

క పితాను వాద స మాలోచన ము

రచయిత

వల్లభజోస్యుల ఉదయ శంకర రావు
(ఉదయ రావు)

2007

తండ్రి, కో. శే. వల్లభజోస్యుల సూర్య ప్రకాశ రావు
శతాబ్ది సందర్భమున
శ్రద్ధాంజలి తో సమర్పణ ము

తొలి పలుకు

ఈ సంపుటిలో గత మూడు సంవత్సరములలో ఉదయ రావు వ్రాసిన పద్యములు, అంగ్ల పద్యములను చందోబద్ధముగా చేసిన అనువాదములు, చూడ గలరు. కొన్ని పద్యములందు అసాధారణమగు వృత్తములు వాడుటచే, చదువరులకు వీలుగా, అట్టి వృత్తములకు గణముల యేర్పాటు సూచింపబడినది.

వల్లభజ్యోశ్యుల ఉదయ శంకర రావు (మామూలు పిలుపుడు: ఉదయ రావు) 1938 లో పిశాఖపట్టణమందు పుట్టెను. తల్లి శ్యామలాంబ చిన్నతనములోనే ఉదయ రావుతో బాటు, ఇద్దరు కూతులను పిడచి, మృతించెను. తండ్రి కీ. శే. సూర్య ప్రకాశ రావు భారత ప్రభుత్వ వనశాఖలో ఉన్నత పదవి నొందిరి. వన సమ్రక్షణకై ప్రయత్నము తొనరించి, **Of Men and Forests (Copyright 1971 Kerala University)** అను పుస్తకమును రచించిరి. వనశాస్త్రమునకు చెందిన యీ కావ్యములో వనభూములను వర్ణించు పద్యములు కూడ ఇమిడి యున్నవి. "1.62 చెట్టు నాటి నపుడు" అను పద్యములో ఒక ఉదాహరణ గమనింప గలరు. వారి శతాబ్ది (2007) జ్ఞాపకార్థము కవితానువాద సమాలోచన మను పేరు గల యీ సంపుటిని ఉదయ రావు సమర్పించుచున్నాడు. ఉదయ రావు చెల్లెళ్ళు, ఇందిర, **Ph.D., Linguistics (భర్త, వారణాసి రాజారాం, Retired Banking Specialist), Dr. మీర, Radiologist (భర్త, Dr. ఇవటూరి మృత్యుంజయ రావు, noted cardiac surgeon), కూడ, పెదతల్లి కూతురగు లతీత, Ph.D., Physics (భర్త, Professor దేవులపల్లి నరసింహ రావు, U. Mass.) తో బాటు, తండ్రికి వందనము తొనరింతురు.**

పెదతండ్రి కీ. శే. సుబ్బారావు, **Principal, Hindu College, Guntur** గా వర్తించి, అంగ్ల, సంస్కృతంధ్రములలో మహా పద్వింశతిని పేరు నొందిరి. పద్యములు, వ్యాసములు, **The Tool of the Gods**, మున్నగు నాటకములు రచించిరి. ఆ సంపుటి 2005 లో వారి శతాబ్దికి, అల్లుడగు నోమంచి కృష్ణ శర్మ (Retired Professor of English, Nagarjuna University) ప్రచురించెను. వీరినుండి ఉదయ రావుకు సాహిత్యములో అభిలాష కలిగెను. తల్లి వోయిన లోటు తీర్చి, పెంచి పెద్ద చేయుటకు శ్యామలాంబ అక్కయగు వారుగంటి ఆదిలక్ష్మి, ఆమె భర్త, లక్ష్మీకాంతము, పినతండ్రి దక్షిణామూర్తి, ఆయన భార్య, పిమలాదేవి, తోడ్పడిరి.

ఉదయ రావు ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాల ములో B. Sc (Hons), అటుపి మ్మట Tata Institute of Fundamental Research లో Ph. D. Physics సంపాదించెను. National Energy Technology Laboratory, Pittsburgh లో భౌతిక శాస్త్ర పరిశోధన గావించి, 2007 లో retirement పుచ్చుకొనెను. Pittsburgh లో క్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి దేవాలయ నిర్మాణ మునకు, సతీ మణి సిసీతీయాతో బాటు, కృషి చేసెను. వీరి కొక కుమారుడు, పివేక్ (Harvard graduate, Financial Analyst) , కోడలు Dr. యశోద నిరుజోగి, M.D., మనుమలు, వెంకట్ , జయంత్ , మనుమరాలు, నిధి, గలరు. మొల్ల రామాయణ ముపై ఉదయ రావుకు అత్యధిక మైన ప్రీతి. ఆ మహాకావ్యమును కంఠ స్థము చేయుతయే గాక, స్వరలయబద్ధ మొనరించు ప్రయత్నములో సి మగ్నుడైనాడు. ఉదయ రావు సంగీతాభిలాషకు పెదతల్లి యగు ఆదిలక్ష్మి కారకురాలు.

ఇంతకు ముందీ పద్యములు Chandassu, Racchabanda, Terasam web sites లో వేర్వేరుగా వెలువడెను. పద్యములను ఒక చోట గూర్చి, చదువరులకు సమర్పించు అవకాశ మిచ్చిన మాగంటి వంశీ మోహన్ గారి కి ధన్యవాదములు. తెలుగు సాహిత్య ప్రచార మునకు Maganti web site చేయుచున్న ప్రయత్నము లతి ప్రశంసనీయము. www.maganti.org/index1.html

పి మర్కనలతో బాటు, తప్పు లున్నచో, క్రింది చిరునామాకు తెలియజేయమని చదువరులకు ఉదయ రావు మనవి. udyrao@aol.com
<<mailto:udyrao@aol.com>>

తన కపితానువాద సమాలోచన ము ప్రచురించటానికి అను మతి ఇచ్చిన శ్రీ వల్లభజ్యోశ్యుల ఉదయశంకర రావు గారికి ధన్యవాదాలు. ఎంతో లోతయిన భావాలను సైతం అలవోక గా పఠికించిన ఆయన పాఠీ చూడండి.

ఈ రచనల మీద సర్వ హక్కులు రచయిత గారివే అసి తెలియచే స్తు,
ఎవరయినా వీటిని వాడుకోదలీస్తే ఉదయ రావు గారిని
సంప్రదించ వలసినది గా పిన్నపము.

పిధేయుడు
వంశీ

సూచిక

మొదటి భాగము: కవితలు

- 1.01 మొల్ల కవితా కౌశలము
- 1.02 సీతాపహరణము
- 1.03 భద్రాద్రి రాముడు
- 1.04 ప్రాచీన కవులు
- 1.05 ప్రకృతి సౌందర్యము
- 1.06 బూడిద నుండి
- 1.07 ఆశయము
- 1.08 బౌద్ధ శూత్రములు
- 1.09 చందమామకు పిన్నపములు
- 1.10 చంపకోత్పలమాలల ప్రఖ్యాతి
- 1.11 మనుమరాతీ పుట్టుక
- 1.12 కలలు
- 1.13 లక్షణపద్యములు
- 1.14 సీతారాముల కళ్యాణము
- 1.15 మిథ్య
- 1.16 సులక్షణ సారము
- 1.17 శబరి
- 1.18 కవిత్య మెందుకు?
- 1.19 ఓపిక
- 1.20 ఛందోదర్పణము
- 1.21 ప్రకృతి
- 1.22 శరణు వేడెద
- 1.23 వాల్మీకి రామాయణము
- 1.24 నాకపురిలో హరిభజన
- 1.25 నిర్గుణ బ్రహ్మ
- 1.26 పిడుదల
- 1.27 కవితలు రావేమి?

- 1.28 ల క్షీ స్తుతి
- 1.29 హను మంతుడు సీతను సముదాయించుట
- 1.30 విష్ణు స్తుతి
- 1.31 భవిష్యత్తు
- 1.32 క్షితిజా పరిణయము
- 1.33 పద్యబ్రహ్మము
- 1.34 వసంత ఋతువు
- 1.35 సకలము నీవని
- 1.36 పార్వతీ స్తుతి
- 1.37 శ్రీరామ జన్మభూమి
- 1.38 చంచల మనసు
- 1.39 వాణీ స్తుతి
- 1.40 ఎందరో మహానుభావులు
- 1.41 సీత పుట్టుక
- 1.42 సీతారామాభిషేకము
- 1.43 ఎంత నేర్చినా
- 1.44 తెలిసినవి, తెలియనివి
- 1.45 తెరతీయమా
- 1.46 హరిభజన
- 1.47 వానరుల రామభక్తి
- 1.48 పురాణములు
- 1.49 చక్కని రాజమార్గము లుండగా
- 1.50 నీవుండే దా కొండపై
- 1.51 చివరి క్షణమున
- 1.52 తాత్కాలికము
- 1.53 అభయము
- 1.54 దశరథుని పుత్రశోకము
- 1.55 సీతారామ స్తుతి
- 1.56 హనుమస్తుతి
- 1.57 దోషములు
- 1.58 కోరికలు
- 1.59 మేటి వడ్డంగి పిట్ట పునర్గమనము
- 1.60 ఊహగానము

- 1.61 కీచురాయి
- 1.62 చెట్టు నాటి నపుడు
- 1.63 క్రొత్త యేటి ప్రొద్దు (1st January 2007)
- 1.64 భజ గోవిందం (ఆది శంకరుని శ్లోక ముల కను వాద ము)
- 1.65 ఏసు క్రీస్తు పుట్టుక
- 1.66 పలు వాయి భాను మతీ
- 1.67 కలీ మిలే ములు
- 1.68 కార్మిక దిన ము (Labor Day, 2005)
- 1.69 గాంధీ జయంతి (October 2, 2005)
- 1.70 సామాన్యుడు
- 1.71 సీతారా ముల దర్శన ము
- 1.72 క్రొత్త సంవత్సర ము (1st January 2006)
- 1.73 ఈస్టరు (Easter 2007)
- 1.74 చీక్కులు
- 1.75 ప్రార్థన
- 1.76 ప్రశాంత సమయ ము
- 1.77 నుదుటి వ్రాత
- 1.78 ప్రాప్త ము
- 1.79 శారద పాద సేవ
- 1.80 చీటపట చీనుకులు
- 1.81 లక్ష్మీనారయణ స్తుతీ
- 1.82 గ్రీష్మతువు
- 1.83 పొగ మంచు
- 1.84 ఓట ము
- 1.85 వేదాంత ము
- 1.86 జవాబు లేని ప్రశ్నలు
- 1.87 సంచారులు
- 1.88 పద్య రచన
- 1.89 శిలా శాసన ములు
- 1.90 ఆలస్యమైన ను
- 1.91 శీతాకాల ము
- 1.92 నీలాకాశ ము
- 1.93 సీతారామాదుల స్తుతీ

- 1.94 కర్మ సిద్ధాంతం
- 1.95 బౌద్ధ సూత్రములు
- 1.96 పసినుండి పిడుదల

రెండవ భాగము: అనువాదములు

- 2.01 ఏకాంత కృషిత (The Solitary Reaper, by William Wordsworth)
- 2.02 సుమనస్కులు (Sonnet XCIV: They that have Power to Hurt and will do None, by William Shakespeare)
- 2.03 మిణుగురు (The Star, by Ann Taylor and Jane Taylor)
- 2.04 శాశ్వత గీతము (Autumn by Sarojini Naidu)
- 2.05 నిరాశావాది (The Pessimist, by Ben King)
- 2.06 జీవితవిధి (A Psalm of Life, by Henry Wadsworth Longfellow)
- 2.07 కొరమండలపు జాలరులు (The Coromandel Fishers, by Sarojini Naidu)
- 2.08 మునుష్య నీతి తత్వము (Morality by Matthew Arnold)
- 2.09 నాకు గల భయములు (When I Have Fears, by John Keats)
- 2.10 పరీక్షలేని చదువు (Long Term Suffering, by Richard Eberhart)
- 2.11 సంగీత నాదము (Breath by Don Marquis)
- 2.12 భావన (Fancy and the Poet, by Susanna Moody)
- 2.13 కీర్తిశేషుని కి (To a Dead Man, by Carl Sandburg)
- 2.14 వ్రాయని పద్యములు (Unwritten Poems, by William Winter)
- 2.15 అంతిమ పంక్తులు (Last Lines, by Emily Bronte)
- 2.16 స్వాధారము (Self Dependence, by Matthew Arnold)
- 2.17 మార్పు (Mutation by William Cullen Bryant)
- 2.18 నీజము దెల్పుట (Emily Dickinson's Numbered Poems, 1129)
- 2.19 తారలు (Stars by Emily Bronte)
- 2.20 వాయుధ్వనులు (Voices of the Air, by Katharine Mansfield)
- 2.21 అంతిమ కీర్తన (Hymn of a Dying Man, by Romesh Chunder Dutt)
- 2.22 లోజూపు (Inner Vision, by William Wordsworth)
- 2.23 ఏకాంతాంకిత గీతము (Solitude by Alexander Pope)
- 2.24 కొంతకాలమునకు (After a Time, by Catharine Davis)
- 2.25 ఏడువకు నా సమాధి కడ నీలచి (Do not Stand at My Grave and Weep, by Mary Elizabeth Frye)
- 2.26 స్త్రీల హక్కులు (The Rights of Women, by Ann Laetitia Barbauld)
- 2.27 మక్కువ (Based on Ezra Pound's "What thou lovest")
- 2.28 అడవిలో (In the Forest, by Sarojini Naidu)
- 2.29 తొలగిన మక్కువ (Dead Love, by Elizabeth Siddall)
- 2.30 ఉచితము (Worth While, by Ella Wheeler Wilcox)
- 2.31 విధిని జవదాట గలమా? (Fate by Emily Dickinson)
- 2.32 వృద్ధాప్య చింతన (On Growing Old, by Matthew Arnold)
- 2.33 సీతా లక్ష్మణ సంవేదము (Lakshman by Toru Dutt)

- 2.34 త్రోవలు (The Ways, by John Oxenham)
- 2.35 ఎదురు జూడు మీ దిన మునకు (Look to This Day, from the Sanskrit, author unknown)
- 2.36 పరిస్థితి బట్టి (Circumstances Alter Cases, by J. S. Martinez)
- 2.37 గన్నేరు పూవులు (I Wandered Lonely as a Cloud, by William Wordsworth)
- 2.38 ఫలము లేని పనులు (Work without Hope, by Samuel Taylor Coleridge)
- 2.39 పని ముట్లు (A Bag of Tools, by R. L. Sharpe)
- 2.40 పాత పాట (The Old Old Song, by Charles Kingsley)
- 2.41 వీధి దరి చెన్నయిల్లు (The House by the Side of the Road, by Sam Walter Foss)
- 2.42 స్మృతి (Reminiscence by Aurobindo)
- 2.43 అతిథి (A Parting Guest, by James Whitcomb Riley)
- 2.44 అప్పుడు, ఇప్పుడు (My Heart Leaps Up, by William Wordsworth)
- 2.45 ఆత్మగీతి (To My Own Soul, by Swami Vivekananda)
- 2.46 పెద్దపులి (The Tyger, by William Blake)
- 2.47 మేఘసందేశము (The Cloud, by Percy Bysshe Shelley)

మొదటి భాగము: కవితలు

1.01 మొల్ల కవితా కౌశలము

ఉపోద్ఘాతము: మొల్ల రామాయణ మని పేరు నొందిన మహాకావ్యము కవయిత్రి మొల్ల 16వ శతాబ్దిలో రచించెను. మొల్ల శివభక్తిపరుడగు ఆతుకూరి కేశన సెట్టి వర పుత్రక. ఈమె నెల్లారు దాపున గోపవర మను గ్రామములో నివసించెను. స్నానాంతరము సీతారాముల ప్రోత్సాహమున, తల వెండ్రుక లార్చుకొనునంతలో రామాయణము వ్రాసెనను ప్రతీతి క్రింది పద్యమున కాధారము.

- వ. మొల్ల, నీ కవిత్యమందలి ఔజ్వల్యంబు వర్ణింప నశక్యంబైనను,
ఉన్న కొద్ది సామర్థ్యముతో ప్రయత్నంబు సేతు నీక తప్పుల నొప్పులుగా
మన్నించి, అవధరింపుము. 1
- ఆ. గోప వరము నందు, కుమ్మరి యింటను
పుట్టినావు, నీవు పుట్టు వేళ,
జోస్యులచటి కరగి, జోస్యంబు జెప్పిరి,
రామ కథను పాప వ్రాయు ననుచు. 2
- ఆ. చంటి తనములోనే స్వర్గంబునకు నేగె
నీదు తల్లియకట! నీన్ను విడచి,
తండ్రి కేశనపుడు తల్లి పోయిన లోటు
ప్రేమతోడ తీర్చి, పెద్ద జేసె. 3
- ఆ. పల్లెలోన యచట పిల్లలందఱ గూడి
రామచరిత మేవు రమ్యముగను
మదిసి నీలుపుకొనుచు ముదముతో కీర్తించి
చెలియ లందఱ కును చెప్పినావు. 4

- ఆ. అంత నొక్క నాడు ఆశ్చర్య మొనరించి,
అసలు నమ్మలేని అద్భుత ముగ
జరగె, నేమీయనిన జగములు పాతించు
రామ భూపిభుండు, రమణు డొచ్చె. 5
- ఆ. సఖులతోడ నీవు స్నాన మాడు తరిసి,
పిరియు జుట్టు నారవేసి నపుడు,
రమణి సీత గలసి రాఘవుం డరుదెంచి,
భయపడకు మనుచు నభయ మొసంగె. 6
- ఆ. పిస్మయంబు తోడ విశ్వపాలకు గాంచి,
దేహ మెల్ల వణక, దేవి సీత
తలను చేత నిమిరి, పతికె నెమ్మదిగను,
'రాము కథను నీవు వ్రాయ వలయు. 7
- వ. ఇవ్విధి భూపుత్రీ పతికినంతనే, కంగారుపడి, నీవా
జనక రాజనందన కిట్లని పిన్నపించితివి. 8
- ఆ. 'అమ్మ జానకమ్మ! అర్థంబు గాలేదు,
నేను యెటుల వ్రాతు, నీదు గాధ?
పల్లెటూరి పిల్ల నెల్ల వేళల నాకు
ఇంటి పనులు తప్ప, యేమీ రావు.' 9
- ఆ. చీరు నగవును బూసి సీతమ్మ సెలపెచ్చె,
'మొల్ల! ధాత్రీయందు మొత్తముగను
వెదకి, వెదకి, మేము తుదకు గంటి మినిన్ను,
రామ చరిత మేవె వ్రాయగలవు. 10
- ఆ. నిర్మలమగు మనసు నీకు మాత్రమెయుండు,
అందువలన నీన్ను అవని లోన
ప్రీతి తోడ మేము పేర్కొనుట జరిగె,
నీదు చేయి కథను నేడు వ్రాయు.' 11

- ఆ. అనుచు వసుధ దెల్పు, మన ములో వెఱగంది,
'అమ్మ! నాకు కపిత మసలు రాదు,
పూర్వ మెపుడు నేను పూర్తిగా నొక పద్య
మైన వ్రాయ లేదు మచ్చు కొరకు.' 12
- వ. అసిన, నీ మనంబున గల దిగులు తెలిసిన వాడై,
13
- ఆ. రాము డపుడు జెప్పె, ప్రేమ వాక్యంబుల,
'భక్తురాల వీవు, శక్తి యొసగి,
కపిత వ్రాయు కొరకు కందువ మాటలు
కలిపి కూర్చు పిథము తెలియ జేతు.' 14
- వ. రఘురాము డవ్వీధంబున ధైర్యంబు నొసంగినను,
15
- ఆ. సిగ్గు బడుచు నీవు శ్రీరామునకు మ్రొక్కి,
'కేశవ! పిరియబడు కేశములను
యెండ బెట్టనైన కొండెము స్నానాంత
మొక్క నీముష పిప్పు డొసగు మయ్య.' 16
- ఆ. జగతి తనయ యపుడు జాల నెమ్మది జెప్పె,
'పుణ్య లగ్న మిదియె, బుణ్య గాధ
వ్రాయు, నొక్క నీముష మీయ నిష్ఠ తెఱపు
లేదు, కురులు యార లేని నెఱము.' 17
- వ. అసి పలుకు వైదేహి వచనంబు లాలకించి, జుట్టు ముడి
వేయక, నీవు తాటి పత్రంబు బూని ఇతిహాస రచనకు
సిద్ధంబై తివంతలో, 18
- ఆ. రాఘవుండు బలుక, రక్తి గట్టునటుల
పద్యములు వరుసగ పదుల కొలది,
మొల్ల! వ్రాస్తే వీ వమోఘంబుగను, నాప
కుండ తాటి యాకు గొనుచు జేత. 19

- ఆ. జుట్టు యార ముందె, పట్టు బట్టిన నీవు
సూర్య వంశ విభుడు సూపు విధము
మధుర మైన రీతి, మన్నన నొందుచు,
పూర్తి నేసినావు బుణ్య గాధ. 20
- ఆ. కాంచీ యువుడు నిన్ను కౌసల్య తనయుండు,
దీవెనల నొసంగి, దిరిగి జనుచు,
వసుధ గూడి జేరె వైకుంఠ లోక మ్ము,
మునులు, దేవతలును పినుతి సేయ. 21
- ఆ. ఏమి పూర్వ పుణ్య మెటుల వ్రాస్తావో గానీ,
కలియుగ మున జనుల కనులు తెరచు,
కనియు పినియు నెఱుగ కలనైన దోచని
ప్రతిభ తోడ నిట్టి పద్య సరణి ! 22
- ఆ. తెలుగు దేశ మందు తీపైన నీ కావ్య
మెల్ల వారు జదపి మెచ్చు నటుల,
ఆంధ్రు లింట్ల తెలియు అచ్చ తెలుగు వాడి,
ప్రజ్ఞ జూపినావు ప్రప్రథి మను. 23
- ఆ. మొల్ల! నీ కవితల నెల్ల వేళల బాడి,
బట్టి పెట్టుచుండు బగలు రాత్రీ
నీదు పద్య ములను సిద్ధ గూడను మాసి,
బ్రహ్మ మీదియె యనుచు, బర ము మఱచి. 24
- ఆ. మీది జన్మ గూడ నీదు బద్యము బాడు
కాంక్ష మాత్ర మొకటె గలదు మదిని,
హరిసి గలియు వేళ, హరిదాసునై బుట్టు
కోర్కె నాదు దీర్ప కోరు మమ్మ. 25

భద్రక ము భ-ర-న-ర-న-ర-న-గ (యతి: 1, 12)

సన్నది మొల్ల వ్రాసె రఘురామ చంద్రుని చరిత్ర నద్భుత ముగా,
మన్నథ రూపి రాక్షస గణంబు, మత్తగజ సైన్య మెల్ల దునుమన్ ,
తన్నయులైరి మౌనులును దేవతల్ క్షితిజ రక్షణాంత ము; పున
ర్జన్మను గూడ తప్పక పఠింతు రామకథ, మొల్ల సెప్పినటులన్ . 26

మొల్ల రామాయణ తెనుగుదన ము

చ. చదువుచు బూర్వ కావ్యముల సాంద్ర పదంబు తెరుంగ లేక నే
బెదరితీ సంస్కృతంబు గని, భీతి నొసంగె డు పద్య ధాటికిన్ ,
చెదరిన నా మనంబునకు జింతను దీర్చెను, యర్థమౌ పిథిన్
ముద మున రామచంద్రు కథ మొల్ల రచించిన శైలి జూడగా. 27

చ. మునుపటి మేటి సంస్కృత ము మొల్ల కవిత్యము తక్కు సేయుచున్ ,
తెనుగు పదంబులన్ వెదకి, దీయని శబ్దము వచ్చునట్లుగా,
జనులకు గష్ట మేమీయు నొసంగని మాటలు వాడి, నేర్పుతో
మనసుకు నచ్చునట్టి పద మాధురి జూపెను రాము గాధలో.

28

మొల్ల రామాయణ ము తెలుగు లిపిలో క్రింది సైటున జూడగలరు :

<http://www.andhrabharati.com/itihAsamulu/index.html>

1.2 సీతాపహరణ ము

లయగ్రాహి భ-జ-స-న-భ-జ-స-న-భ-య (ప్రాసయతి: 2, 10, 18, 26)

కారటపిలో తవ కుటీర దరి కేగి, యట నీ ర మణి జానకిని మాటు ఋషి రూపున్ ,
జోరుడగు రావణుడు జోరుగ విమాన మున దూర మగు లంక గొసి, గోర వరియింపన్ ,
ధీరుడగు లక్ష్మణుడు, వీర కపినాయకులు, జేరుకొని నీ వెనుక, బోరు జరపంగన్ ,
శ్రీ రఘువరేణ్య! జయభేరి విసి, సీత మది తేలువడె, బాటులు నివారణ ము జెందన్ .

1.3 భద్రాద్రి రాముడు

పద్మనాభ ము 7త-గ-గ (యతి: 1, 13)

ముద్రించి గోపన్న చింతాకు రత్నంబు భూపుత్రికై, జేర కారాగృహంబున్ ,
భద్రంబు గా ప్రక్క సీతాంజనేయల్ , శుభంబీచ్చు సుగ్రీవ సౌమిత్తు లుండన్ ,
భద్రాద్రి రాముండు గోల్కొండ రాజ్యంబు బాలించు తానాష స్వప్నంబు లోనన్
సిద్దండు గంపించి నాణెంబు లీయంగ, నిశ్చేష్టితుండౌచు భక్తున్ పిడంచెన్ .

1.4. ప్రాచీన కవులు

వసంత తీలక ము త-భ-జ-జ-గ-గ యతి (1,8)

ప్రాచీన సత్కవులు వ్రాసిన పద్యముల్ నా
లో పింత బాయుటకు రోజు బడింప నేర్చున్ ,
యేచోట జూచినను హృద్యముగా మనంబున్
రేచుక్క కైవడి సులేఖలు కాంతినీయున్ . 1

వారిచ్చు సంతసము వర్ణన సేయజాలన్ ,
వేరే మి నే నిపుడు వీక్షణ సేయకున్నన్ ,
వీరే యొసంగెదరు ప్రీతి గలుంగు రీతిన్ ,
ప్రేరే పణంబులు పవిత్ర కథల్ స్మరింపన్ . 2

తాటాకు కావ్యములు దాచియు భద్రపర్చున్
మూటల్ రహస్యముగ పూర్వుల రక్షణంబున్ ,
పాటుల్ సహింప మును పండితవర్యులెల్లన్ ,
నీటొ ప్రబంధములు నేడు లభించుటయ్యెన్ . 3

ఎన్నో శతాబ్దములు హృష్టి నొసంగు వ్రాతల్
సన్నాయి వాద్యములు శాంతి నొసంగునట్లున్
మున్నీతి శబ్దములు మ్రోయగ రాత్రి వేళన్
పిన్నున్ వెలంగెడు కవీంద్రగణంబొసంగున్ . 4

1.5. ప్రకృతి సౌందర్యము

పద్మనాభ ము 7త-గ-గ (యతి: 1, 13)

చంద్రోదయంబయ్యె, జూడంగ దూర్పున్ బ్రశాంతంబుగా లేచె నక్షత్ర శ్రేణుల్ ,
సంద్రంబుపై వెళ్ళి సౌందర్య దృశ్యంబు సాందృష్టికంబై, ముదంబయ్యె రాత్రుల్ ,
యింద్రుండు భోగింప లేనట్టి యానంద మేతెంచె వీక్షింప నా దృశ్య మెల్లన్
సాంద్రంబుగా సిల్చె నా మాన మందున్ నిశాకాల మైనంత నూహ పథంబున్ .

1.6. బూడిద నుండి

- ఉ. బూడిదనుండి వెల్వడితీ, పూర్వపు రూపులు తోడు నీడలై,
వీడక నీ శరీరమున పృక్తముగా మది యొచనంబులౌ,
పాడిన కోకిల మృల రవంబులు పింటిసి పాత జన్మలో,
నీడను దాగి యున్న హరిణిన్ గని దాకితీ, భీతి మాపుచున్ . 1
- ఉ. పూవులు బూసినట్టి తరువో? మరి పూజకు నిప్పు కట్టెయో?
దీపియ మంటలో బడుచు దీప్తము నొందిన తుమ్మెదైతీనో?
నావలు దేలు సంద్రముకు నా మొర జెప్పిన శంఖ మైతీనో?
యా విధ మన్ని జీవముల నీ మది దల్చును పూర్వ దృష్టితో. 2
- ఉ. వాడిన పూవు జెట్టు నెడబాసిన రీతిని వాటి పోయెదన్ ,
మాడిన తుమ్మెదన్ దలచి మైకము గ్రమ్మగ రాతి పోవుచున్ ,
వీడెద తిన్నెవై యిసుక బేరిన శంఖపు గుల్ల గైవడిన్ ,
బూడిద నయ్యెదన్ దిరిగి, భూమిని జీవన మంత మౌ తరిన్ . 3

1.7 ఆశయము

చంద్రకళ ర-స-స-త-జ-జ-గ (యతి: 1, 11)

స్వర్గ భోగ ము కంటెను, భూమిన్ సర్వ సుఖంబుల కంటెయున్ ,
నీర్గుణంబగు బ్రహ్మము కంటెన్ నీశ్చల యోగుల కైవడిన్ ,
దుర్గ మంబుల జొచ్చుట కంటెన్ దూరపు కొండల నెక్కుకై,
మార్గ మించుక జూపుము, వాణీ! మంబుల పద్యము లల్లగన్ .

1.8. బౌద్ధ సూత్ర ములు

- శా. బుద్ధుండిచ్చిన సూత్రముల్ జదిపి దద్బోధల్ గ్రహింపన్ సదా,
శ్రద్ధాభక్తులు జూపుచున్, దరచు సత్సంగంబు లాలించి నే
బద్ధుండయ్యెద ధర్మ మార్గ ములకున్, బాటింతు సత్కార్యముల్,
శుద్ధంబైన తలంపులే దలతు, నా శోకంబు క్షీణించుకై.

1.9. చంద మామకు పిన్నపములు

చంద్రకళ ర-స-స-త-జ-జ-గ (యతి 1, 11)

చెందజాలక దారితెరంగుల్ జిమ్మెడు చీకటి రాత్రిలో
సుందరమ్మగు వృక్షపుశాఖల్ జూచెడు కోరిక దెల్పుచున్
చందమామకు పిన్నపముల్ నా చంచల మానము సేయగా,
ముందురాత్రి నొసంగెను బ్రీతీన్ మోదమొనరెచ్చెడు వెన్నెలన్ .

1.10 చంపకోత్పల మాలల ప్రఖ్యాతి:

వృత్తములందు తెలుగు కవులు ఎక్కువగా చంపకోత్పల మాలలు వడి రను పిషయము తెలిసినదే. కారణ మేమిటని ఆలోచింప, వచ్చిన ఊహలు:

ఉపజాతులగు తేటగీతి, ఆటవెలది, ద్వీపద, సీస పద్యములలో సూర్య, ఇంద్ర గణములు మాత్రమే గలవు. సీస పద్యములో వరుసగా 6 ఇంద్ర గణములు, 2 సూర్య గణములు గల 4 పాదములును, పైన ఆటవెలది గాని, తేటగీతి గాని, చేరి యుండును. 1, 3 గణముల మొదటి అక్షరములకును, 5, 7 గణముల మొదటి అక్షరములకును యతీ చెల్లును. ప్రాస నీయమము లేదు. యతీకి బదులు ప్రాస యతీని వాడ వచ్చును.

సీసము లోని పాదము కంటె కొద్దిగా కుఱచైన పాదము వెదుకగా, ప్రాచీన కవులకు చంపకోత్పల మాలలు అగుపడి యుండ వచ్చును. ఒక పీఠముగా చూస్తే, ఈ రెండు వృత్తములందును సూర్య, ఇంద్ర గణములు మాత్రమే గలవు. యతీ, ప్రాస, కావలెను.

ఉత్పల మాల భ-ర-న-భ-భ-ర-వ (యతీ: 1, 10)

చంపక మాల న-జ-భ-జ-జ-జ-ర (యతీ: 1, 11)

అవే, క్రింది పీఠముగా వ్రాసిన, ప్రతి పాదమందు, 5 ఇంద్ర గణములు, 2 సూర్య గణములు ఉన్నవని తెలియును.

ఉత్పల మాల భ-ర-న-భ-భ-హ-ర (యతీ: 1, 10)

చంపక మాల నల-ర-న-భ-భ-హ-ర (యతీ: 1, 11)

ఇంద్ర, సూర్య గణములతో కూర్చిన పద్యములు పినుట కింపుగా నుండుట వలన, తెలుగు కవులీ రెండు వృత్తములను పిరిపిగా వాడి యుండ వచ్చును.

ఆ. ఇంద్ర గణ ము లైదు, నీన గణ మ్ములు రెండు,
చంపకోత్పల ముల సొంపులు నుప
జాతీ పద్యములను జాల బోలును గాన,
కవులు వాడినారు, కల ము బట్టి.

1.11. మనుమరాళి పుట్టుక

ఇద్దరు మనుమల పిమ్మట, ఈ రోజు (Jan 1, 2007) మనుమరాలు పుట్టినను వార్త పిన్న వెంటనే, సీతారాములను మెచ్చుకొని కూర్చిన పద్యము. మనుమరాళి పేరు: సిధి

ఉ. ఇద్దరు పౌత్రులన్ మొదట సిచ్చిన జానకి రాము తిత్తతీన్ ,
పెద్ద తనంబులోన మది ప్రేమను జూపెడు వాంఛ దీర్చుకై,
ముద్దుల పాప సిచ్చిరను మోదము గూర్చెడు వార్త జేరగా,
సిద్దుర లేచి, వేల్పుల ననేక పిధంబుల మెప్పు జేసితీన్ .

1.12 కలలు

భద్రక ము భ-ర-న-ర-న-ర-న-గ (యతి: 1, 12)

రాతిరి వేళ నే కలల గంటి ర మృమగు దృశ్యముల్ నిదురలో,
శీతల వెన్నెలన్ మిణుకు తార చీకటుల గుడ్లగూబ తెగరెన్ ,
కూతలు గూయ సూర్యు గని, గండు కోయిల రవంబు మేలుకొలుపన్ ,
భూతల మంతయున్ మరల రక్తి బొందె, కల లంతలో నిజములై.

1.13 లక్షణపద్యములు

ఉత్పలమాల భ-ర-న-భ-భ-ర-వ (యతి 1, 10)

ఏడు గణంబులన్ , భరన లెంచగ ముందట, యాగణంబులన్
వాడిన వెంటనే భభర వ్రాయగ నొప్పును, అంత మున్ లగం
గూడను జేర్చుచున్ , యతియు గూర్చుట కైపది యక్షర మ్ములన్
వేడుక లెక్కపెట్టి యతి వేయగ నుత్పలమాలయౌ దగన్ .

1

చంపకమాల న-జ-భ-జ-జ-జ-ర (యతి 1, 11)

నజభ గణ మ్ములన్ మొదట నచ్చిన రీతినీ గూర్చి పిమ్మటన్ ,
జజజర ముల్ కుదుర్చునది చంపకమాల యనంబ్రసిద్ధి స
ర్వజనుల కిష్టమై, యతియు వాడగ నేకదశ స్థలీన్ , మదీన్
గజవదనున్ స్తుతించి కపి గావ్యము వ్రాయగ సాగనోపునే.

2

శార్దూల పిక్రీడితము మ-స-జ-స-త-త-గ (యతి 1, 13)

సంక్షిప్తంబుగ జెప్పెదన్ , మసజసల్ శార్దూలీ మున్ముందునన్ ,
వీక్షింపందగు రీతిగా తతగ ముల్ వెంటందగుల్చంగ, ప్ర
త్యక్షంబయ్యెడు వ్యాఘ్ర రాజుకు యతి స్థానంబు పద్మాడుయై,
సాక్షాత్కార మొసంగు పెద్ద పులియే శార్దూల పిక్రీడితౌ.

3

మత్తేభ పిక్రీడితము స-భ-ర-న-మ-య-వ (యతి 1, 14)

గజరాజేంద్రు గణంబులెన్న సభరల్ గంపట్టు మున్ముందుగా
ధ్వజ మెత్తంగను పిమ్మటన్ నమయవల్ ధామంబునన్ బేర్చి, స
ర్వజనం బిష్ట పడంగ నొప్పుయతి గూర్చు దక్కు పద్నాలుగో,
మజుకూరౌ తగు రీతి మంద గమనల్ మత్తేభ పిక్రీడితై.

4

మత్తకోకిల ర-స-జ-జ-భ-ర (యతి 1, 12)

మత్తుగా ర సజల్ కుహూ యను మాధురీయ గణంబులై,
తత్తీమా జభర మ్మల న్నీక తక్షణంబున బేర్చగా,
కొత్త పద్యములో యతిన్ దగ గూర్చు స్థాన ము ద్వాదశౌ,
మత్తకోకిల సంతసిల్లుచు మల్లె దోటను గూయునే.

5

1.14 సీతా రాముల కళ్యాణము

అంబురుహము భ-భ-భ-భ-ర-స-వ (యతి: 1,13)

పిల్లను రాముడు ద్రుంచిన వెంటనే వేడ్కతో మిథిలేశ్వరుం
డెల్ల జనంబుకు దెల్పగ, "సీతను యిత్తు నీ రఘురాముకున్",
పెళ్ళిరి దూత లయోధ్య పురంబుకు వేగ మా దశ రద్విభున్
పెళ్ళికి యందరు రండను లేఖయు, పెక్కు కాంక తొసంగుచున్ . 1

ఉత్తర మంత పడించిన యంతనే యుర్వీనాధుడు యా సభన్
ఉత్త ముడైన వసిష్ఠుని యొప్పద మొంది, బోయెను వేగమే,
మొత్తము బంధువు తెల్లరు, రాణులు ముగ్గురున్ , సుతు తీర్వురున్ ,
మత్త గజేంద్రములున్ , రథ శ్రేణియు, మంగళధ్వని వ్రోగగా. 2

రాముని తండ్రి విదేహకు జేరగ, రచ్చలో జన కుండ్యశో
ద్దాముని గౌరవ రీతి పురంబుకు తక్షణంబున జేర్చుచున్ ,
కాముక మో విడి దేర్పరచన్ , శుభ కాలమందున సత్యజుం
డౌ ముని రాజకుమారుల పెండ్లికి యర్చనంబులు మొద్దిడెన్ . 3

పుణ్య ముహూర్తమునన్ మునివర్యులు పూజలన్ జరిపించి, యా
గణ్యులు శ్రీ రఘురాముని భూమిజ, కంజపుప్పదలాక్షికిన్ ,
అన్య సహోదరులౌ భరతాదుల నా కుశధ్వజ నోదరుం
గన్యల కిచ్చి పివాహ మొనర్చిరి గ్రచ్చుఱన్ , శుభ వేళనే. 4

దేవ గణంబును, మానవ జాతి, నుతీంప నూతన దంపతుల్
దీవెనలన్ ఋషి పుంగవు తీయగ, దివ్య గానము జేయగా
కోపిదులున్ , జనకేశ్వరు పాదము కొప్పితంబున వ్రొక్కగన్ ,
బూపిభుడౌ దశ రద్భువు తోడను బోయిరంతటయోధ్యకున్ . 5

మొల్ల రామాయణమందు, సీతారాముల కళ్యాణ వైభవము వచన బాగములో అతి
రమ్యముగా వివరింపబడినది. ఈ క్రింది సైటులో చదువగలరు :

<http://www.andhrabharati.com/itihAsamulu/rAmAyaNamu/bAla16.html>

1.15 షిథ్య

అసంబాధ మ-త-న-స-గ-గ (యతీ: 1, 12)

గ మ్యంబౌ కాంతీన్ బ గలు ర పి ప్రకాశింపన్ ,
ర మ్యంబై గంపట్టు కలువలు శ రద్రాతీన్ ,
భూ మ్యాకాశంబుల్ దీరుగు స కల భూతంబుల్ ,
స్వా మ్యాష్టంబుల్ , షిథ్య యసి తలప శ క్యంబే?

1.16 సులక్షణ సారము

భూనుతము : ర-న-భ-భ-గ-గ (యతి: 1, 10)

వేరు కార్యములు జేయక, వృత్తము వ్రాయన్
కోరికల్ బెరుగ, పద్యము గూర్చు పీఠంబుల్ ,
సారమంతయు సులక్షణ ఛందము పొందొ
తీరు సూపగ, నుతింతును తిమ్మకవీంధ్రున్ .

తీంగమగుంట తిమ్మకవి రచించిన సులక్షణ సారము ఈ క్రింది సైటులో చూడ
గలరు :

<<http://www.andhrabharati.com/bhAshha/ChamDassu/sulakShaNasAramu/1.html>>

1.17 శబరి

భూతీలక ము భ-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతీ : 1, 12)

రాముడు తమ్ముని తోడ పంపకు రాగ, మిక్కిలి భక్తితో
రాముని రాకకు వేచియున్ శబరచ్చటున్న కుటీర మం
దే, ముని వర్యులు వీడి వెళ్లగ దేవ లోక ము ముందటన్ ,
యా మహిళాపుగ పాద్యమిచ్చెను, యంతరంగ ము పొంగ గా.

1

మాయలెరుంగని భామ వారికి మంచి పండ్లను యెర్చుచున్ ,
ఈయక ముందుగ దా రుచించెను యెంగిలంచు తలంపకన్ ,
తీయని పళ్లను తెచ్చి యిచ్చెను, తేనెలున్ , మరియాదతో,
తోయలొసంగిన పండ్లు రాముడు దోసమెంచకనే దీనెన్ .

2

దాంతులు వెళ్లిన బుణ్య లోక ము తన్ను జేర్చు వరంబు నా
కాంతయు కోరగ, యిచ్చె నా భువి కాంతు డామెకు దీవెనల్ ,
శాంత పథంబున స్వర్గ భూమికి సాధు వర్గ ము వద్దకున్
యంతట పంపెను, భక్తురాతీకి యాత్మసిద్ధి నొసంగుచున్ .

3

రామ లక్ష్మణులకు తీయని పళ్ల సమర్పించు ప్రేమాభిమాన ముతో, శబరి మొదట
పళ్లను తానే రుచి చూసి, పిమ్మట రాజకుమారుల కిచ్చెనను విషయము
సామాన్యముగా చెప్పుకొన్నను, ఈ సంగతి వాల్మీకి, మొల్ల, రామాయణములలో
లేదు. తులసీదాసు రామాయణములో ఈ వృత్తాంత మున్నదని ఒక స్నేహితుడు
చెప్పాడు. అంతేకాక, రాముడు శబరి ఇచ్చిన ఫలములను ఎంగిలని సంకోచింపక
తీనెను కాని, లక్ష్మణుడు శబరికి తెలియకుండా, వాటిని తినక, పారవేసెనని
కథలో ఉంది. లక్ష్మణుడు పారవేసిన ఫలముల గింజల నుండి మొక్కలుద్భవ
మయ్యెననియు, లక్ష్మణుడు యుద్ధభూమిలో సొమ్మసిల్లినప్పుడు, హనుమంతుడు ఈ
మొక్కలను కొండతో సహా తెచ్చి, వాటి పసరు లక్ష్మణునికి ఈయగా, అతడు
మేల్కొనెననియు, ఈ విధముగా, తాను ముందు నిరాకరించిన ఫలముల నుండి
వచ్చిన మొక్కల పసరే తుదకు లక్ష్మణుని నోటిలో చేరిన పిమ్మట, అతని మూర్ఖ
తొలగెనను చిత్రమైన కథ గలదు.

1.18 క పిత్య మెందుకు?

ద్రుత పిలంబిత ము న-భ-భ-ర (యతి: 1, 7)

ఫల ము యేమిటి పద్యములన్ రచిం
చి, లఘు గుర్వుల చేర్చుచు, రాత్రివే
ళలను కూడ తలంచుచు సిద్ధులే
కలసి, లోక ము కంతయు దూరమై?

1

దీన ము యుండెడి తీప్పలు మర్చుకై
గణ ము లల్లుచు కాల ము గడ్డుచున్
వన ములన్ గపి వర్ణన సేయుగా
వినెడు వారికి వీనుల పిందుగా.

2

1.19 ఓపిక

ఇంద్రవంశ ము త-త-జ-ర (యతీ: 1, 8)

ఎన్నేసి కష్టంబులు యెప్పుడొచ్చినా
ఉన్నంత సామర్థ్యము, యొర్పు జూపెదన్
ఖీన్నుండనై యేడ్వక, క్లిష్టమో స్థితిన్
చిన్నైన పెద్దైనను చిక్కులే గ గా.

1

అలస్యమై కోర్కెలు యంద కుండినా,
నాలోట్లు పల్మారులు నన్నణంచినా,

ఈ లోతులో నేసి పుడీద గల్తునే?
నాలోసి ధైర్యమీట నాకు రక్షయో.

2

నా కర్మయెట్లున్నదో నా యదృష్ట ముల్ ,

నా కాంక్ష తెన్నున్నను నా గ్రహంబు లీ
లోకంబులో నన్నెట లోతు దింపినా,
ఏకష్ట మేతెంచిన నేడ్య నెప్పుడున్ .

3

నీరే విధంబే గునా ని మ్మ భూ మికిన్
వేరే మి యాటంక ము వేచియుండినా
చేరున్ సముద్రంబును చీ కులేక, నే
పోరాట ముల్ మాంకొసి పోతు శాంతితో.

4

ఈ పద్యము నోపికతో చదివిన వారికి నా సలాములు.

1.20 చందోదర్పణు ము రచించిన అనంతా మాత్యుసి మెచ్చుకోలు

జలద ము భ-ర-న-భ-గ (యతి: 1, 10)

వృత్త రహస్యముల్ దెలియు వేడుక నా
చీత్తము నుద్భవించు తతీ, సిద్ధముగా
పొత్తము వ్రాసినట్టి కపి, పూజ్యుడనం
తోత్తముసిన్ స్తుతింప దగు, దోసితితో.

ఆ గ్రంథమును క్రింద చూపిన వెబ్సైట్ ప్రచురించిన ఆంధ్రభారతీ దర్శక
వర్గమునకు కృతజ్ఞతలు.

<http://www.andhrabharati.com/bhAshha/ChamDassu/ChamDodarpanamu/1.html>

జలద ము లోసి గణములు, ఉత్పలమాల లోసి మొదటి గణములు, ఒకటే యసియు,
రెండు వృత్తములందును యతి దశ స్థానమందే యున్నదసియు, గమసింప గలరు.

1.21 ప్రకృతి

జలధర మాల మ-భ-స-మ (యతి: 1,9)

రక్షింపన్ వేడ, ప్రకృతి రమ్యంబంతన్ ,
లక్ష్మీకాంతుం డొసగెను లాలిత్యంబౌ
వృక్షశ్రేణుల్ , వనములు, పిశ్యంబందున్ ,
పక్షుల్ జెట్లెక్కి, వలపు బాటల్ బాడెన్ .

జలధర మాల ఒక బింబ వృత్తమని గ్రహింపగలరు.

UUU UII IIU UUU

అనగా, పాదములో మొదటి సగము, రెండవ సగమునకు ప్రతిబింబ రూపము (mirror reflection). బింబవృత్తమునకు మత్తకోకిల మఱియొక ఉదాహరణ.

1.22 శ రణు వేడెద

ఖచరప్లుతము న-భ-భ-మ-స-స-వ (యతి: 1,12)

శ రణు వేడెద సీతను, రామున్ , సాటి యెరుంగని వీరుసిన్ ,
చరణ పంకజముల్ మది సిల్పన్ , సన్నుతి సేయుచు గోరెదన్
పరమ పావనుడౌ రఘురామున్ , పాపము తెల్లను దీర్చగన్
తరచు బూజలు సేయుచు సీతన్ , తారకరాముని నా మదిన్ .

1.23 వాల్మీకి రామాయణ ము

కు సు పితలతావేల్లిత మ-త-న-య-య-య (యతి: 1,12)

సీతారామల్ , దేవగణ ముల రక్షింప జన్మించ భూమిన్ ,
త్రేతాకాలంబందు జరుగు కథన్ దెల్పుచున్ నారదుండున్
దా తంబూరున్ మీఱుచు శుభచరిత్రంబు, వాల్మీకి తోడ
న్నాతీరున్ వర్ణింప, వెలువడె గావ్యంబు రామాయణంబై.

1.24 నాక పురిలో హరిభజన

లయపితాతీ న-స-న-న-స-న-న-స-న-న-స-గ (ప్రాసయతీ: 2, 11, 20, 29)

సరిగ మలు, శుద్ధ మగు స్వరలయలు చేర్చి, శుభ
హరిభజన జేయుటకు సురవరులు జేరన్ ,
సరళ ముగ వేడుకలు వరలచి మి పాద ముల
సురవసిత తెల్లరట కరుగుచు నొసంగన్ ,
గురుడగు బృహస్పతియు కర ములను దోసితి గ
వర మునుల తోడ నచ టరిగి నుతి జేయన్ ,
పర మ పురుషుండు హరి, సిరియు వెలయంగ నట,
కొఱతలను దీర్చుటకు వర ముల నొసంగున్ .

లయగ్రాహి లోసి బేసి భల బదులు నలల కూర్చిన, లయపితాతీ లభించును.

లయగ్రాహి: భల-భల-భల-భల-భల-భల-భల-గ గ (ప్రాసయతీ: 2, 10, 18, 26)

లయపితాతీ: నలల-భల-నలల-భల-నలల-భల-నలల-గ గ (ప్రాసయతీ: 2, 11, 20, 29)

1.25 సిర్గుణ బ్రహ్మ

మహాస్థగ్ర స-త-త-న-స-ర-ర-గ (యతి: 9, 16)

జగ మెల్లన్ తీన మయ్యెన్ , శతధృతి, హరియన్ , చంద్ర నక్షత్ర సూర్యుల్ ,
బగలున్ , రాత్రుళ్లు నీలో, ప్రకృతి మెలసి జూపంగ చాంచల్య మాయల్ ,
గగనంబున్ సప్త యోగుల్ , కలతల పిడి సింగాంచి పూజింప, బ్రహ్మ!
స్వగుణంబుల్ సిర్గుణంబై, సకల భువన ముల్ , శాస్త్ర ముల్ , శాన్యతయ్యెన్ .

1.26 పిడుదల

మలయజ ము న-జ-న-స-న-న-భ-న-వ (యతీ: 1, 8, 15, 22)

మనసున తాండవ మతి రయమున్ సుడి మలయము చిందుచు మసలు తరిన్
పినబడు శబ్దము పినుటయు మానుచు పినుతీగ తోసెద పిడుదలకై,
తనువుకు యంతము తరతీన వేళను తలపులు, చింతలు తరిమెదనే
సనెదను భూమిసి, సకలము పీడుచు సమయము వచ్చిన, సరళ గతిన్ . 1

గగనపు తెత్తుల గమనము సేయుచు కదిలెడు పక్షులు కనబడగా,
ఎగిరెదనేనపు డెచటకు నైనను, ఎరగసి ప్రాంతము లెదురవగా,
పగలును రాత్రియు పడమట తూర్పులు పయనము జేసెద బహుళముగా,
జగములు గాంచుచు సఫలము నొందెద, జయమును నానవ జననములో. 2

1.27 క పితలు రావే మి?

మందాక్రాంత మ-భ-న-త-త-గ-గ (యతి: 1, 11)

ఏకాంతంబున్ పరుగి డును యెన్నేసి యూహల్ మనంబున్ ,
ఆకాశంబందు నెగురుట కీ యాత్మ శంకింప దెప్పున్ ,
ఏ కావ్యంబైనను రచన సేయెట్లు సిద్ధించు? వాణీ!
ఇంకా రావే మి క పితలు? నేనింత యత్నంబు సేయన్ .

1

మందంబయ్యెన్ తెతీపి, పలుకుల్ మానసంబందు రావే,
సౌందర్యంబిచ్చు తెలుగు సమాసంబులన్ గూర్చితేనే,
ముందింకే మార్గ మగుపడదే, మ్రొక్కెదన్ శారదా! నీ
వే దిక్కున్ జూపగలవని సేపింతు, వ్రాయించు తల్లీ!

2

1.28 ల క్షీస్తుతి

మంజుభాషిణి స-జ-స-జ-గ (యతి: 1, 9)

సిరి! నీకు మ్రొక్కెదను, చిత్తగించి నా
కొఱ తెల్ల దీర్పమని కోరు మమ్మ, నీ
వరుడైన మాధవుని, వారిజాక్షు, నా
నరజాతి వేల్పునకు నచ్చజెప్పుమా.

1.29 హను మంతుడు సీతను సముదాయించుట

మణి రంగ ము ర-స-స-గ (యతి: 1, 6)

కింజు రావణు కింవ ము చేతన్
మంజు సీతను మాయను దోచన్ ,
అంజనేయుడు నంతట యేగెన్
కొంజ కుండను కొమ్మను పెద్కన్ .

1

మాయ రాక్షస మండల మేగన్
వాయుపుత్రుడు వార్ధిని దాటెన్ ,
కాయ మింతయు గంబడ కుండన్
రేయి వేళను రివ్వల దాగెన్ .

2

నోమ రశ్మిని సుందర రూపిన్
రాము భార్యను రాత్రిని జూచెన్ ,
భూమిపుత్రకి భూవరు రాకన్
తామసింపక దానెఱుగించెన్ .

3

రాము తమ్ముని రాణువ తోడన్
స్తోమమొచ్చును తోయతి రక్షన్ ,
సేమ వార్తలు సీతకు జెప్పన్ ,
కోమలి కప్పుడు కొందరి తీరెన్ .

4

1.30 విష్ణుస్తుతి

మేఘ విస్ఫూర్జిత ము: య-మ-న-స-ర-ర-గ (యతి: 1, 13)

హరీ! నీ నామంబున్ మదిని తలపోయన్ యభీష్టంబు తీరున్ ,
కరీంద్రున్ రక్షింపం దుసిమి మకరీ కంఠ మానాడు నీవే
సురుల్ లంకాధీశుం డొసగు వెతలన్ శోక భూయిష్టులై, నీ
శరణ్యం బర్దింపన్ , దశరథుని వంశంబులో బుట్టలేదా?

1.31 భ విష్యత్తు

పద్మనాభ ము 7త గ గ (యతి: 1, 13)

ముందే మి రానున్నదో బ్రహ్మకై నన్ ప్రమోదంబుగా జెప్పి జూపన్ దరంబే?
రాదే భ విష్యత్తు కాల ప్రవృత్తీన్ సురాధ్యక్షుకై నన్ వశంబే తలంపన్ ?
ఏదేపు ప్రార్థించినన్ గాసి కానున్నదేమైన కించిత్తు గూడన్ యెరుంగన్
గాదే న సాధ్యంబు? వచ్చేటి దృశ్యంబు గంపట్ట వీలొనె యెవ్వారి కై నన్?

1.32 క్షీణితా పరిణయము

పాతాళదళము న-న-న-న-న-గ-గ (యతి: 1, 11)

శివుని విలు రఘువరు డెసిగి విఠిచినంతన్ ,
భువిజకు దగు పతి యని మునివరులు సెప్పన్ ,
కవులు బొగడ, జనకుడు కడు ముదము తోడన్ ,
ప్రవచనము విని, క్షీణితా పరిణయ మొనర్చెన్ .

1.33 పద్యబ్రహ్మము

ప్రభు 3 న-5 జ-వ (యతి : 1, 9, 15, 21)

ఘనులగు కవులొసగ పురాణకథల్ , కడు నీటుగ చక్కని మాటలతో,
మణి మయ పదముల మరువన్ , యిక కమ్మని వాక్కుల రమ్మన, వచ్చునటే?
మునుపటి కపితలు ముదమున్ సకలమ్మును వీడి మనమ్మున నిష్ఠముతో
పనులను విడచియు పక్షణం బొనరింపగ గోరెద, నప్పటి గ్రంథములే. 1

పరమును వెదకుచు పరుగెత్త, ఫలం బనుమోద మొనర్పగ రాదు గదా,
చిరమరలను విడచిన మీదట, వచ్చెను శాంతియు నెంచిన మార్గమునన్ ,
మఱచితి జగతీని మనసెంతయు చిన్మయ భావము నిర్మలరీతి గొనన్ ,
శిరమున కడు సొలసిన, బుద్ధియు డస్సిన, పద్యము తీచెను బ్రహ్మమునే. 2

1.34 వ సంత ఋతువు

ప్రహర్షిణీ ర-న-జ-ర-గ (యతి: 1, 8)

అక్షయుండగు రవియాకసంబు నందున్
దక్షిణంబు విడిచి ధాత్రీ వెచ్చజేయన్,
లక్షణంబు గని గులాబీ పూలు పిచ్చెన్,
పక్షిజాతి మహా పాట తోడ సింపెన్ .

1.35 సకల ము నీవని

ప్ర మితాక్షర ము స-జ-స-స (యతి: 1, 9)

సకల మ్ము నీవనెడి సంగతి న
మ్మక, వేగె నా బ్రతుకు; మాధవ, వే
తొక మార్గ మేల? నిజ రూపము జూ
పికనైన, నాకు కనిపించి, హరీ!

1.36 ఫార్యతీ స్తుతి

పృథ్వీ జ-స-జ-స-య-వ (యతి: 1, 9, లేక 12)

సరోజదళనేత్రీ, నీ చరణ పంకజంబుల్ సదా
వరించి, మదిలో తలంప జననీ, కటాక్షంబు గో
ర్తు, రూపసిపి, నీలకంఠునికి దేపివై, దివ్య శ
క్తి రూపమును దాల్చి, ముక్తి నీడు మన్నపూర్ణేశ్వరీ !

సరోజదళనేత్రీ అను మొదటి పదము చూడగానే, శ్యామ శాస్త్రీ కీర్తన
(శంకరాభరణ రాగము) గుర్తుకు రావచ్చును.

1.37 శ్రీ రామ జన్మభూమి

రుచి ర ము జ-భ-స-జ-గ (యతి: 1, 9)

అయోధ్యలో వెలసిన యాలయంబులున్ ,
మయూర ముల్ మెసలిన వాటి కల్ , పపి
త్ర యాగ శాల లలరు రామ జన్మభూ
మీ యాత్ర సేయ దలతు మెండు భక్తితో.

1.38 చంచల మనసు

సాధ్యే భ-న-జ-న-స-న-న-భ-గ (యతి : 1, 8, 15, 22)

సులువుగా గుర్తు పెట్టుకోవాలంటే,

భ-న-ల-భ-న-ల-భ-న-ల-భ-గ

యతి స్థానములు భ గణముల మొదటి అక్షరములు.

బుద్ధుడు తెలిపిన బోధలు మఱచితి, పూర్వపు వెగడులు పొంగగ, నా
సిద్ధులు ఋషులును చీనమయ మనసులు శ్రేయము తలయుచు సెప్పిననూ,
బద్ధము సలుపక పాపము పెరిగెను ప్రావృత మగుతరి బంధములై,
శ్రద్ధను నీలుపుము సత్త్వము నెరుగని చంచల మనసుకు సాంబశివా.

1.39 వాణీ స్తుతి

సగ్ధర మ-ర-భ-న-య-య-య (యతి: 1, 8, 15)

వాణీ! నీ హస్తమందున్ పరమ సుకృత కావ్యంబులన్ బట్టియుండన్ ,
వీణా నాదంబులేగెన్ , పినగ మది ముదంబిచ్చు రాగంబులల్లన్ ,
వేణుధుమ్మల్ ప్రక్కవాద్యం బిరుదగు పిథి నీవెంట వాయింపగా, నీ
గానంబుల్ శ్రావ్యమయ్యెన్ , కపిత లొసగవే కందువౌ రీతి, తల్లీ!

1.40 ఎందరో మహానుభావులు

సుగంధి ర-జ-ర-జ-ర (యతి: 1, 9)
(7వ-గ)

ఎందరో మహానుభావులెంచి జెప్పినట్లుగా
మందహాస మార్తి గొల్చి మారు లేసి వీరుసిన్ ,
చంద మామ రూపు మించు చక్కనైన యాధునిన్ ,
అందమైన సీత భర్త నాత్మ లోన వేడెదన్ .

1

లక్షణంబుగాను జేరి లక్షణుండు నచ్చటే
రాక్షసాంతకుండు నిల్చు రాము జెంత నెప్పుడున్ ,
పక్షిరాజు మాట మీద పట్టుబట్టి వెళ్ళగా,
శిక్ష బొందె రావణుండు సీత నెత్తి బోవుటన్ .

2

సంతసంబు నీయు నట్టి సర్వ లోక నాధునిన్
సంతతంబు బూజ జేసి సౌఖ్య మొంద వచ్చుగా,
శాంతి దాత రాఘవుండు సంకటంబు బాపునే,
చెంతనున్న సీత గూడి, చింత లెల్ల దీర్చునే.

3

1.41 సీట పుట్టుక

సుకేశరము న-జ-భ-జ-ర (యతి: 1, 11)

జనకుడు నేల దున్నుచు స్వశక్తి తోడ, దా
మనసున విష్ణువున్ దలప, మంత్ర సిద్ధితో
గనుగొనె స్వర్ణ పేటి నొక కందు పాప, నా
తనయకు సీత నామ మిడె ధాత్రి పాలుడున్ .

జనకుడు విశ్వామిత్రునకు చెప్పిన సీత జన్మ వృత్తంత మనకు వాల్మీకి యొక్క ఈ
క్రింది పంక్తులు (Ralph Griffith అనువాదము) ఆధారము.

Once, as it chanced, I ploughed the ground,
When sudden, 'neath the share was found
An infant springing from the earth,
Named Sita from her secret birth.

గమనిక: చంపకమాల లోని చివరి రెండు జగణములు తీసిన, సుకేశరము
లభించును.

చంపకమాల న-జ-భ-జ-జ-జ-ర (యతి: 11)

సుకేశరము న-జ-భ-జ-ర (యతి: 11)

1.42 సీతారా మాభిషేక ము

సుందర ము భ-భ-ర-స-వ (యతి: 1, 9)

జానకి రాముల నీరజాక్షుల కాళకున్
గాన ము బాడుచు మంచి గంధ ము బూయుచున్
స్నాన మొనర్పగ బోసి, నార ము, భక్తితో
పానక మిచ్చిన, భోగభాగ్యము లబ్బునే.

1.43 ఎంత నేర్చినా

స్వాగతము ర-న-భ-గ-గ (యతి: 1, 7)

ఎంత నేర్చినను, నెంత పడించన్ ,
ఎంత యోగ్యతయు, నెవ్వరి కున్నన్ ,
సంతతం బీలను సౌఖ్యము లేదే,
చింత చుట్టుకొను, చివ్విరి వేళన్ .

1

రాము నొక్కసికె రాత్రీయు బ్రొద్దున్ ,
భూమి నాథునికి బూజలు జేయన్ ,
కామితంబులును, కాంక్షలు దీర్చున్ ,
సేమ మా ప్రభువె జేతి కొసంగున్ .

2

భ్రాత లక్షుణుడు ప్రక్కన యుండన్ ,
వీతివోత్ర కుల వీరులు వీరే,
సీత నిల్చునట శ్రీసిధి తోడన్ ,
మాత జానకియు మంగళ మీయున్ .

3

1.44 తెలిసినవి, తెలియనివి

తరళము న-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతి: 1, 12)

నది జలంబున తేలి పోయెడు నావ వోలె సమంబుగా
మదికి తోచెడు ప్రేమ భావము, మక్కువల్ దగ దెల్పనే
కదులు యూహలు పేర్చనేర్పితి గాసి, సంద్రము జేరగా,
కుదుపు సిచ్చు తుఘాను నోర్వగ, కొద్ది యైన నెరుంగనే.

ఈ రచనకు కొంత వరకు Phyllis Gotlieb యొక్క క్రింది పద్యము ఆధారము
:

What I know

Phyllis Gotlieb (b 1926)

I know where there is love deep as a river
and I know how to swim in it, thank God,
and also the bitterness of the seas it can decant into,
but the thready fibrillations of its sources are mysteries
to me, and though I know how to love a soul alive
I'm damned if I know how to make a soul rejoice.
I give up on it. I don't know anything.

1.45 తెర తీయుమా

తరల (ధ్రువకోకిల) న-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతి: 1,12)

తెరను తీయుము వేంకటేశ్వర, దివ్యరూపము జూడ కాం
క్షరుగుదెంచెను, పిశ్చమంతయు గాచు సింగనకే పిసే
తురిక భక్తులు, జాగు చేయక దూరమైనను వేగర
మ్మర మతోడనుగూడి యాదిన మోహరీ! జనరక్షకా!

1.46 హరి భజన

త ర తీ భ-స-న-జ-న-ర (యతీ :1, 11)

మాయజగతి లోన మనకు మత్సరములు వద్దురా
చేయవలయు కృత్యములను చేసికొనుచు పోవకన్
వేయిపిఠుల పన్నుగడలు వేయ మనకు తప్పురా
శ్రేయములను ఎంచుకొనుచు చెడ్డపనులు మానురా.

1

మాధవుడట లోకమునకు మంచి యెప్పుడు గూర్చురా
బాధలు తొలగించు నతని పాదములను గొల్వరా
బోధపరచు నీకు యతడు, బుద్ధికి తగు రీతిగా
క్రోధములను వీడి, హరిని గొల్చి భజన చేయురా.

2

1.47 వానరుల రామభక్తి

తోవక ము భ-భ-భ-గ-గ (యతి: 1, 7)

అంగద జాంబవు లచ్చెరు వొందన్
సింగికి దూకుచు సిర్ణయ రీతిన్
అంగబలంబున అంజన కొడ్కా
సింగళ దీపికి శీఘ్రమె జేరెన్ .

1

శ్రీహను మానుడు శింశుప చెట్టున్
దేహము సూక్ష్మము దిగ్గన జేసెన్
స్నేహము, భక్తియు సీతకు జూపే
యూహను రాముని యంగర మిచ్చెన్ .

2

సీతను రక్షణ చేయుటకై యా
కోతులు భక్తిని కొల్చుచు వేడ్కన్
జేతుల తోడను శిల్పలు పేర్చెన్
సేతువు లంకకు సిద్ధమొనర్చెన్ .

3

దేవత లెల్లరు దీవెన తీయన్
పావని జూపిన ప్రజ్ఞల వల్లన్
రావణు గూల్చగ రాముడు తీలన్
సేవిత వర్గము సీతను దెచ్చెన్ .

4

1.48 పురాణ ములు

ఉపజాతి జ(త)-త-జ-గ-గ (యతి: 1, 8)

పురాణ గాథల్ మన పూర్వు తీయన్ ,
వేరొక్క మార్గంబున వెళ్ళనేలా?
సురేంద్రు బోషించిన సుందరాంగున్
శ్రీరాము గొల్వంగనె, చి క్కు దీరున్ .

1

గజేంద్ర మోక్షంబను కావ్యమందున్
పూజించి పిష్టున్ , కరి ముక్తినాందెన్ ,
నిజంబిదే నెప్పెద, నిర్మలాత్మన్
రాజిల్లు యోగ్యంబు పురాణ మీయున్ .

2

ఈ క్రింది వృత్తముల మొదటి గణములు మిళితమైనచో ఉపజాతి లభించును:

ఉపేంద్రవజ్ర జ-త-జ-గ-గ యతి: 1, 8

ఇంద్రవజ్ర త-త-జ-గ-గ యతి: 1, 8

1.49 చక్కసి రాజ మార్గ ము లుండ గా

ఉ. చక్కసి రాజబాట పిడి, సందుల దూర ఫలంబు లేదుగా,
చిక్కసి పాలు మేగడలు సిద్ధము జేయగ నారగించకన్,
చుక్కలరాయు రశ్మి గల సొన్నపు దేవుడు రాముడుండగా,
చిక్కుల పాటులన్ బడుచు శిక్షలు బొందగ నేలసింకయున్ ?

కొంతవరకు, ఈ పద్యమునకు ఆధారము "చక్కసి రాజ మార్గ ము లుండ గా" అను త్యాగ రాజస్వామి కీర్తన (ఖరహరప్రియ రాగము). ఈ కీర్తన యొక్క సాహిత్యము క్రింది సైటులో చూడగలరు.

<<http://www.ecse.rpi.edu/Homepages/shivkuma/personal/music/Chakaniraja.htm>>

1.50 నీ వుండే దా కొండపై

వసంత తీలక త-భ-జ-జ-గ-గ (యతి: 1, 8)

నీ వుండు నా గిరికి నే నెటులాత్తు సామీ ?
నీ వద్ద కే విధము నిర్మలమైన బుద్ధిన్ ?
నే వచ్చు కొర్కెపిసి, నిబ్బరికించుమా నా
పై, వేగ నేగుటకు పాప విముక్తి బొందన్ .

1

శ్రీపారిజాత ములు, శ్రీనిధి, యా దినంబున్
నీ పూజకై యిచట నే సరిజేస్తి వేడ్కన్ ,
యా వేదవాసి చిరుయింటికి రమ్మ, నీవే
నాపాటి దైవ, మీదె నా స్తుతి, శ్రీనివాసా!

2

చేరంగ లేనియెడ చిన్మయ రూపు జూడన్ ,
వేరేమి తోచదిక వేయి పిఠాల దల్చన్ ,
దూరాననైన గను దుర్లభమైన భాగ్య
మ్రోతీ దక్కునీక మిన్నగ పద్మనాభా!

3

1.51 చివరి క్షణ మున

వాతోర్మి మ-భ-త-వ (యతి: 1, 7)

వృద్ధాప్యంబున్ తుది వేదోపనిష
ద్వీద్ధాంతంబుల్ పిడి, సీతార మణున్
శ్రద్ధాభక్తిన్ నుతి ఛందస్సునకున్
బద్ధుండై సల్పెద పద్యంబులతో.

1.52 తాత్కాలిక ము

పిశ్చదేపి మ-మ-య-య (యతి: 1, 8)

ప్రాణంబుల్ సౌఖ్యంబెంచి పాల్లెన్ని బడ్డన్ ,
గానంబుల్ , శ్రావ్యంబైన కంటస్వరంబుల్
ఆనందాబ్ధిన్ ముంచంగ నాల్లదమైనన్ ,
త్రాణంబుల్ , సొత్తుల్ గూడ తాత్కాలిక మ్ముల్ .

1.53 అభయము

ఇంద్రవజ్ర త-త-జ-గ-గ (యతి: 1, 8)

మాయా జగంబం దీసు మంత యైనన్
శ్రేయంబు లేకన్ , మది జింత నొందన్ ,
వేయొక్క దేవుళ్ళను వేడ్కొనంగా,
సాయంబు లోటయ్యె, నశాంతి దీర్చున్ .

1

ఏ కారు చీకట్లె నేగుదెంచన్ ,
ఏ కష్ట, దుఃఖం బెదు రెప్పుడైనన్ ,
సాకేత రామున్ మది సన్నతింపన్ ,
ఆ కేశవుండే నభయంబు గూర్చున్ .

2

1.54 దశరథుని పుత్రశోకము

లాటీపీటము స-స-స-స-మ-త-య (యతి: 1, 13)

వనభూమికి రాముడు, జానకియున్ పద్నాల్గే డ్లుండన్ జనుదెంచన్ ,
తన యన్నను వీడగ లేక నిరుత్సాహంబుల్ బెంపొంద మనంబున్ ,
సనుదెంచెను లక్ష్మణుండును రాష్ట్రంబంతన్ వీడుచు వెంటన్ ,
జనులందరు దుఃఖితులై వగ, రాజ్యంబందెల్లన్ శోకము సిండన్ . 1

దశరథ్యభుడీ దురదృష్టమున్ దా పౌర్వాటున్ నొక్కట వేటన్
నిశవేళ మృగంబని బాణము తానేయన్ , వృద్ధుండౌ ముని పుత్రుం
డు శిరంబున గాయము బొందగ మృత్యుండైనన్ , దుఃఖంబు నతండున్
దశరథమహిపాలు శపించిన గాధన్ కౌశల్యాదేవికి జెప్పెన్ . 2

దశరథుని శాపవృత్తాంతము మొల్ల రామాయణములో లేదు కాని, వాల్మీకి
రామాయణములో ఉన్నది. Ralph Griffith యొక్క అనువాదములో చూడగలరు :

<http://www.sacred-texts.com/hin/rama/ry141.htm>

and

<http://www.sacred-texts.com/hin/rama/ry142.htm>

1.55 సీతారా మస్తుతి

ర ధోద్ధత ము ర-న-ర-వ (యతి: 1, 7)

సేతు బంధన ము జేయ వానరుల్ ,
నీతి మార్గ మును నిష్ఠ తప్పకన్ ,
భీతి నొందినను వీడనట్టి యా
సీతతల్లి మన శ్రేయ మీయురా.

1

నామరూపు మది నమ్మకంబుతో
రామ రామ యసి రాము దల్చగా,
ప్రేమమూర్తి మన భీతి దీర్చురా,
జామమల్ తొలగు కచ్చితంబుగా.

2

1.56 హను మస్తుతి

ప్రియంవద న-భ-జ-ర (యతి: 1, 8)

ర పిసి ప్రీంగ గ దలంచి బాల్యమున్
ర వ ము జే సె గురు రంతు కానుసిన్ ,
ప వ న జున్ దలచ బాధ దూరమై,
యవసిలో భయము లన్ని మాయమౌ.

1

ర మణి జానకిసి లంక లోన మా
య ముసి వేషము నసురాధిపుండు బం
ధ మొనరించు తరి, ధైర్య మిచ్చె నా
కు ములు భూతనయ కొప్పిదంబుగా.

2

మఘవ, మౌసి జన మన్ననొందుచున్ ,
దఘదఘల్ మెరయు దాన వాంత కా!
రఘువరున్ మది దలంచ నీవలెన్ ,
అఘము లెల్ల మహి నంత మౌను గా.

3

చంపక మాల (న-జ-భ-జ-జ-జ-ర) లోసి మొదటి మూడు జ-గణములు
సిర్మాతీస్తే, ప్రియంవద లభిస్తుందని గమించి గలరు. రెండు వృత్తములందును,
భ-గణము పిమ్మట వచ్చు జ-గణపు మధ్యాక్షరము యతి స్థానము. మరి, ఇందులో
విశేషమేమిటో తెలియదు.

1.57 దోషములు

అంబురుహము: 4భ-ర-స-వ (యతి: 1, 13)

ఎల్లరు వచ్చిరి దోషము తెంచుచు నెన్ని రీతుల నీ పయన్ ,
బుల్లలు జెప్పిరి దప్పులు బేర్కొని పూర్వ గాథల దెల్పుచున్ ,
బొల్లని నవ్పితి నంధుల మాటకు మోసబోక మనంబునన్ ,
గళ్ళకు నా కగుపించిన దప్పులె కాంక్ష గూర్చునె నీ పయన్ .

ఈ పద్యమునకు ఆంగ్ల మూలము :

Sara Teasdale (1884-1933)

Faults

They came to tell your faults to me,
They named them over one by one;
I laughed aloud when they were done,
I knew them all so well before,--
Oh, they were blind, too blind to see
Your faults had made me love you more.

1.58 క్షోరికలు

అంబురుహము భ-భ-భ-భ-ర-స-వ (యతి: 1, 13)

క్షోరిక తీ మది పొంగుచు నుండగ కొండ తెక్కు తలంపుతో,
వేరొక జీవము లోన చలించును పింత యూహల నల్లచున్ ,
మేర తెరుంగని బుద్ధికి హద్దులు మిథ్యయం చనుపించగా,
క్షోర ఘు రాముని దర్శన మొందగ జిత్తముల్ దపియించునే.

1.59 మేటి వడ్రంగి పిట్ట పునర్గమనము
(Return of the ivory-billed woodpecker)

అరువది సంవత్సరములుగా అగుపించని (ivory-billed woodpecker) అను
వడ్రంగి పిట్టను ఇటీవల Arkansas రాష్ట్రములో మరల జూచుట జరిగెను.
రెక్కలు తెరచి నప్పుడు సుమారు మూడడుగుల వెడల్పు (3-foot wingspan)
గలిగిన యీ జాతి వడ్రంగి పిట్టల పునర్గమనమునకు పక్షి ప్రేక్షకులు (bird
watchers) కడు సంతోషపడిరి.

అసంబాధ మ-త-న-స-గ-గ (యతి: 1, 12)

ఆర్కంసా రాష్ట్రంబున వెలయు మహారణ్యం
బేర్కొంచున్ , శాస్త్రజ్ఞు లవని కనిపెట్టంగా
జేర్కొన్నన్ , వడ్రంగి పిహగ పిభు జెట్లందున్
దార్కొన్నన్ , పక్షీంద్ర! జనెద నిను దర్శింపన్ .

1.60 ఊహాగాన ము

అసంబాధ మ-త-న-స-గ-గ (యతి: 1, 12)

సిద్ధాంతంబుల్ నా మది కడు పరిశీలింపన్ ,
వృద్ధాప్యంబం దూహ లొనరు సురభిన్ , ఛందో
బద్ధంబౌ పద్యంబులు గదలగ, పాటల్ నా
బుద్ధిన్ జైతన్యం బిడు తఱి, హరి బూజింతున్ .

1.61 కీచురాయి

ఆ. కీచురాయి యుఱు కీయసి పినుపించు
బ గ లు రేయి గూడ వదల కుండ,
స్వర ము లెల్ల యందు వర్ణింప వేలొను,
బ్రహ్మ సృష్టి బొగడి బాడు నటుల.

1.62 చెట్టు నాటి నపుడు

ఆ. చెట్టు నాటినపుడు జెందిన ఫలమేమి?
చంద్ర కాంతిలోన సంద్రములను
దాటి సాగి పోవు మేటి నావనొకటి
కట్ట వీలు బడెడి కలప గలుగు.

1

ఆ. ఇంటి దూలమునకు షాచ్చుగా జేవయు
చెట్టు కొయ్య వలన జేరె గాద,
కూర్చొన దగు వాలు కుర్చీను వడ్డంగి
టేకు కర్ర నుండి దిద్ది చెక్కు.

2

ఈ పద్యమునకు ఆంగ్ల మూలము, తండ్రి గారు చూపిన క్రింది పద్యము:

"What do we plant when we plant a tree?
We plant the ship that will cross the sea,
We plant the mast to carry the sails,
We plant the planks to withstand the gales-
The keel, and keelson, and beam and knee-
We plant the ship when we plant the tree."

Henry Abbey (1842-1911)

1.63

క్రాంత యేటి ప్రొద్దు
(1st January, 2007)

- ఆ. క్రాంత యేటి ప్రొద్దు కొలచెద శ్రీరామ
చంద్రుని, కృప జూపు జనక సుతను,
లక్ష్మణ పవనజులు రపికుల వరదుని
జేరి, భక్తుల కిల సిరుల నొసగ. 1
- ఆ. రెండువేలయేడు మెండుగా పృథివిలో
శాంతి సంపద లీడి జనుల కెల్ల,
యుద్ధ ములను మాంపు యుక్త మార్గ మ్ముల
ననుసరింప జేయ వారిని వేడ్చు. 2

1.64 భజ గోపిందం

శంకరాచార్యుని భజగోపిందములోని శ్లోకములకు అనువాదము. మొత్తము ముప్పది శ్లోకములు గలవు. సంస్కృత శ్లోకము వెనుక ఆటవెలదిలో తెలుగు అనువాదము చూడ గలరు.

శ్లో. భజ గోపిందం భజ గోపిందం
భజ గోపిందం మూఢమతే,
సంప్రాప్తే సన్నిహితే కాలే
న హి న హి రక్షతీ డుక్కుఞ్కరణే.

ఆ. కోరి జ్ఞాన మొసగ గోపిందు భజియించు
మూఢమతీయు గూడ ముక్తి నొందు,
సన్నిహితపు వేళ శాస్త్రము వర్తించ
పండితులకునైన ఫలము లేదు.

1

శ్లో. మూఢ జహీహి ధనాగ మత్యష్టాం
కురు సద్బుద్ధీం మనసి పిత్యష్టాం,
యల్లభజె సిజ కర్మోపత్తం
పిత్రం తేన పినోదయ చిత్తం.

ఆ. ధనము గూర్చి కోర్కె మనమున విడనాడు
సత్య మొకటె దలచి నిత్యముగను,
కాంక్ష లెల్ల వీడి కర్మానుసారీవై
జీతమునకు తృప్తి జేర్చగలవు.

2

శ్లో. నారీస్తనభ రణాభీదేశం
దృష్ట్వా మా గా మోహవేశం,
ఏతన్మాంసవ సాదిపికారం
మనసి విచింతయ వారం వారం.

ఆ. సుందరాంగనలను జూచి కామితుడవై
మాయలోన బడిన, మదియు జెడును,

వాంఛ గలుగజేయు వనితల రూప ముల్
మాంసమ్యమె, దలుప మఱియు మఱియు.

3

శ్లో. న లీనీదల గతజల మఱితరలం
తద్వజ్జీ పిత మఱి శయచపలం ,
పీడ్లి వ్యాధ్యభి మానగ్రస్తం
లోకం శోక హతం చ సమస్తం .

ఆ. తామరాకు మీద తడుపక హిమ మెటు
లస్థిర ముగ నుండు, నట్టి రీతి,
జీపిత మ్ము గూడ స్థిమిత మెరుంగదు,
స్వాభి మాన, రోగ, బాధలొంది.

4

శ్లో. యావద్విత్తోపారజన సక్త-
స్తావన్నీజపరి వారో ర క్తః
పశ్చాజ్జీవతి జర్ణరదేహే
వార్తం కోపి న పృచ్ఛతి గేహే.

ఆ. డబ్బు యున్న వేళ తప్పక బంధువుల్ ,
స్నేహగణ ము గూడ నేవ జేసి,
ముసలి కాల మందు మౌమైన జూడక,
వెళ్ళిపోతు రింక నెల్లవారు.

5

శ్లో. యావత్పవనో నివసతి దేహే
తావత్పృచ్ఛతి కుశలం గేహే,
గతవతి వాయో దేహాపాయే
భార్యా బిభృతి తస్మింకాయే.

ఆ. ఊపిరున్న దాక నుచిత మౌ రీతిని
బంధుకోటి కుశలప్రశ్నలేసి,
జీవితాంత మందు చెంతకు జేరరు,
ప్రాణ మెగ సిబోవ, భయమునొంది.

6

శ్లో. బాలస్తావత్కీడాసక్త-
 స్తరుణస్తావత్తరుణీసక్తః
 వృధస్తావచ్ఛింతాసక్తః
 పరే బ్రహ్మణీ కోపి న సక్తః.

ఆ. చీన్నతన మునందు జెతీ కాళ్ళతో నాడి,
 యువకదశను గోరు యువతీ వలపు,
 వేయి చింతలుండు వృద్ధాప్యమున గాన
 పరమశివుని దలప బడదు యెపుడు.

7

శ్లో. కాతే కాంతా కస్తే పుత్రః
 సంసారోయమతీవ పిచిత్రః
 కస్య త్వం కః కుత ఆయాత-
 స్తత్త్వం చింతయ తదిహ భ్రాతః.

ఆ. నీదు కాంత యెవరు? నీ పుత్రుడెవరను
 జింత దిరుగు మది పిచిత్రముగను,
 ఎవడ వీవు? మరియు నెవరి వాడవో యని
 శోచన మ్మునేయు, నోదరుండ !

8

శ్లో. సత్సంగేత్వే నీస్సంగత్వం
 నీస్సంగత్వే నీర్మోహత్వం
 నీర్మోహత్వే నీశ్చలీతత్వం
 నీశ్చలీతత్వే జీవన్ముక్తిః.

ఆ. చనును బంధన ములు సత్సంగ ము వలన,
 బంధన ములు దెగిన భ్రమయు వీడు,
 భ్రమలు వీడి నంత ప్రజ్ఞయు స్థిరమగు,
 స్థిరమనంబొసంగు జీవ ముక్తి.

9

శ్లో. వయసి గతే కః కామపికారః
 శుష్కే నీరే కః కాసారః
 ఊనే పిత్రే కః పరివారో

జ్ఞాతే తత్వే కః సంసారః.

ఆ. కడప యౌవనమ్ము, కామ మేమి మిగులు ?
జలము శుష్కమైన సరసు గలదె ?
ధనము క్షీణమైన దలతురే బంధువుల్ ?
సత్యమెఱుగ, దెగదె సమ్యమనము ?

10

శ్లో. మా కురు ధనజనయౌవనగర్వం
హరతి నిమేషాత్కాలః సర్వం
మాయా మయమీద మఖిలం హిత్వా
బ్రహ్మపదం త్వం ప్రపిశ విదిత్వా.

ఆ. గర్వపడగ వలదు, కాలచక్రము ద్రుంచు
కనక, యౌవన, ధన కామితములు,
మహిసి యున్నదంత మాయయసి దెలిసి,
పరము గోరి, జేరు బ్రహ్మపదము.

11

శ్లో. దీనయా మిన్యా సాయం ప్రాతః
శిశి రవసంతౌ పున రాయాతః
కాలః క్రీడతి గచ్ఛత్యాయు-
స్తదపి న ముఞ్చత్యాశావాయుః

ఆ. పగలు, సంధ్య, రేయి, పరువడి నుదయమ్ము,
చలి వదలు పిదప వసంత మేగు,
కాలమాడు క్రీడ గాంచియు మనుజున
కాశ యనెడి వాయు వణగ లేదు.

12

శ్లో. కాతే కాంతా ధనగతచింతా
వాతుల కింతవ నాస్తి నియంతా
త్రీజగతి సజ్జన సంగతిరే కా
భవతి భవర్ణవతరణే నౌకా.

ఆ. చింత మేలను, సతీ, సిరి సంపదల గూర్చి?
 జరుగనున్నదెల్ల హరికె యెఱుక,
 సర్వ జగతులందు సజ్జన సాంగత్య
 మర్లవ తటి దాటునట్టి నొక.

13

శ్లో. జటిలో ముండీ లుచ్చితకేశః
 కాషాయాంబ రబహు కృతవేషః
 పశ్యన్నపి చ న పశ్యతీ మూఢో
 హ్యందరసి మేత్తం బహు కృతవేషః.

ఆ. జడలు మడులు గట్టు సన్యాసి కాషాయ
 వస్త్రములను దాల్చి, శాస్త్రములను
 దెలిసిన ఘనుని వలె దీరుగు నటనమాడి,
 యుదర పోషనార్థ ముర్విపైన.

14

శ్లో. అంగం గతీతం పతీతం ముండం
 దశనవిహీనం జాతం తుండం
 వృద్ధో యాతీ గృహీత్వా దండం
 తదపి న ముచ్చత్యాశాపిండం .

ఆ. బాహుబలము తగ్గి, బట్టతలైనను,
 పండ్లు యూడనైన, వదుల దాశ,
 కఱ్ఱ పట్టు దనుక కాంక్షలు మనమున
 వృద్ధుడైన గాని వీడవు గద.

15

శ్లో. అగ్రే వహ్ని పృష్ఠే భానూ
 రాత్రౌ చుబుక స మర్పితజానుః
 క రతలభీ క్షస్తరుతలవాస
 స్తపదీ న ముచ్చత్యాశాపాశః.

ఆ. వన్నీ ముందు నుండు, పాప ము వెన కుండు
కాళ్ళు ముణిచి రాత్రి కట్టుబడిగ
భీక్ష మడుగు యతీయు వృక్ష ము క్రిందను
కోర్కెలు విడలేడు కొంచె మైన.

16

శ్లో. కురుతే గంగాసాగర గ మనం
వ్రత పరి పాలన మథ వా దానం
జ్ఞాన పిహీనః సర్వ మతేన
ముక్తిం న భజతి జన్మశతేన.

ఆ. సంద్ర మందు గంగ సంగ మమో చోట
బోయి వ్రత ము లెన్నా సేయవచ్చు,
కాని జ్ఞానహీనుడైన వాడు పి ముక్తి
వంద జన్మలెన నొంద లేడు.

17

శ్లో. సుర మందిర తరు మూలని వాసః
శయ్యా భూతల మజినం వాసః
సర్వ పరిగ్రహ భోగ త్యాగః
కస్య సుఖం న కరోతి పిరాగః.

ఆ. కోవెలందు గాని, రాపిచెట్ల దిగువ,
చర్మధారి కి భుపి శయ్యయైన,
భాగ్యభోగ ము పిడు వైరాగ్య జీపికి
సుఖ ము నొంద జాల సులువు గాదె ?

18

శ్లో. యోగ రతో వా భోగ రతే వా
సంగ రతో వా సంగ పిహీనః
యస్య బ్రహ్మణి ర మతే చిత్తం
నందతి నందతి నందత్యేవ.

ఆ. యోగసింహుని నున్న, భోగముల్ బొందిన,
నెందరి నడుమున్న, నేకియైన,
బ్రహ్మను దలచు మది పారవశ్యము తోడ
సంతసము నొందు సార్థకముగ.

19

శ్లో. భగవద్గీతా కిచ్చిదగీతా
గంగాజలలవకణికా పీతా
సకృదపి యేన మురారి సమర్చా
క్రియతే తస్య యమేన న చర్చా.

ఆ. స్వల్పమైనను భగవద్గీత బడియించి,
గంటెడైన ద్రాగి గంగాజలము,
నొక్కసారియైన మ్రొక్క మురారికి,
యముసితోడ వాదనంతమగును.

20

శ్లో. పునరపి జననం పునరపి మరణం
పునరపి జననీజతరే శయనం
ఇహ సంసారే బహదుస్తారే
కృపయాపారే పాపి మురారే.

ఆ. మఱి మఱి జననములు, మఱి మఱి మరణముల్,
జనని గర్భమందు జన్మలెన్నో,
సాగ కష్టమైన సంసారమున నాకు,
రక్షణము నీడు మురారి కృపయె.

21

శ్లో. రథ్యాచర్పటపిరచితకంఠః
పుణ్యాపుణ్యపివర్జితపంఠః
యోగీ యోగసియోజితచిత్తో
రమతే బాలాన్మత్తవదేవ.

ఆ. చీనుగు వస్త్రము దన చిహ్నముగా గల్గి,
పాపపుణ్యములను వదలుచు జని,

యోగ నిష్ఠయె దన భోగ మని మురియు,
పసిడి గాని, బిచ్చివాని బోతి.

22

శ్లో. క స్త్వం కోహం కుత ఆయాతః
కా మే జననీ కో మే తాతః
ఇతి పరిభావయ సర్వమసారం
విశ్వం త్యక్త్వా స్వప్నపిచారం.

ఆ. నీ వెవరు? మరియును నే నికెవ్వరి వాడ?
నెచటి నుండి వస్తా? నెవరు తల్లి?
తండ్రి యెవ్వరనుచు దలచి జూడగ, కల
వలె భువన మగుపడె, వెలితీగాను.

23

శ్లో. త్వయి ము చాన్వత్రైకో విష్ణు-
వ్యర్థం కుప్యసి మయ్యసహిష్ణుః,
సర్వస్మిన్నపి పశ్యాత్మానం
సర్వతోత్సృజ భేదాజ్ఞానం .

ఆ. విష్ణు డొక్క డుండు వివిధ ప్రాణుల లోన,
వ్యర్థమె గద కోప భావమెల్ల,
నన్నిట గనుబడున దాత్మయొక్కటె గాన,
భేదభావ ములను వీడవలయు.

24

శ్లో. శత్రౌ మిత్రే పుత్రే బంధౌ
మా కురు యత్నం విగ్రహసంధౌ,
భవ సమచిత్త్య సర్వత్ర త్వం
వాఙ్మనోసృచిరాద్యాది విష్ణుత్వం .

ఆ. శత్రువైన, మిత్ర, పుత్ర బంధువులైన,
సంధివిగ్రహముల బంధన విడి,
విష్ణులోక మునకు వెళ్ళ గోరె దవేసి
సర్వజీవుల గను సమముగాను.

25

శ్లో. కామం క్రోధం లోభం మోహం
త్యక్త్వాత్మానం భావయ కోహం ,
ఆత్మజ్ఞాన పిహీనా మూఢా-
స్తే పచ్యంతే న ర క సి గూఢాః.

ఆ. క్రోధ కామ మోహ లోభ ముల్ త్యజీయించి
యంత రాత్మ గూర్చి జింత జరుపు,
జ్ఞాన మించుకైన లేసి మూఢులకెల్ల
న ర క బాధ తప్ప క రు గుదెంచు.

26

శ్లో. గేయం గీతానా మసహస్రం
ధ్యేయం శ్రీపతిరూప మజస్రం
నేయం సజ్జన సంగే చిత్తం
దేయం దీనజనాయ చ పిత్తం .

ఆ. వేయి నా మములను, వేడుక గీతయు
బాడి శ్రీపతి మది బ్రార్థన లీడి,
సజ్జనుల గువారి సాంగత్య మొనరించి
బీదజనుల కీవు పిత్తమొసగు.

27

శ్లో. సుఖతః క్రియతే రామాభోగః
పశ్చాద్ధంత శరీరే రోగః
యద్యపి లోకే మరణం శరణం
తదపి న ముఞ్చతి పాపాచరణం .

ఆ. భోగ ములకు వెంట రోగ ముల్ ప్రాప్తమౌ,
తప్పని పిధి యిదియె తనువుకు తుది,
మరణమే జనులకు శరణని దెలిసియు
ప్రక్కబెట్టలేరు పాపకర్మ.

28

శ్లో. అర్థ మనర్థం భావయసి త్యం
నాస్తి తతః సుఖలేశః సత్యం
పుత్రాదపి ధనభాజాం భీతిః
సర్వత్రైషా విహితా రీతిః.

ఆ. అర్థ మొసగు తుడి ననర్థ మసి దలచు,
సౌఖ్యమందు లేదు, సత్య మిదియె,
డబ్బు గోరి, సుతుడె ధని కుని భయబెట్టు,
నెచట జూడనైన సిదియె రీతి.

29

శ్లో. ప్రాణాయామం ప్రత్యాహారం
నిత్యానిత్యపివేకపిచారం
జాప్యసమేతసమాధి విధానం
కుర్వవధానం మహదవధానం

ఆ. శ్వాసను సరిబెట్టి శమనేంద్రియండోచు
నిత్యమెదియె దెలి సనిత్య మెరిగి,
జపమొనర్చి, గలుగు శాంతి, సమాధియన్ ,
జాగరూకత నది జరుపు మెపుడు.

30

శ్రద్ధాంజలి

ఆ. జ్ఞాన ము వెదజల్లు శంక రాచార్యుని
పాద ములకు జరపి వందన ములు,
నకలు సేసి తెనుగున భజ గోపిందము
మొదటి తడవ నొసగు నుదయ రావు.

31

1.65 ఏసు క్రీస్తు పుట్టుక

ఆ. మేరి గర్భము పిడి, మెఱయుచు పసిబిడ్డ
డర్లరాత్రి వేళ నరుగుదెంచి,
పావనుండు యేసు పశ్చాళిలో బుట్టె,
గొల్లరు లట జేరి, కొలువు సేయ.

1

ఆ. బెల్లెశామ్ము కేగి, పెద్దలు ముప్పురు
తూర్పు దిక్కునుండి త్రోవ వెదకి,
బహు మతులను దెచ్చి, పరమేశు కొమరుని
దర్శన మ్ముజేసి, దణ్ణ మిడిరి.

2

1.66 పలు వాయి భాను మతీ

పలు వాయి భాను మతీ

మల్లీశ్వరి మున్నగు చీత్రములలో నటించి, శ్రావ్యగానముతో జనుల మెప్పునొందిన ప్రఖ్యాత సినీ నటి పలు వాయి భాను మతీ **December 24, 2005** న భుషిసి పడిచెను. ఆమె జ్ఞాపకార్థము వ్రాసిన పద్యము.

ఆ. చలనచీత్రములకు శ్రావ్యగాత్రముతోడ
మెఱుగు నొసగి, జనులు మఱువ లేసి
పాట లీంకను మది వసియింప, దలతు నే
పాతకాలపు నటి భాను మతీసి.

1.67 కఠి మి లే ములు

ఆ. కఠి మి లే ము లె పుడు కావడి కుండలై
కష్ట సుఖ ముల వలె కలసి మెలగు,
కొయ్య కావడి యని, కుండలు మన్నంచు,
మదినీ నీలుపుకొను మ, మఱవకుండ.

పాత కాలపు వారికి, దేవదాసు చలనచిత్రములో 'జగమే మాయా అను
పాటలోని చరణములు గుర్తుకు రావచ్చును.

1.68 కార్మిక దిన ము (Labor Day, 2006)

ఆ. వంతెనలను గట్టి, వైభోగ్య సౌధ ముల్ ,
ఫ్యాక్టరీలు నడిపి, బరువు మోయు
కార్మికుల ము, మాదు కౌకు తెల్లను నేడు
మదిసి నీలుపుడయ్య, మఱవకుండ.

1.69 గాంధీ జయంతి (October 2, 2005)

ఆ. భ ర త దే శ ము న కు బా సి స త్వ ము దీ ర్చి
జ ను ల కె ల్ల జూ పి స త్య ప థ ము,
క ల లు సి జ ము సే యు గాంధీ మ హా త్ము సి
స్మ రణ సే తు నే డు మ ది సి ద ల చే.

1.70 సామాన్యుడు

లాటీ పీట ము: 4స-మ-త-య (యతి: 1, 13)

వెనుకాడడు యుద్ధ ము జేయుటకై వేడ్కన్ ధర్మం బెంచి మనంబున్ ,
జనుదెంచడు నీతి పిహీన ములౌ జాడల్ సౌ మ్యం డెప్పుడు జూడన్ ,
గనిబెట్టును స్నేహ జనంబుల దుఃఖ మ్ముల్ కష్టంబులు దీర్చన్ ,
పిసి దప్పక సిల్పడు నీ మహి సేవింపంగా, సాధారణు డైనన్ . 1

పొర పాట్లు క్షమించి, యనర్హులకున్ బోధించున్ సన్మార్గపు మేలున్ ,
స్థిర మానము సూపును క్లిష్ట పరీక్షెంతైనన్ సంతోషము తోడన్ ,
మరియాదను తప్పక, నెల్లరకున్ మాధుర్యంబౌ పల్కు తొనర్చున్ ,
సరళంబగు రీతుల బాల్గాను, సిస్సంతృప్తే మాత్రంబును లేకన్ . 2

పొగడంగ జనుల్ , మది నెంచను వైభోగంబుల్ నా కొచ్చెడి దీరున్ ,
సుగుణంబులు మెచ్చగ, బొంగను నే శుద్ధాత్ముం డన్నన్ సఖు తెల్లన్ ,
పొగలో దను వెల్ల దహించిన, నామోదింపంగా జాతీక నాకున్ ,
సొగయించక కీర్తి ఫలంబులతో, జుట్టంబుల్ సామాన్యు డనంగన్ . 3

ఈ పద్యమునకు ఆంగ్ల మూలము:

A Regular Sort of a Guy

Eugene O'Neill (1888-1953)

He fights where the fighting is thickest
And keeps his high honor clean;
From finish to start, he is sturdy of heart,
Shunning the petty and mean;
With his friends in their travail and sorrow,
He is ever there to stand by,
And hark to their plea, for they all know that he
Is a regular sort of a guy.

He cheers up the sinner repentant
And sets him again on his feet;
He is there with a slap, and a pat on the back,
For the lowliest bum on the street;
He smiles when the going is hardest,
With a spirit no money can buy;
And take it from me, we all love him 'cause he
Is a regular sort of a guy.

I don't care for the praise of the nations,
Or a niche in the great hall of fame,
Or that posterity should remember me
When my dust and the dust are the same;
But my soul will be glad if my friends say
As they turn from my bier with a sigh
"Though he left no great name, yet he played out the game
Like a regular sort of a guy."

1.71 సీతారాముల దర్శనము

స్థగ్ర మ-ర-భ-న-య-య-య (యతి: 1, 8, 15)

ప్రాతఃకాలంబునందున్ బలుక కిలకిలల్ పక్షి బృందంబు లెల్లన్ ,
గీతా ధ్యానంబుకై నే గె తి పిడి హరి సంకీర్తనం బాచరింపన్ ,
సీతారామాంజనేయుల్ , శ్రీతగుణవరుడై జేరు సౌమిత్రి తోడన్ ,
త్రేతాకాలంబు గంపట్టిన తరి మహి నేతెంచ, నా యాత్మ బొంగెన్ .

1.72 క్రొత్త సంవత్సరము (January 1, 2006)

- ఆ. రెండువేలయాలు మెండుగా యూహలు
ఛాందసులకు మదిని జెంద జేసి,
పద్యరచన లోన ప్రావీణ్య మొసగంగ
వాణి గోరి, సేతు వందనములు. 1
- ఆ. సృష్టిలోని కొఱత శ్రీశారదాదేవి
తీర్చిదిద్ద గలదు తిన్నబఱచి,
జగతి నున్నజనులు ఛందస్సుబాటించి
కపిత లల్ల, దీరు కౌకులెల్ల. 2

1.73 ఈస్టరు (Easter 2007)

ఆ. ఏసు ప్రభువు వెడతె నీస్టరు దిన మున,
క్రాసు పైన నతని గట్టివేసి,
మేకులు పొడవంగ, మీత్రులె వ్వరు లేక,
స్వర్గ మున కు దారి శాంతి యనుచు.

1.74 చి క్కులు

భద్రక ము భ-ర-న-ర-న-ర-న-గ (యతి: 1, 12)

చి క్కుల నుండి బైట బడు ద్రోవ జిత్త మున గాంచు నాశయ మునన్
చ క్కుసి పూలు జేర్చి గుడి లోన సాయ మును బొందు కోరి కలతో
పెక్కు పిధంబులన్ స్తుతులు బాడి వేలుపుల నెల్ల వేడుకొన గా,
సి క్కుల గంటి గాన సి క ముందు నీ స్మరణ సేతు, గాచు ము శి వా!

1.75 ప్రార్థన

భూతీలక ము భ-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతీ: 1, 12)

గూడి తపోధన మౌసి వర్ణ ము గుప్త వాంఛలు దెల్పగా,
జాడను సూపెడి దీన బంధుకు, సర్వ భూ పరి పాలు కున్ ,
మాడు జగంబుల సృష్టి కర్తకు మ్రొక్కి, కీర్తన సేయుచున్ ,
వేడెద నీత్యము కావుమా యని, విప్వీధంబుల గొల్చుచున్ .

1.76 ప్రశాంత సమయము

భూతీలకము భ-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతీ: 1, 12)

కూతలు గూయగ గోయిలల్ మది గూడు కోమల యోచనల్
రాతిరి వేళను నిర్మలంబుగ రచ్చబండల జేరువన్
పాత కపిత్వము మానమున్ గడు బారవశ్యము గూర్చగా,
లోతు నదీ యుదకంబు మాదిరి లోసి జీవము బొంగునే!

1

పూర్వము యోగులు సెప్పియుండిరి భోగ భాగ్యము వీడుచున్
గర్వము మొత్తము క్షీణమౌతరి కర్మబంధన దీరగా,
పర్వత భూముల యెత్తుపై మను పార్వతీపరమేశ్వరుల్,
సర్వము మీరని సన్నుతింపగ, శాంతి నిత్తురు నిత్యమున్ .

2

1.77 నుదుటి వ్రాత

చంద్రశ్రీ స-మ-న-స-ర-గ (యతి: 1, 12)

మొదలే నక్షత్రమున జనన మొందంగ నైనన్ ,
తుడి నా మార్గంబే జనెద మది దుఃఖంబు దొల్లన్ ,
నుదుటి వ్రాతన్ మార్చ దలపక నూల్కొంటి, నాకున్
మృదు మాధుర్యంబై యగుబడ పిథ్యానుభూతుల్ .

1.78 ప్రాప్తము

- ఉ. చల్లని మంద వాయువులు శాంతము గూర్చగ సంధ్యకాంతిలో,
యుల్లమునన్ జెలంగు నవ యూహల నెల్ల నతీక్రమించుచున్ ,
మొల్ల రచించినట్టి కథ మొత్తము నా మది నాక్రమింపగా,
బల్లీదుడైన రామ నర పాలకు, భూమిజలన్ స్తుతించితిన్ . 1
- చ. ప్రకృతికి వందన మ్మ తీడి, ప్రాప్తము మాత్రము స్వీకరింపుచున్ ,
బకములు నీటి యొడ్డున జపంబు లొనర్చగ నొంటి కాల్పై,
సకలము ఛందమే యనుచు, చంద్రుని వెన్నెలలో ముదంబునన్ ,
పికసన మౌ తలంపులను వేగమె వ్రాసితి పద్య రూపమున్ . 2

1.79 శారద పాదసేవ

ఇంద్రవంశ ము త-త-జ-ర (యతి: 1, 8)

ఆద్యంత ముల్ లేసి మహాజగత్తులో
జోద్యంబు లెల్లన్ గపి జూచి వ్రాయగా,
పద్యంబుగా మారి శుభంబొసంగుచున్ ,
వాద్యంబులొ, శారద పాద సేవకై.

1.80 చీటపట చీనుకులు

క. కురీసెడు జీటపట చీనుకులు

శీ ర మును దడుపగ, గొడుగును జేతను బట్టన్ ,

వరుణుం డరుణుని గప్పుచు,

నులు ములు మెఱపులు గగనము నురవుగ సింపెన్ .

1.81 లక్ష్మీ నారాయణ స్తుతి

- సీ. నాలోన నిదురించు నారాయణుని తే పి
ప్రార్థనల్ నేసెద పలు విధముల,
శ్రీపిష్ఠ భార్యయౌ శ్రీమహాలక్ష్మిని
గీర్తింతు మది భక్తిగీతీ గూర్చి,
గగన మార్గ మునందు గరుడుపై విహరించు
వేళను వారిని వేడుకొనెద
నీ జీవితంబున హెచ్చింప మనుచును
దైవభక్తియు సిష్ట దలపు లోన,
ఆ. నాత్మ శాంతి నీయ నచ్యుతు నర్థింతు
లేని పోసి వెతల రేయు మనుచు,
డబ్బు గొఱత దీర్చ ధనలక్ష్మి బూజింతు
ప్రేమ జూపి జనుల శ్రేయ మొసగ.

1.82 గ్రీష్మ ఋతువు

మంజుభాషిణీ స-జ-స-జ-గ (యతి: 1, 9)

నడు మొంచీ కుండ గొని నంటుకత్తెలున్ ,
సుడి గాతీ వేడి మృదు సుందరాంగనల్
కడవంత నీర ముకు కాచి యుండి రా
వడి గాడ్పు తాప మున వాడు పూ తరిన్ .

1.83 పౌగ మంచు

మణి మాల స-జ-స-జ-న-జ-స (యతి: 1, 11)

పౌగ మంచు దట్ట ముగ ప్రాక ప్రౌద్ధు స మయము నందు నదీపై,
గగన మ్మనన్ వెలుగు సూర్య కాంతి యిల నగుపించసి తరిన్ ,
సగ భాగ రాప ముల వృక్ష జాత ములు నది గట్టు నీలువన్ ,
యుగ కాల మా క్షణ మిషిడ్చె, యోగి జనులు దలంచు నటులన్ .

1.84 ఓట ము

మత్తకోకిల ర-స-జ-జ-భ-ర (యతి : 1, 11)

కారు మబ్బులు నీటి యొడ్డున గ్రమ్మి యుండిన వేళలో
తీరమం దొక నీటి పక్షికి దృష్టిలో సఖి గానకన్ ,
వేరు మార్గము తోచ కచ్చట వేకువన్ పిలపించగా,
మీరె నా మది చింత లత్తరి మేఘముల్ ధ్వని సేయగా.

1

పక్షి మాదిరి నాకు గూడను బంధు మిత్రులు లేసిచో
సాక్షి యెవ్వరు జీవితంబుకు, సాయ మెవ్వరు యాత్మకున్ ?
శిక్ష లన్నిటి మించు నోడిన చిత్తమున్ గల వేదనల్ ,
లక్ష రూకలు దీర్చజాలవు రాతి పోయిన యాప్తముల్ .

2

1.85 వేదాంత ము

మత్త మయూర ము మ-త-య-స-గ (యతీ: 1, 8)

వేదాంతంబున్ జూడగ, వేర్వేరు పిధుల్లా
మోదంబౌ, మీమాంసయు, ముఖ్యంబుగ సాంఖ్య
వాదం, బద్వైతంబును, వైశేషిక, న్యాయా
భేదంబుల్ తత్త్వజ్ఞులు బేర్కొంచు దెలంపన్ .

1.86 జవాబు లేని ప్రశ్నలు

పంచచామర ము జ-ర-జ-ర-జ-గ (యతి: 1, 10)

క వాట మేమి లేని కోట కష్టమౌను జొచ్చుటన్ ,
జ వాబు లేని ప్రశ్న వేయ సంశయంబు దీర్చగన్ ,
స వాలు సేసి సెప్పమన్న సావధాన రీతులున్
శి వానుభూతి గల్గు వేళ జిత్తమున్ స్ఫురించునే.

1.87 సంచారులు

ప్రశ్నీ జ-స-జ-స-య-వ (యతి: 1, 12)

స ముద్ర కె రటంబు లాడు తరి జంచలింపన్ మదుల్ ,
క్రమంబు నెరుగంగ లే మిసి పికల్ప జిత్తంబులౌ,
ప్రమోద మున వేరు దిక్కుల కు వాయువుల్ వీయగా,
గ మించి యటు జేరి వోయెద ము గాన ముల్ బాడుచున్ .

1

ప్రయాణ మున గల్గ సేదను మఱుంచి, మార్గంబునన్ ,
మయూర నటనంబు గాంచు తఱి మాధురీయంబులన్
ప్రయాస పడి యైన గూర్చెద ము పద్య రూపంబునన్ ,
దయా మయుల నాశ్రయింతు ము సదా శుభం బెంచుచున్ .

2

1.88 పద్య రచన

పుణ్య జ-స-జ-స-య-వ (యతి: 1, 12)

అనంత మగు సృష్టిలో మెసలి శ్రాస్త్రవ జీవంబునన్
గణంబుల నుతించెదన్ మది పికాస మర్థించుచున్ ,
మనంబున దలంచు యోచనలు మంగళంబౌ తఱిన్
జనంబు పిన బాడెదన్ కపిత ఛంద బద్ధంబుగా.

1

సదా శిర ములో దిరుంగు నతి సౌమ్య గేయంబులున్
నదీ జల ము వోలు మంద గ మనంబునన్ బాట గా,
ముదం బొసగు భావగీత ములు బొంగ, శ్రీశారదా
పదాంబుజ ములన్ దలంచి యతి భక్తి నర్పించెదన్ .

2

1.89 శీలా శాసనములు

ద్వీరదగతి రగడ: 4 పంచమాత్రా గణములు. ఇవీ నగ, నలల, భల, సల, త, ర, మాత్రమే అయి యుండవలెను. అనగా, య, జల, వాడరాదు. ప్రాసాంత్యప్రాసలు గావలెను. (యతి: 1.1, 3.1)

ఉదయ కాల ము భాను డుద్భవించు ఘడియను,
ముద ముగా దలపెట్టి బుద్ధుని సుబోధలను
జదిపి ఘన శీల్పులీల జాటవలె నను నెరుక
పదములన్ సృష్టించు పద్ధతులను మరువక,
చదునైన రాండ్లపై శ్రద్ధతో జెక్కగను,
మది దీరుగు శాసనల్ మహిలోన నిలబడెను.

1.90 ఆలస్యమైనను

శా. ఆలస్య మొనరించి ముందు గను కార్యం బెల్ల సాధింపకన్ ,
కాలక్షేపము జేయువాడ నయి సత్కావ్యము జేద్రిప్పుచున్ ,
వీతాటన్ కపితల్ రచింప దగు ప్రావీణ్యంబు గోరంగనే,
నాలో లేవదొడంగె రమ్యముగ వీణానాద సంగీతముల్ .

1.91 శీతాకాల ము

శా. శీతాకాలపు మూడు మాసములు పెంజీకట్లు వ్యాపింపగా
సీతారాముల గాధ నా మనములో జింతల్ నివారించుచున్
భీతాత్ముండగు నా మదిన్ ముదము దెప్పించున్ పికాసంబుగా
గీతాసారము గూడ ధైర్య మిడు శ్రీకృష్ణుండు బోధింపన్ .

1.92 నీలాకాశ ము

శా. నీలాకాశ ము గప్పు యీ ధరణి, మున్నీర మ్ము, మేఘంబులున్ ,
కాలాతీత ము గాగ, సప్త ఋషి నక్షత్ర మ్ములున్ , జంద్రుడున్ ,
భూలోక మ్ము జెలంగు పాదప ములన్ బోషించు సూర్యుండు, నే
నాలోకింపుచు, సృష్టి కర్తయగు బ్రహ్మన్ షెచ్చుగా మెచ్చితిన్ .

1.93 సీతారామాదుల స్తుతి

- శా. కౌసల్యాత్మజు భక్తితో దలచి వేడ్కన్ గొల్తు నెల్లప్పుడున్ ,
ప్రాసన్ గూర్చి కపిత్వ మల్ల యతి యొప్పందంబు గాపించి నే
డా సౌమిత్రిని రాము దమ్మసి బొగడ్డల్ సేసి కీర్తించెదన్ ,
శ్రీసీతాజననిన్ స్తుతించెద నభీష్టిన్ దీర్పమంచున్ సదా. 1
- ఉ. రావణు సంహరింప నిల రాఘవుడై యవతార మెత్తుచున్ ,
సేవ లొనర్చు వాయుజుని సింహళ లంకకు వోయి జానకీ
దేవినీ జూచి రమ్మనిన, దేవగణంబు ముదంబు నొంద గా
బావని యబ్బి దాటు తఱి వర్ణన సేయగ నాదు శక్యమే? 2
- క. రామాయణ కథలో గుణ
నోముడు లక్ష్మణుడు సూపు నోదర భక్తిన్ ,
బ్రేమోదార్యము వర్ణిం
చు మొల్ల కావ్యము బడింతు శుద్ధాత్ముడనై. 3

1.94 క ర్మ నీ వారణ

శా. సర్వాద్యక్షు నుతీంచీ మాన మున పిశ్వాసంబుతో న మ్ముచున్
గీర్వాణంబున జెప్పు నీతి మదిలో గ్రీడింప సందేహముల్
పూర్వాంతంబుల మర్మముల్ హరిసి సంబోధించి బ్రశ్నించితీన్
దుర్వారంబగు కర్మ దప్పుకొను సత్బోధన్ ప్రసాదింపగన్ . 1

ఉ. శ్రీహరి నప్పి దెల్పె మది జింతల దీర్పునె పంబు తోడ, "నీ
దేహము కష్టబెట్టి యతి తీవ్ర జపంబుల నాచరించినన్
స్నేహ గణంబు జూచి కడు హేళన సేతురు; కర్మ దీర్చుకై
గేహము నందు మొల్ల కృతి కీర్తన సేయు ము రామభక్తితో." 2

1.95 బౌద్ధ సూత్ర ములు

శా. బుద్ధుండిచ్చిన సూత్రముల్ జదిపి దద్బోధల్ గ్రహింపన్ సదా,
శ్రద్ధాభక్తులు జూపుచున్ , దరచు సత్సంగంబు లాలించి నే
బద్ధుండొచు ధర్మ రీతులకున్ , బాటింతు సత్కార్యముల్ ,
శుద్ధంబైన తలంపులే దలతు, నా శోకంబు క్షీణించుకై.

1.96 పనినుండి విడుదల

ఉద్యోగ ము నుండి retirement పుచ్చుకొన్న ఈ రోజు (January 3, 2007)
వచ్చిన తలపులు.

సీ. పనినుండి విడుదల ప్రాప్తించె నీ రోజు
లేవ నక్కరలేదు రేపు వేగ,
పరుగెత్తి బస్సెక్కు పాట్లు కూడను లేవు,
సిద్దబో వచ్చును సిశ్చల ముగ,
పద్యముల్ వ్రాయొచ్చు వరుసగా కల ముతో,
ఛందస్సు నేర్చుకై చాంసు దొరకు,
రాత్రివేళ మేణుకు రమ్యమౌ తారల
కాంతిని గమనించి, కంటి పిందు

ఆ. వర్ణనలను జేయు వాంఛ లీడేరగా,
మొల్ల కపిత చదివి, మొత్తమ్ము వర్ణించి,
తీరుబాటు వేళ తెలుగు తల్లిని గాంచ
వెబ్బుసెట్లు పెక్కు వెదకుచుండు.

రెండవ భాగము: అనువాదములు

2.01 ఏకాంత కృషిత

ప్రఖ్యాతాంగ్ల కవి William Wordsworth రచించిన The Solitary Reaper అను పద్యము చిన్నతనములో మీరు చదివేయుండెదరు. తన నోదరి Dorothy, స్నేహితుడగు మఱొక మహాకవి Samuel Taylor Coleridge లతో కలిసి, Scottish Highlands లో పర్యటన చేయునపుడు, ఒక పొలమున ఏకాంతముగా పనిచేయు కృషిత మధుర గీతమును ప్రశంసించి, Wordsworth వ్రాసిన పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

The Solitary Reaper

William Wordsworth (1770-1850)

Behold her, single in the field,
Yon solitary Highland Lass!
Reaping and singing by herself;
Stop here, or gently pass!
Alone she cuts and binds the grain,
And sings a melancholy strain;
O listen! for the Vale profound
Is overflowing with the sound.

చ. పలువురు లేక పోయినను పైరును కోయుచు, కట్టివేయుచున్ ,
పొలమున సస్య మొంటరిగ ప్రోగొనరింపుచు, దాను లోపలన్
విలపన నేయు రీతి పినుపించెడు గేయము లోయ నింపగా,
చలనము మాసి యీ కృషిత చక్కని గానము నాలకింపుడీ!

1

No Nightingale did ever chaunt
More welcome notes to weary bands
Of travellers in some shady haunt,
Among Arabian sands:
A voice so thrilling ne'er was heard
In spring-time from the Cuckoo-bird,
Breaking the silence of the seas
Among the farthest Hebrides.

చ. జలధులు దాటి జూచినను చల్లదనంబున నుత్తరాదిలో
నలసిన బాటసారులకు వ్లదము నీయు చకోరపతులున్ ,
ఎలుగు వసంతకోకిలము తెత్తుచు బాడగ, శ్రావ్యకంఠముల్ ,
కలుగవు సాటి యా మగువ కర్ణము కింపుగ జేర్చు గీతముల్ .

2

Will no one tell me what she sings?--
Perhaps the plaintive numbers flow
For old, unhappy, far-off things,
And battles long ago:
Or is it some more humble lay,
Familiar matter of to-day?
Some natural sorrow, loss, or pain,
That has been, and may be again?

ఉ. వీలు బడంగనానె చెలి ప్రేమపిషాహ పిషాదగీతముల్
చాల దినంబులైన మును సంగతు లిప్పుడు జ్ఞప్తివచ్చెనో?
కాలము సాగి పోవు నెడ కష్టము లింకను దాగియుండి, యా
వేళ వీని రీతంబులగు వృత్తము లామె మనంబు దోచెనో?

3

Whate'er the theme, the Maiden sang
As if her song could have no ending;
I saw her singing at her work,
And o'er the sickle bending;--

I listened, motionless and still;
And, as I mounted up the hill,
The music in my heart I bore,
Long after it was heard no more.

ఉ. తా నట నడ్డి వంచీ, వరి ధాన్యపు పంటను సేకరించుచున్ ,
దేసి గురించి పాడినను, తేనెల నొల్కుచు, నంతులేసి యా
గాన ము మోద మీయు తఱి, కాల ము మర్చియు పిన్న పిమ్మటన్ ,
ధ్యాన ము మాది రా ధ్వనులు దాపన మయ్యెను నా మనంబునన్ .

4

2.02 సు మన స్కులు

తోటి వారి కి హాని దలపెట్టక, మంచినే కోరు వారి మనస్తత్వమును గూర్చి **Shakespeare** మహాకవి రచించిన ఒక **sonnet** అనువదించు ప్రయత్నము.

William Shakespeare (1564-1616)

Sonnet XCIV: They that have Power to Hurt and will do None

They that have power to hurt and will do none,
That do not do the thing they most do show,
Who, moving others, are themselves as stone,
Unmoved, cold, and to temptation slow:
They rightly do inherit heaven's graces
And husband nature's riches from expense;
They are the lords and owners of their faces,
Others but stewards of their excellence.
The summer's flower is to the summer sweet
Though to itself it only live and die,
But if that flower with base infection meet,
The basest weed outbraves his dignity:
For sweetest things turn sourest by their deeds;
Lilies that fester smell far worse than weeds.

సీ. హాని జేయగలుగు నవకాశమున్నను
దౌర్జన్యక్రియలకు దాపుబోక,
బనిచి ప్రోత్సాహము బరులకొనర్చియు
తమకు దాము నెప్పుడు తగ్గి యుండు
వారు దేవునెదుట పాపవిముక్తులై
ప్రకృతిభాగ్యము నెల్ల బదిలబఱచి,
కర్తవ్యములు దాము ఘనముగా నొనరించి
పరుల దెప్పుల నెల్ల బ్రక్కనుంచి,

ఆ. సూర్య రశ్మి బెరగు సుమములు గూడను
తెగులు గల్ల నెడల దెగును గాన,
సుజన కోటి దాము శుద్ధ భావ మతోడ
తోటి వారి కె పుడు తోడ్పడుదురు.

2.03 మీణుగు జుక్క

Twinkle, twinkle, little star అనబడు పిల్లల పద్యము, ఆంగ్లభాషలో అక్క చెల్లెళ్ళు, **Ann and Jane Taylor** రచించిరి. అంతకు ముందు, ఈ పద్యము బోలెడనే గేయము **French** భాషలో ఉండెను. ఆ గేయమునకు **Wolfgang Amadeus Mozart** మహాశయుడు సంగీత మమర్చెను. అయి వేరైనను, సుమారు అదే ధోరణిలో, క్రింద సమర్పించు అనువాదము పాడవీలగును.

The Star

Ann Taylor (1782-1866)

Jane Taylor (1783-1824)

Twinkle, twinkle, little star,
How I wonder what you are !
Up above the world so high,
Like a diamond in the sky.

ఆ. మీణుకు మీణుకు మనుచు మెఱయు నక్షత్రమా!
నీ వెవరవని మది నే దలంతు,
నింగి నెంతో యెత్తు నిలచియుంటివి గాన,
రత్నవైభవమున రాత్రీ వెలగి.

1

When the blazing sun is gone,
When he nothing shines upon,
Then you show your little light,
Twinkle, twinkle, all the night.

ఆ. సూర్యుడస్తమగుట జూచు పిమ్మట నీవు
చీ మ్మచీకటందు చిన్ని జుక్క!
స్వల్పకాంతి యైన, చతువు కెదరుగ,
మీణుకు మీణుకు మనుచు, మెఱతు వీవు.

2

Then the trav'ler in the dark,
Thanks you for your tiny spark,
He could not see which way to go,
If you did not twinkle so.

ఆ. బాట సారుల కును పథ మును జూబెట్ట,
మెచ్చుకొనుచు నీదు మీణుకు కాంతి,
రాత్రి పూట దా ము రాస్తాను గనెదరు,
వారి త్రోవ వారు బయన మగుచు.

3

In the dark blue sky you keep,
And often thro' my curtains peep,
For you never shut your eye,
Till the sun is in the sky.

ఆ. నీలచీయున్న నీన్ను నీలాక స మునందు
తెరల వెనుక నుండి, దెఱచి జూడ,
కంటిరెప్ప నొక్క ఊణమైన మూయవే!
అరుగుదెంచు దాక నంశుమాతీ.

4

'Tis your bright and tiny spark,
Lights the trav'ler in the dark :
Tho' I know not what you are,
Twinkle, twinkle, little star.

ఆ. రాత్రి వేళ దీరగి, యాత్ర జేసెడి వారి
మార్గదర్శి వీవె, మదిసి దలప
నెవరు నీ వనునది నెరుగలే కున్నను,
మీణుకు మీణుకు మనుచు మెఱవు మమ్మ.

5

2.04 హేమంత గీత ము

ఆకురాలు కాల ము నేగు వీషాద స్ఫుతులు దెలపుచు, సరోజినీ నాయుడు
వ్రాసిన Autumn Song అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

Autumn Song

Sarojini Naidu (1879-1949)

Like a joy on the heart of a sorrow
The sunset hangs on a cloud;
A golden song of glittering sheaves,
Of fair and frail and fluttering leaves,
The wild wind blows on a cloud.

చ. హృదయ పిషాద భావముల నెప్పటి హర్షము నిల్చి, యత్తటిన్ ,
ముదమున, మబ్బు గప్పినను, మౌమును జూపెడి సూర్యబింబమౌ,
కదలుచు వ్రాలు పత్రములు గానము జేయుచు విస్తరింపగా,
మెదలుచు, గాలి వీయగనె, మేఘము దేలును దూదిపింజమై.

1

Hark to a voice that is calling
To my heart in the voice of the wind:
My heart is weary and sad and alone,
For its dreams like the fluttering wind have gone,
And why should I stay behind?

చ. వినబడు శబ్ద మేమియని, పిల్చెడు నాదము నాలకింపగా,
మనమున దెల్పికొంటి, ననుమానము వీడుచు, వాయు గాత్రమున్ ,
కనవినజాలసింక, మది కల్లలు వీడుచు మాయమౌతటిన్ ,
వెనుకట నుండి నేమిపని? వేగమెబోవతె, స్వప్నసీమకున్ .

2

2.05 సి రాశావాది

The Pessimist అనబడు **Ben King (1857-1894)** రచనను ఆటవెలది పద్యములతో అనువదించు ప్రయత్నము:

**Nothing to do but work,
Nothing to eat but food;
Nothing to wear but clothes
To keep one from going nude.**

ఆ. చేయ బనులు దప్ప జింత కే మియు రావు,
తిండి దప్ప యేమి దినగ లేము;
బయటి కేగు నపుడు బట్టలే దప్పించి
తనువు గప్పు గొనెడి దావు లేదు.

1

**Nothing to breathe but air,
Quick as a flash 'tis gone;
Nowhere to fall but off,
Nowhere to stand but on.**

ఆ. వాయు వొకటె దప్ప స్వాసించుటకు లేదు,
వచ్చిన వెనువెంట బయట బోవు;
పడుట కున్న ది క్కు పాతాళ మొక్కటే,
సిడుపు భూమి యొకటె నిలుచుటకును.

2

**Nothing to comb but hair,
Nowhere to sleep but in bed;
Nothing to weep but tears,
Nothing to bury but dead.**

ఆ. దువ్వ జుట్టు దప్ప దోచదు వేరే మీ,
వెదురు మంచ మొకటె సిదుర కొరకు;
బాధ బడుచు యేడ్వ బాప్పంబె గాఱును,
దేహము పిడ జరగు దహన మొకటె.

3

Nothing to sing but songs;
Ah, well, alas! Alack!
Nowhere to go but out,
Nowhere to come but back.

ఆ. పాడుటకును లేవు పాట లొక్కటె దప్ప,
శబ్దములు దెలుప విషాద కథలు,
బయట బోవు కన్న మార్గ మేమియు లేదు,
తీరి గి తరళ సింటి దిక్కుయొకటె.

4

Nothing to see but sights,
Nothing to quench but thirst;
Nothing to have but what we've got;
Thus thro' life we are cursed.

ఆ. దిక్కులెంచి జూడ దృశ్యములే యుండు,
తీర్చనేమిలేదు తృప్తి దప్ప;
ఉన్న సరుకు మాత్ర ముండు వృద్ధి బడక,
చేవ లేని వెలితి జీవ మందు.

5

Nothing to strike but a gait,
Everything moves that goes.
Nothing at all but common sense
Can ever withstand these woes.

ఆ. నడక లోన గూడ నాజూకు లేదయ్యె,
సహజ రీతి నన్ని జలన మౌను.
చింతల భరియింప జీత్ర జ్ఞానమె దగు,
వేరు పథము తెన్న వృథయె గాద!

6

2.06 జీవిత విధి

ప్రసిద్ధికెక్కిన అమెరికాదేశ కవి Longfellow వ్రాసిన A Psalm of Life అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

Henry Wadsworth Longfellow (1807-1882)

A Psalm of Life

(What the Heart of the Young Man Said to the Psalmist)

Tell me not, in mournful numbers,
Life is but an empty dream !
For the soul is dead that slumbers,
And things are not what they seem.

తే. చింతతో జెప్పకుము నీదు జీవితంబు
వెతీతిగా నగుబడు నొక గలయె యనుచు
నీదుర బోయెడు యాత్మకు నెమ్మిలేదు
ప్రకృతి యగుపించు నప్పుడు పికృతి వలెను.

1

Life is real! Life is earnest!
And the grave is not its goal;
Dust thou art, to dust returnest,
Was not spoken of the soul.

ఆ. జీవిత ము నీజ ము, జీవిత ము దృఢ ము,
తుది సమాధి యనుచు దోచ రాదు,
ధూళి నుండి వచ్చి ధూళి లో జేరంచు
నాత్మ గూర్చి జెప్ప నలపి గాదు.

2

Not enjoyment, and not sorrow,
Is our destined end or way ;
But to act, that each tomorrow
Find us farther than to-day.

ఆ. చూడ మనకు ప్రాప్తి సుఖ దుఃఖ ములు గావు
వీటిలోన లేదు విధి యెప్పుడును
చేయ దగిన పనులు చేసిన నీ రోజు,
లే పటి దిన మీయు తెన్ను మనకు.

3

Art is long, and Time is fleeting,
And our hearts, though stout and brave,
Still, like muffled drums, are beating
Funeral marches to the grave.

ఆ. సమయము గడచు వడి చాతుర్య మున్నను
గుండె గట్టి జేసుకొన్న గాసి,
ధ్వనులు తక్కువైన డమరుగ ముల వలె
మంద రీతి జను సమాధి కడకు.

In the world's broad field of battle,
In the bivouac of Life,
Be not like dumb, driven cattle !
Be a hero in the strife !

4

ఆ. యుద్ధ భూమి నీలుచు యోధుని మాదిరి
బ్రతుకు గడుప వలెను భయము వీడి,
మూగ యాల మంద మోస్తరు కాకుండ
వీరుని వలె నీవు వెఱపు వీడి.

Trust no Future, howe'er pleasant !
Let the dead Past bury its dead !
Act, act in the living Present !
Heart within, and God o'erhead !

5

ఆ. నమ్మవద్దు ముందు నడతెంచు సుఖములు
పూర్వ దుఃఖములను బోవని మ్ము,
ప్రస్తుతంబు లోన వర్తించి పని జేయు
వృద్ధయపూర్వకముగ నీశు గొలచి.

Lives of great men all remind us
We can make our lives sublime,
And, departing, leave behind us
Footprints on the sands of time ;

6

ఆ. యోగ్య జనుల రీతి యోచింప మదిలోన
సౌమ్యముగను మనకు జరుగుబ్రతుకు
భువినీ పిడిచి వెడలి బోయెడు సమయాన
వదలి యసుక పైన పాద జాడ.

Footprints, that perhaps another,
Sailing o'er life's solemn main,
A forlorn and shipwrecked brother,
Seeing, shall take heart again.

7

ఆ. చనుచు వదలు పాద జాడల సితరులు
తెరలు జాపు నొక తెన్నులేక
త్రోవ తప్పి దిరుగ లోతు నెరుంగక,
ధైర్యమొంద గలరు దావు గనుచు.

Let us, then, be up and doing,
With a heart for any fate ;
Still achieving, still pursuing,
Learn to labor and to wait.

ఆ. మిత్రులార, రండు మేల్కొని జేతము
పిధి యెటుల నున్న, వెనుక బడక,
కాచి వేచి యుండి కర్తవ్యముల నెల్ల
నోపిక పడక నెపు డూరబోక.

8

2.07 కోర మండల పు జాలరులు

సరోజినీ నాయుడు రచించిన **The Coromandel Fishers** అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము. కోర మండల తీరము దక్షిణ భారతావనిలో బంగాళాఖాతము నానుకొని యున్నది.

The Coromandel Fishers

Sarojini Naidu (1879-1949)

Rise, brothers, rise; the wakening skies pray to the morning light,
The wind lies asleep in the arms of the dawn like a child that has
cried all night.
Come, let us gather our nets from the shore and set our catamarans
free,
To capture the leaping wealth of the tide, for we are the kings of the
sea!

ఉ. ఆకస మెల్ల లేచె, సఖులార! గనుం డరుణోదయంబునన్ ,
పేకువ కౌగిలీన్ బవము బీడ్ల తెఱంగున సిద్ధబోవగా,
నౌకల నెట్టుడీ, వలలు నాట్య మొనర్చ తరంగ కేళులన్ ,
వీక సముద్ర మేల దగు, పేరి మీ సంపద తొందు వారమై.

1

No longer delay, let us hasten away in the track of the sea gull's
call,
The sea is our mother, the cloud is our brother, the waves are our
comrades all.
What though we toss at the fall of the sun where the hand of the
sea-god drives?
He who holds the storm by the hair, will hide in his breast our lives.

శా. ఆలస్య మొనరింపకన్ , జనెద మయ్యా! కొక్కెరల్ గూయగా,
నాలక్షింప, సముద్రమే జనసి, సాయంబౌ తరంగంబులు
న్నాలోచింపగ నేల? సంధ్య రవియే నజ్జిన్ దలన్ దాచ, నా
వేళన్ వర్షము నాపి, ధైర్య మిడుచున్ , విష్ణుండు గాపాడుగా! 2

Sweet is the shade of the cocoanut glade, and the scent of the
mango grove,
And sweet are the sands at the full o' the moon with the sound of
the voices we love;
But sweeter, O brothers, the kiss of the spray and the dance of the
wild foam's glee;
Row, brothers, row to the edge of the verge, where the low sky
mates with the sea.

ఉ. కొబ్బెర తోట నీడయును, కొమ్మను మామిడి పూల గంధము
ల్లబ్బెడు పూర్ణచంద్రు కళ నుద్భవమౌ పలుకుల్ మఱంచుచున్ ,
సిబ్బరమై సముద్ర తటి సిర్గళితంబుగ నీటి జల్లులున్ ,
మబ్బులు కంటి మేర కడ మన్నన జేయగ, బోవనౌ సికన్ . 3

2.08 మఱచిన నీతి తత్వము

ప్రఖ్యాతాంగ్ల కవి **Matthew Arnold** రచించిన **Morality** అను కవిత ననువదించు ప్రయత్నము. ఐదవ పద్యమునకు ధ్రువకోకిల (తరళము), మిగిలిన పద్యములకు మత్తకోకిల, వాడితీసి.

మత్తకోకిల ర-స-జ-జ-భ-ర (యతి: 1, 11)

ధ్రువకోకిల న-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతి: 1, 12)

మత్తకోకిల పాదము మొదట నున్న గురువును మాత్రము రెండు లఘువులుగా మార్చిన, ధ్రువకోకిల గును. ఉత్పల, చంపకమాలలకు గల సంబంధము గూడ సిట్టిదే.

Morality

Matthew Arnold (1822-1888)

We cannot kindle when we will
The fire which in the heart resides;
The spirit bloweth and is still,
In mystery our soul abides.
But tasks in hours of insight will'd
Can be through hours of gloom fulfill'd.

మత్త. గుండె లోపల దాగియుండెడు గుప్తమౌసెగ రేపుచున్
మండజేయగ గోరు వెంటనె మార్గముల్ గనుపింపవే,
పుండలించెడు భావ మెల్లను పొందుగా మన యాత్మల
న్నుండియున్ నెరవేర నోపును, మాతమై పరితాపమున్ .

With aching hands and bleeding feet
We dig and heap, lay stone on stone;
We bear the burden and the heat
Of the long day, and wish 'twere done.
Not till the hours of light return,
All we have built do we discern.

మత్త. నొప్పి నొందెడు చేతులున్ , కడు నొప్పు కాళ్ళను నెత్తురున్ ,
సిప్పు మాదిరి మండు బెండను నేల ద్రవ్వి శ్రమంబుతో,
దప్పనొ పిథి కష్ట మెల్లను, దండముల్ భరింపగా
నొప్పు కాంతి మలంగు నప్పుడె నుత్తమున్ గన వీలగున్ .

2

Then, when the clouds are off the soul,
When thou dost bask in Nature's eye,
Ask, how she view'd thy self-control,
Thy struggling, task'd morality--
Nature, whose free, light, cheerful air,
Oft made thee, in thy gloom, despair.

మత్త. మబ్బు లాత్మను వీడు వేళను మాతయొ ప్రకృతిన్ గనన్ ,
సిబ్బరింపుచు నామె జూపులు నీదు దీక్షను గాంచగా
నుబ్బు కాంతులు, మంద వాయువు నుద్భవించెడు స్వేచ్ఛయున్ ,
దబ్బునన్ మది లో స్మరింపగ, దాపరించెడు చింతలౌ.

3

And she, whose censure thou dost dread,
Whose eye thou wast afraid to seek,
See, on her face a glow is spread,
A strong emotion on her cheek!

"Ah, child!" she cries, "that strife divine,
Whence was it, for it is not mine?"

మత్త. ఆమె దప్పుల నెంచునో యను నంత రంగ పు భీతితో

నామె కన్నులు జూడజాలక యాతనల్ బడనైనయు
న్నామె మోమును జూచినంతనె, నామె పద్ధతి వేఱనన్ ,
ప్రాముత మ్మగు జివ్వ వీడుచు, ప్రక్క బెట్ట దెలంపునే.

4

"There is no effort on my brow--
I do not strive, I do not weep;
I rush with the swift spheres and glow
In joy, and when I will, I sleep.
Yet that severe, that earnest air,
I saw, I felt it once - but where?"

ధ్రు.

నుదుటియం దగుపించకన్ , మరి నొప్పి నొందసి రీతుల
న్నదను జూచి, జలింతు వేగము నభినంతయు దాకుచున్ ,
ముదముతో జసి తారలం గసి, ముక్తయై సిదురించెదన్ ;
పిదులజేయుచు, పూర్వ మెప్పుడో పిస్మరించితీ నీతులన్ .

5

"I knew not yet the gauge of time,
Nor wore the manacles of space;
I felt it in some other clime,
I saw it in some other place.

'Twas when the heavenly house I trod,
And lay upon the breast of God."

మత్త. కాలయాన మెఱంగ కన్నెల కాళ్ళ సంకెల బూనకన్ ,
చాల దూరపు టన్యదేశ వసంతము న్ననుభుక్తితో
గాలి మేడల మధ్య నేగుచు, కందువౌ భవనంబునన్ ,
వాలి పోయితి, తృప్తి నొందుచు, బ్రహ్మ కౌగిట లీనమై.

6

2.09 నాకు గల భయములు

మదిలో నున్న యాహులు పద్య రూపములో నెఱగింప వీలగునా యను భయమును
దెలుపుచు, చిన్న వయస్సులోనే స్వర్గీయుడైన ప్రఖ్యాతాంగ్ల కవి **John Keats**
రచించిన **When I Have Fears** అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

When I Have Fears

John Keats (1795-1821)

When I have fears that I may cease to be
Before my pen has gleaned my teeming brain,
Before high-piled books, in charact'ry,
Hold like rich garners the full-ripened grain;
When I behold in night's starred face,
Huge cloudy symbols of a high romance,
And think that I may never live to trace
Their shadows, with the magic hand of chance;
And when I feel, fair creature of an hour,
That I shall never look upon thee more,
Never have relish in the faery power
Of unreflecting love!-then on the shore
Of the wide world I stand alone, and think
Till Love and Fame to nothingness do sink.

సీ. మదిలోన జేర్కొన్న మాధుర్య యాచనల్
కల ముతో వ్రాసేటి వేళ ముందె,
నెత్తుగా పేర్చిన పుత్తక మ్ముల ప్రోగు
పంటలు సిండ్లైన పగిది నొప్ప,

రాతిరి సింగి తారల మిణుక్కుల గని,
మేఘ శ్యామల మందు మెఱయు వలపు
నీడను పరికింప గూడ వీలు బడక,
పిథి నిర్ణయము నేయు విధము వలన
ఆ. కనుల పండువ సురకాంత గానగ లేక,
ప్రేమయొసగు శక్తి వ్రేలు బడగ,
భువన దరిసి నిలచి భావింప నొంటరిన్
మోహ యశములు తుడి మునుగు రిత్త.

2.10 పరీక్ష లేని చదువు

జీవిత పాఠశాలలో బహుదీర్ఘ వేదన యనెడు పిద్యకు పరీక్ష లేదని బోధించు అమెరికా దేశ కవి Richard Eberhart రచించిన Long Term Suffering అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

Long Term Suffering

Richard Eberhart (1904-2005)

There will be no examination in Long Term Suffering,
The course will come to an end as planned.
I have found that examinations are useless,
We have altogether too short a time to spend.

తే. పిద్య లందెల్ల బహుదీర్ఘ వేదనకు ప
రీక్ష యొక్కటైనను గాని లేదు, నమ్ము,
వ్యర్థ మీ పిద్యకు పరీక్ష అనవసరము,
సమయ మించుకైనను లేదు, శ్రద్ధ నిలుప.

1

Time, ladies and gentlemen, is the great examiner.
I have discovered that this is true.
It is what you write as you go through the course
Is the only determinant and determinator of you.

ఆ. కదలి తిరుగు నట్టి ఘన కాలచక్రమే
జేయు తుది నొక పరిశీలనమ్ము,
కలము బట్టి, పుస్తకములు నింపుచు,
నీవు గూర్చు వ్రాతె నిర్ణయించి.

2

Long term suffering is for those of all ages
In our tussling University, our bulging classroom,.
It may be that I will profess near madness,
It may be that you will write your doom.

ఆ. వేరు జేయలే ము పిద్యాలయ మునందు,
పెద్ద చిన్నల సిదె వెంటనంటు,
తీక్క యూహలు కడు దీక్షతో నే నేర్ప,
నేగు నీదు వ్రాత హీన దశ కు.

3

All that you have at the end of the course
Is writings you indite, or poems you make,
If you make them. Words, words in a sea flow;
At any rate, a lot of heartbreak.

ఆ. చదువు ముగియు వేళ సాధించు ఫల ములు,
నీదు వ్యాస ములును, నీదు కపిత
లేరు వలెను పారు షాచ్చైన పద ములున్ ,
పగులు గుండె బొడచు పలు విధ ముల.

4

Save your papers. It may be that years later,
Forty, maybe, you would like to look back
At your course in Long Term Suffering,
And note how strangely you had to act.

ఆ. కాగిత ముల నెల్ల కాచి దాచుకొను ము,
తీరిగి జూచి నలుబదేండ్ల పిదప
వెంట నేగు నట్టి వేదన పరికింప,
నీదు పిత చేష్ట నీకె దెలియు.

5

One of Eberhart's quotes is worth mentioning. 'Poems in a way are spells against death. They are milestones, to see where you were then from where you are now. To perpetuate your feelings, to establish them. If you have in any way touched the central heart of mankind's feelings, you'll survive.'

2.11 సంగీత నాద ము

తత్వ సంవేద ము కన్న, గాన సందేశ మే జనులకు మనస్సులో
జీరునసి చెప్పు Don Marquis రచించిన Breath అను పద్యము
ననువదించు ప్రయత్నము.

Breath

Don Marquis (1878-1937)

**We are the shaken slaves of Breath:
For logic leaves the race unstirred;
But cadence, and the vibrant word,
Are lords of life, are lords of death.**

ఉ. ఊపిరి నాదమే మనకు వొమ్మగు గావున, బంటులై దగన్ ,
జోపుడు దీర్చు తత్వముల జొప్పక మానవు లెంత మాత్రమున్ ,
దాపురమై పినబడి, సదా శ్రుతి బద్ధము జెందు రాగమే
నోపి యొనర్చు బాలన, మహోన్నత పద్ధతి, జన్మమృత్యువుల్ .

1

**Not facts nor reasons absolute
May touch the crowd's composite soul,
But rhythm, and the drum's long roll,
The orator, the arrowy flute.**

ఉ. సిక్కిము నెంచి జెప్పినను, నీతులు, శాస్త్ర నియుక్త బోధలున్ ,
అక్కజమౌ సమూహమున కర్ణము గాక తీరస్కరింపగా,
చక్కని పాట మాత్ర మీల జాటును దప్పక హృదయమౌ తఱిన్
పెక్కు మృదంగ వాద్యములు, వేడుకతో మురళీ రవంబులున్ .

2

The gods mixed music with our clay,
Rune-giving Odin, Krishna, Pan,
Move in the running blood of man,
His tidal moods they mete and sway.

ఉ. దేవత తీచ్ఛి రీ బుడమి, దివ్యముగా పినుపించు కీర్తనల్ ,
కేవలడైన మాధవుడె కృష్ణుని రూపము నేగ, ప్లాటుతో,
జీవ గణము కా ధ్యనులు స్తేమ మొసంగుచు రక్తనాళ ముల్
పావన మౌ శరీర మున వాయు తరంగ ము బోతి యాడునే!

3

Song more endures than steel or stone,
Sandalled with magic syllables
We glide like shades through shadowy hells,
Or soar to heaven on a tone.

ఉ. గానమె నిల్చునెప్పటికి, గట్టిన మిద్దెల కంటె నీ భువిన్ ,
మానములో చలించు మృదు మాతుల భావము వెళ్ళబుచ్చుకై,
యానము జేసి, నీడ వలె నంతు నెరంగని నిమ్నలోకమౌ,
వీణియ మ్రోయు నాకపురి వేగము జేరెడు బ్రాహ్మమౌ, సిడున్ .

4

గమనిక: అనువాదములో తెలపని విషయములు గుర్తించవలెను.
Odin సృష్టికర్త యగు Norse god. ఈయనకు సంగీతము
చాల ఇష్టము. Pan మొట్టమొదట పిల్లనగ్రోపిని కనిపెట్టిన
Roman god. ఈయన గొట్టెకాపరుల దేవుడు.

2.12 భావన

మంగళ మహాశ్రీ భ-జ-స-న-భ-జ-స-న-గ-గ (యతి: 1, 9, 17)

పద్యములు వ్రాయు కవి భావనను యూహలకు ప్రార్థనలు జేసె కడు వేడ్కన్ ,
"వాద్యముల కీవె తగు వాక్కులను యెంచగను వన్నెయగునో మధుర వాణీ !
పిద్యలకు నీ వునికి, వేరె వరు సూపగను వీలవని యూహలిపు డిమ్మా,
గద్యముల నా మదిని కందువగు పద్యములుగా బయట వచ్చుటకు తల్లీ !"

1

భావన తలంచి, మృదు పద్యముల కూర్చగల పండితునితో నీటుల సెప్పెన్ ,
"దేవతలు నాకపుర దీధితుల రశ్మివలె డెందముకు కాంతుల నొసంగన్ ,
కేవలము యూపిలుపు కేరడము గాగ నీక గీతికపితంబుగను కూర్చన్ ,
కోవెలలు కూయగను క్రోధమున కాకి పినగోరదుగ యా జగతి నెంచన్ .

2

నాపలుకు లున్న పిట నాకభుపిలో వలెను నారదుని గానమును బోలన్ ,
సాపు నడకన్ వదలి శాంతమును వీడగను, సాధ్యమగునే మదిని యూహల్ ,
పాపముల ద్రోయుట కుపాయముల జూడగను, పద్యరచనే తగును భూషిన్ ,
సంపదలు చేర్చుకొని శాస్త్రములు మర్చుకొడ శ్రావ్యమగు యా కపిత రాదే.

3

తారల వెలుంగు నీశ దారులను జూపగల దాకసము చీకటులు గ్రమ్మన్ ,
భారమని యెంచకను పట్టుదల పాట్లుపడ, పద్యముల కూర్చగను తోచున్ ,
ద్వారముల తెర్వ బహుదారులు గనంబడును, తావు లగుపించు నీల నీకున్ ,
చేరగల వీవు కపిశ్రేష్ఠుల చందమున సిద్ధ రసికావళి కపీంద్రా !"

4

మంగళ మహాశ్రీ, కొంత వరకు లయగ్రాహివలె వినీపిస్తుంది. ఈ వృత్తముల గణ క్రమములకు కొన్ని పోలికలు గలవు.

మంగళ మహాశ్రీ భ-జ-స-న-భ-జ-స-న-గ-గ యతి : 9, 17
లయగ్రాహి భ-జ-స-న-భ-జ-స-న-భ-య ప్రాసయతి : 10, 18, 26

ఈ పద్యమునకు మూలము కొంతవరకు ఆంగ్లభాషలోని ఈ క్రింది పద్యము.
పూర్తిగా తర్జుమా చేయుట కష్టమనిపించింది. కొన్ని భావములను మాత్రము
తెలుగులో నెరిగింప ప్రయత్నము చేసాను. అంతేగాక, చిట్టచివర కపిని భావన
ఎత్తులకు చేరు ప్రయత్నము చెయ్యమని ప్రోత్సహిస్తున్నట్లు చెప్పడము జరిగింది.
Susanna Moodie పద్యములో, భావన ఎత్తును కపి పూర్తిగా ఎప్పుడైనను
తెలుసుకొనుట జరుగదని అనిపిస్తుంది.

Fancy and the Poet
Susanna Moodie (1803-1885)

Poet:

Enchanting spirit! at thy votive shrine
I lowly bend a simple wreath to twine;
O Come from the ideal world and fling
Thy airy fingers o'er my rugged string;
Sweep the dark chords of thought and give to earth
The thrilling song that tells thy heavenly birth.

Fancy:

Happiness when from earth she fled
I passed on her heavenward flight
"Take this crown," the spirit said
"Of heaven's own golden light
To the sons of sorrow the token give,
And bid them follow my steps and live!"

I took the crown from the snowy hand,
It flashed like a living star;
I turned this dark earth to a fairy land
When I hither drive my car;

But I placed the crown round my tresses bright,
And man only saw its reflected light.

Many a lovely dream I've given,
And many a song divine;
But never! oh never that gift of heaven
Shall mortals temples twine
Hope and love in the circlet glow!
'Tis all too bright for a world of woe.

Poet:

Hist Beautiful spirit! why silent so soon?
My ear drinks each word of thy magical tune;
My lyre owns thy touch and its tremulous strings
Vibrate beneath the soft play of thy wings;
Resume thy sweet lay, and reveal, ere we part
Thy home lovely spirit and say what thou art?"

Fancy :

The gleam of a star thou cans't not see
Of an eye 'neath its sleeping lid,
The sound of a far off melody
The voice of a stream that's hid;
Such must I still remain to thee
A wonder and a mystery!

I live in the poet's dream
I flash on the painter's eye;
I dwell in the moon's pale beam,
In the depths of the star lit sky;
I traverse the earth, the air, the main,
And bind young hearts in my magic chain

I float on the fleecy cloud
My voice is in ev'ry breeze;
I speak in the tempest loud,
In the sigh of the waving trees
To the sons of earth in a mystic tone,
I tell of a world more bright than their own!

2.13 కీర్తిశేషుని కి

భుపిసి పిడిచిన వారితో సంప్రదింపులు చేయలే మను Carl Sandburg (1878-1967) వ్రాసిన To a Dead Man అను పద్యమునకు ఆంధ్రీకరణము:

Over the dead line we have called to you
To come across with a word to us,
Some beaten whisper of what happens
Where you are over the dead line
Deaf to our calls and voiceless.

చ. పిలిచితి నిన్నె యీ మహిసి పీడిన పిమ్మట మాట కోసమై,
బలితము గాక పోయినను బలుకు నొక్కటి దెల్పు గోరుచున్ ,
ఫలితము లేక బోయెగద వందల సారులు వేడుకొన్న నీ
గళమున శబ్దముల్ వినెడి గాంక్షను గొద్దియు బొందనైతినే! 1

The flickering shadows have not answered
Nor your lips sent a signal
Whether love talks and roses grow
And the sun breaks at morning
Splattering the sea with crimson.

అంబురుహము: 4భ-ర-స-వ (యతి: 1, 13)

చిందులు ద్రొక్కెడి ఛాయల నుండియు చిన్నచిహ్నము రాదుగా,
ముందటి మాటలు దల్చిన నా మది మోహమందర బూవులన్
బొందెడి మార్గము గానగ నైతిని, బ్రొద్దువేళను సూర్యుడా
సందర మంతకు గాంతులు సింపుచు జందనంబులు బూసినన్ . 2

2.14 వ్రాయని పద్యములు

వ్రాయని పద్యములు

అంబురుహము 4భ-ర-స-వ (యతి: 1, 13)

వాయువు వీచిన దిక్కుకు దేలెడి పంక్తులెల్ల పిదేహమె,
తోయద ఛాయలు భూమిని యంటక దూరమున్ జను రీతిగా
బోయెడు యూహల మర్మము గైకొను బూర్వమే నపసారమై,
దీయని భావము ఛందముతో కపి దెల్పు లోపల మాయమౌ.

ఈ పద్యమునకు దరిదాపు నున్న ఆంగ్ల మూలము:

Unwritten Poems

William Winter (1836-1917)

Fairy spirits of the breeze--
Frailer nothing is than these.
Fancies born we know not where--
In the heart or in the air;
Wandering echoes blown unsought
From far crystal peaks of thought;
Shadows, fading at the dawn,
Ghosts of feeling dead and gone:
Alas! Are all fair things that live
Still lovely and still fugitive?

2.15 ఆంతి మ పంక్తులు

Last Lines అను పేరు గల **Emily Bronte (1818-1848)** రచనను అనువదించు ప్రయత్నము. ఆంగ్ల పద్యము వెనువెంట ఆటవెలది చూడ గలరు.

No coward soul is mine,
No trembler in the world's storm-troubled sphere:
I see Heaven's glories shine,
And faith shines equal, arming me from fear.

ఆ. పిరికి తనము లేక పిలయము లోనైన
నాదు యాత్మ తేలు నావ వోల,
స్వర్గ మందు వెలుగు శ్రేష్ఠ్యము జూడగ,
నమ్మక మను కాంతి నన్ను గాచు.

1

O God within my breast,
Almighty, ever-present Deity!
Life--that in me has rest,
As I--undying Life--have power in Thee!

ఆ. నాధుడ వగు నీవు నా గుండెలో సిల్పి,
యెల్ల వేళ లందు నేలుకొనుము,
జీవ యాత్మ లోసి చివరి దశను నీదు
శక్తి నందుకొనెద, సార్వభౌమ!

2

Vain are the thousand creeds
That move men's hearts: unutterably vain;
Worthless as wither'd weeds,
Or idlest froth amid the boundless main,

ఆ. వేయి మత ములైన, వెనుకాడు జనులకు
హృదయ మందు మార్పు నీయ లేవు;
ఎండు మొక్కల కిల నెంత ప్రయత్నించి
ప్రాణ మొసగ దలప ఫలము గలదె?

3

To waken doubt in one
Holding so fast by Thine infinity;
So surely anchor'd on
The steadfast rock of immortality.

ఆ. సంశయంబు వీడి సర్వ వేళల యందు
సన్నబట్టి యుందు, నిర్మలాత్మ!
లభ్యమైన రాతి లంగరు వలె నీకు
గట్టి యుండెద కలకాల మునకు.

4

With wide-embracing love
Thy Spirit animates eternal years,
Pervades and broods above,
Changes, sustains, dissolves, creates, and rears.

ఆ. హద్దు లేని ప్రేమ హరియె జూప గలడు,
కోటి వత్సరములు కొరత లేక,
జీవరాశులెల్ల జీపించి మాయమౌ,
సృష్టికర్త యొక్క చింత బట్టి.

5

Though earth and man were gone,
And suns and universes cease to be,
And Thou were left alone,
Every existence would exist in Thee.

ఆ. లోక మందు జనులు లోకేశులును గూడ,
సూర్య చంద్ర గణము శూన్యమైన,
దేవు డొక్కడె తుది దీ క్కుల నేలును,
జగతి యంతటి కి నీ సంగ మముగ.

6

There is not room for Death,
Nor atom that his might could render void:
Thou--Thou art Being and Breath,
And what Thou art may never be destroyed.

ఆ. తావు లేదు యాత్మ తరగి వోవుటకును,
అణువు నైన గూడ నణచి బెట్టు,
పరమపురుషు డొకడె బ్రహ్మస్వ రూపుడో;
అంత మెరుగ నట్టి యచ్యుతుండు.

7

2.16 స్వాధార ము

ప్రఖ్యాతాంగల కవి Matthew Arnold (1822-1888) వ్రాసిన Self-Dependence అను కవితకు ఆటవెలది, తేటగీతి పద్యములతో ఆంధ్రీకరణము.

Weary of myself, and sick of asking
What I am, and what I ought to be,
At this vessel's prow I stand, which bears me
Forwards, forwards, o'er the starlit sea.

ఆ. అడిగి యలసిబోతి నంతులేక మదిసి
యెవరు నేను? గావనేమి వలయు?
జీవనాక నెక్కిజిట్టి తారలు సూపు
సాగరము మీద సాగిబోతు.

1

And a look of passionate desire
O'er the sea and to the stars I send:
"Ye who from my childhood up have calm'd me,
Calm me, ah, compose me to the end!"

ఆ. వృదయమందు నుబ్బునిచ్చను వార్ధిపై
వెలుగు తారల గని వేడు కొనెద:
"చిన్నతనమునుండి జింతలు దీర్చిన
చుక్కలార, శాంతి జూపు డనుచు".

2

"Ah, once more," I cried, "ye stars, ye waters,
On my heart your mighty charm renew;
Still, still let me, as I gaze upon you,
Feel my soul becoming vast like you!"

ఆ. అంతె గాక మరల నందింప రమ్యతన్
తారలను, జలధిని కోరు కొనెద:
"మీమ్ము గనెడు వేళ మీవలె నాయాత్మ
బెరుగ దెలుపుడయ్య పిథము లెల్ల."

3

From the intense, clear, star-sown vault of heaven,
Over the lit sea's unquiet way,
In the rustling night-air came the answer:
"Wouldst thou be as these are? Live as they,
Unaffrighted by the silence round them,
Undistracted by the sights they see,
These demand not that the things without them
Yield them love, amusement, sympathy."

ఆ. సింగి లోన నితీచి నిర్మల మౌ కాంతి
తరలు సంద్రమునకు తార లొసగ,
రాత్రి మెలయు గాలి రమ్యముగా నెప్పె:
"నీవు బ్రతుక గలవ నిబ్బరముగ
శబ్ద మేమి లేని శాంత మౌ జగతిలో
దృశ్యములను జూచి దిగులు లేక
బయట భువినీ యున్న వస్తువుల నెపుడు
గరుణ, ప్రేమ, ముదము, గోర కుండ?"

4

"And with joy the stars perform their shining,
And the sea its long moon-silver'd roll;
For self-poised they live, nor pine with noting
All the fever of some differing soul."

ఆ. "వెలుగు సంతసిల్లి వేయి తారలు సింగి,
చంద్ర రశ్మి రజిత సాగరము,
చింత లేమి లేక స్థితముగా జీవించు
వేరు యాత్మ తాప మెరుగ కుండ."

5

"Bounded by themselves, and unregardful
In what state God's other works may be,
In their own tasks all their powers pouring,
These attain the mighty life you see."

ఆ. "స్వంత హద్దు లోనె సర్వదా సిలుచుండి,
సృష్టి నన్య కోటి స్థితిసి మఱచి,
స్వంత క్రియల లోనె సత్తు వంతయు బోసి,
నీవు గోరు స్థాయి నెగ్గ గలరు."

6

O air-born voice! long since, severely clear,
A cry like thine in mine own heart I hear:
"Resolve to be thyself; and know that he,
Who finds himself, loses his misery!"

తే. వాయు నాద మా! పినబడె పాత కాల
మందు నిట్టి సందేశ ము లాత్మ లోన,
"నిశ్చయించు కొనుచు సిన్ను నీవె యెదను
దెలిసి కొంటివేసి, మదిని దీరు వెతలు."

7

2.17 మార్పు

ఆ. ముదము నీలుచు మదిని మూన్నాళ్ల ముచ్చటై,
బాధ గూడ యటులె వదలి నపుడు
బంధ బడిన జీపి బంధంబు దెగిబోవ,
సంతసంబు మరలి శాంతి నొసగు.

1

ఆ. పీడ కలలు బోయి, బెందరాళనె వచ్చు
సూర్య రశ్మితోడ సుఖము గలుగు,
తప్పులన్ని గూడ దతి గింప జేయుచు
భాస్కరుండు దగిన పథము జూపు.

2

ఆ. మార్పులే సహజము మహినెంచి జూడగా,
స్థిరము యెప్పుడైన సిద్ధి గాదు,
మార్పు జూచి నీవు మది లోన వగువకు,
మొక్క పీఠమె భూమి యుండ దెపుడు.

3

ఈ పద్యమునకు ఆంగ్ల మూలము:

Mutation

William Cullen Bryant (1794-1878)

<<http://www.sonnets.org/bryant.htm>>

<<http://www.sonnets.org/bryant.htm>>

They talk of short-lived pleasure--be it so--
Pain dies as quickly: stern, hard-featured pain
Expires, and lets her weary prisoner go.
The fiercest agonies have shortest reign;
And after dreams of horror, comes again
The welcome morning with its rays of peace.
Oblivion, softly wiping out the stain,
Makes the strong secret pangs of shame to cease:
Remorse is virtue's root; its fair increase
Are fruits of innocence and blessedness:
Thus joy, o'erborne and bound, doth still release
His young limbs from the chains that round him press.
Weep not that the world changes--did it keep
A stable, changeless state, 'twere cause indeed to weep.

2.18 నీజ ము దెల్పుట

Emily Dickinson (1830-1886) యొక్క Numbered Poems లో 1129వ
పద్యము అనువదించు ప్రయత్నము. ఆంగ్లము వెనుక ఆటవెలది.

Tell all the Truth but tell it slant--
Success in Circuit lies
Too bright for our infirm Delight
The Truth's superb surprise.

ఆ. వంచీ జెప్పవలయు, మాటల నీజమెల్ల
గతి పి ద్రిప్పి దెలుప, గలుగు జయము,
శక్తి లే పి జేత సత్య ప్రభావ మ్ము
నాత్మ గాంచ గలదె యచ్చెరువడి?

1

As Lightning to the Children eased
With explanation kind
The Truth must dazzle gradually
Or every man be blind--

ఆ. పిడుగు శబ్దమునకు పిల్లలు బెదర గ
మంజు వాక్కులెటుల భయము దీర్చు,
సత్యము నుడువటె, సందేశ కాంతికి
కళ్ళు జెదరకుండ, మెల్లగాను.

2

2.19 తారలు

తారలు

Stars అను పేరిట **Emily Bronte (1818-1848)** వ్రాసిన పద్యమును అనువదించు ప్రయత్నము. ఆంగ్ల పద్యము వెనుపెంట ఆటవెలదీ.

**Ah! why, because the dazzling sun
Restored our earth to joy
Have you departed, every one,
And left a desert sky?**

ఆ. సూర్య బీంబ కాంతి జూచిన వెంటనే
తారలార యేల తక్షణంబు
గగన సీమ విడిచి గమ్మన మాయమై
వేగ ఖాళి జేసి వెడలి నారు?

1

**All through the night, your glorious eyes
Were gazing down in mine,
And with a full heart's thankful sighs
I blessed that watch divine!**

ఆ. రాత్రీయంత మీదు నేత్రంబులును నాదు
కళ్ళలోన మెలగె కాంతి నొసగి,
సంతసమ్ము నాదు శ్వాస నీ శ్వాసలు
వృదయ పూర్వక ముగ నెరుగ దెల్పె.

2

**I was at peace, and drank your beams
As they were life to me
And revelled in my changeful dreams
Like petrel on the sea.**

ఆ. శాంతి నొంది నేను సంజీవీ గై కొంటి
మీదు కిరణ రాశి మీణుకు మనగ,
చంచల గతి బొంగు స్వప్నంబులో దేతి
సంద్ర పక్షి వోలె సంబర మున.

3

Thought followed thought--star followed star
Through boundless regions on,
While one sweet influence, near and far,
Thrilled through and proved us one.

ఆ. ఊహ పిదప నూహ లుప్పొంగె నాలోన
తార వెనుక తార యుట వు జూడ,
భావ మాధురి తుది భాసిల్లె నేక మై
దగ్గరైన దూర తారల గని.

4

Why did the morning dawn to break
So great, so pure a spell,
And scorch with fire the tranquil cheek
Where your cool radiance fell?

ఆ. ప్రొద్దు యేల యిటుల బోగొట్టె మైక మ్ము
సిర్రుల మ్ముయైన సిదుర తేపి?
మీదు చల్ల కాంతి మేతి మికి బదులు
వేడి సూర్య రశ్మి వేచె జెంప.

5

Blood-red he rose, and arrow-straight
His fierce beams struck my brow:
The soul of Nature sprang elate,
But mine sank sad and low!

ఆ. రక్త వర్ణము గల రపి కిరణావళి
నుదుటి మీద వ్రాతీ నొప్పి బెట్టె,
ప్రకృతి బొంగె గాసి, భాస్కరుని గనుచు,
క్రింద బడితీ నేను గృంగి బోయి.

6

**My lids closed down--yet through their veil
I saw him blazing still;
And steep in gold the misty dale
And flash upon the hill.**

ఆ. కన్నురెప్ప మూస్తీ గాసి, లోసికి జొచ్చె
భాసమాన మైన భాను కాంతి,
మంచు గ్రమ్మి నట్టి పర్వత లోయల
బంగరంపు రశ్మి భంగ బరచె.

7

**I turned me to the pillow then
To call back Night, and see
Your worlds of solemn light, again
Throb with my heart and me!**

ఆ. దాచు కొంటి మోము తలగడలో వేచి,
రాత్రి వేళ మీదు రాక కొరకు,
వృదయ మపుడు మరల ముదమొందు మీరీయ
మల్లె పూల బోలు చల్ల వెలుగు.

8

It would not do--the pillow glowed
And glowed both roof and floor,
And birds sang loudly in the wood,
And fresh winds shook the door.

ఆ. వెలుగు వెంబడింప, తొలగె నా యాశలు
ఇంటి కప్పు, గచ్చు, యెండ జూడ,
పక్షు లెల్ల బాడె వన మందు నెలుగెత్తి,
వాయు బలము వలన వణకె దలుపు.

9

The curtains waved, the wakened flies
Were murmuring round my room,
Imprisoned there, till I should rise
And give them leave to roam.

ఆ. ఈగ లపుడు వదలి ఇంటిలో పరదాలు,
గుయ్యి మనుచు యెగిరె గుంపు గూడి,
బంధన ములు వీడ బయట కు జనుదెంచె,
తలుపు దీసి నేను వెలికి బంప.

10

O Stars and Dreams and Gentle Night;
O Night and Stars return!
And hide me from the hostile light
That does not warm, but burn--

That drains the blood of suffering men;
Drinks tears, instead of dew:
Let me sleep through his blinding reign,
And only wake with you!

ఆ. తారతార, మీరు తరలి రండు మరలి,
కలలు గనెడు మీదు కళల వెనుక

169

దాచి యుంచుడు నను దట్ట మౌ దిన క ర
కాంతి యరుగు దెంచి గాల్చ కుండ.

11

ఆ. బాధ బడెదీ వారి రుధిర మ్ము వెలితీయౌ,
క మ్మనకు బదు లీడ గంటి నీరు,
నీదుర సతీపి బ గలు సింగిసి రపి యుండ,
మేలు కొనెద మీదు మిణుకు కొరకు.

12

2.20 వాయు ధ్వనులు

సామాన్య ధ్వనుల సంగీత విశేషమును వర్ణించు Katherine Mansfield వ్రాసిన Voices of the Air అను పద్యమును ఆటవెలదులతో అనువదించు ప్రయత్నము.

Voices of the Air

Katherine Mansfield (1888-1923)

But then there comes that moment rare
When, for no cause that I can find,
The little voices of the air
Sound above all the sea and wind.

ఆ. అరుదుగా నెదురగు, నచ్చెరు వొనరించి,
కారణములేక కర్ణములకు;
గాతీపైనతేతీ, కమ్మని శబ్దముల్
సంద్రఘోషనడిమి, సాగి వచ్చు.

1

The sea and wind do then obey
And sighing, sighing double notes
Of double basses, content to play
A droning chord for the little throats --

ఆ. వాయుజలధులపుడు వంగి, సిట్టూర్పులన్,
ద్వంద్వనాదములను దరిసి బతీకి,
క్రింది మెట్టువ్రోగు కిన్నెరవీణయై,
సూక్ష్మకంఠములకు శ్రుతిని గూర్చు.

2

The little throats that sing and rise
Up into the light with lovely ease
And a kind of magical, sweet surprise
To hear and know themselves for these --

ఆ. మెల్లగా కదలుచు, మృదుగాత్ర గేయముల్
అప్రయాస ముగనె యవని జుట్టు;
ముగ్ధురాల నైతి, మోద మ్ము గతి గింప,
మదిని దిరుగుడువడు మధుర గీతి.

3

For these little voices: the bee, the fly,
The leaf that taps, the pod that breaks,
The breeze on the grass-tops bending by,
The shrill quick sound that the insect makes.

ఆ. వేరు యేమి కావు, పిక సించు బూదోట
భ్రమర మెఱగి, ముద ము బాడు పాట,
తృణ ము వంచు గాలి తీయని గాత్ర మ్ము,
కీచురాయి సేయు కీర్తన ములు.

4

2.21 అంతిమ కీర్తన

రాజకీయ, సాంఘిక వ్యవహార ములలోనే గాక, సాహిత్య రచనలో కూడ ప్రజ్ఞ జూపిన వంగ రాష్ట్రీయుడు, రమేష్ చంద్ర దుత్త్ రచించిన Hymn of the Dying Man అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

Hymn of the Dying Man

Romesh Chunder Dutt (1848-1909)

Sole Rishi! Pushan! glorious Yama!
God of day! withdraw thy rays,
And let me once more view thy splendour, --
View it with my closing eyes!
Let me once more view the light,
The gladsome light that dwells in thee!
Th' Almighty Light which you reflect, --
Th' Almighty Soul, it dwells in me!

చ. యమునికి జెప్పెదన్ , దలచి యంతిమ కాలము నంశుమాతీకిన్ :
సముము వచ్చెనే దినము చక్కని రూపము నీది జూడగన్ ,
గమనము జేయు ముందటనె గాంచెద కన్నులు మూసి, నీ ప్రభన్ ,
శమనుసి గూడి నా హృదికి సంతస మీయు నపూర్వబింబమున్ . 1

My breath will mingle with the air,
To ashes turn this mortal frame,
Then turn, my soul, recall each deed,
Each action done of praise or blame.
My hours of life are almost past,
And steals o'er me the hand of death,
Then think, my soul, of actions done,
Ere yet I yield this fleeting breath!

ఉ. శ్వాస వదల్చినంత నది వాయువుతో మిళితము గావుటన్ ,
వాసన లెల్ల వీడు తఱి, భస్మము జెందెడు నాదు దేహమున్ ,
చేసిన పాపపుణ్యములు చిత్తములోన చలించు వేళ, నీ
దాసులు వచ్చు ముందటనె దప్పక దల్చెద జేతలన్నియున్ .

2

**Agni! friend of dying mortals,
Lead me by the righteous path,
Let me win thy gracious blessings,
Let me shun thy mighty wrath!
Lead me by the righteous path,
In this last momentous hour,
Reverently I bend to Agni,
In him -- worship Brahman's power!**

చ. దహన మునొందు జీవులకు ధర్మ విధాన ము జూపు వహ్నియే
విహిత పథంబునన్ గొనుచు, ప్రీతి దెలంపు మహాదయాళువై,
యహిత ము బాటదోలి, తుద కాత్మపికాసము నందజేయగా,
మెహనతు దీర్చుబ్రహ్మయసి, మెచ్చెద నగ్ని నుతించి నంత్యమున్ .

3

2.22 లోజూ పు

వేరు మార్గము గానకున్నను, మనస్సులో పదిలమగు లోజూపే సంతృప్తి
నొసంగుననుచు, William Wordsworth రచించిన The Inner Vision అను
పద్యమును సుమారుగా ననువదించు ప్రయత్నము.

The Inner Vision

William Wordsworth (1770-1850)

Most sweet it is with unuplifted eyes
To pace the ground, if path be there or none,
While a fair region round the traveller lies
Which he forbears again to look upon;
Pleased rather with some soft ideal scene,
The work of Fancy, or some happy tone
Of meditation, slipping in between
The beauty coming and the beauty gone.
If Thought and Love desert us, from that day
Let us break off all commerce with the Muse:
With Thought and Love companions of our way,
Whate'er the senses take or may refuse,
The Mind's internal heaven shall shed her dews
Of inspiration on the humblest lay.

ఉ. కన్నులు నేలపై నీలపి, గాంచని దృశ్యము లంతరంగమున్ ,
సున్నితమౌ తలంపు లతి శోభ వెలంగ ముదమ్మ గల్పుచున్ ,
వన్నె నొసంగు యోచనలు వచ్చియు బోవగ, ధ్యానరూపమున్ ,
వెన్నెల రాత్రి త్రోవ యగుపించక యున్నను మాధురీయమౌ.

1

ఉ కల్పిత రాగ మాతీ కలు కంబురు మాదిరి ఘోష జేయగా,
వేల్పులతో ప్రసంగ మిక వేడుక జూపి యొనర్చినేటి కిన్ ?
స్వల్పముయైన గాసి యిల స్వర్ణ మయంబ గు మంచుకై వడిన్
బాల్యుడి యంతరంగ మున బాలన జేయును లోనజూపులే.

2

2.23 ఎకాంతాంకిత గీతము

పన్నెండేండ్ల బాల్యము లోనే, Alexander Pope రచించిన
Solitude: An Ode అను పద్యము నాటవెలదులతో ననువదించు
ప్రయత్నము.

Alexander Pope (1688-1744)

Solitude: An Ode

How happy he, who free from care
The rage of courts, and noise of towns;
Contented breaths his native air,
In his own grounds.

ఆ. చింత లే మి లే క, చిద్విలాసి యగుచు,
పట్టన మ్ముల బడు పాట్లు వీడి,
స్వంత పల్లె లోన సంతృప్తి నొందుచు,
నలరుటందె చాల వఱు గలదు.

1

Whose herds with milk, whose fields with bread,
Whose flocks supply him with attire,
Whose trees in summer yield him shade,
In winter fire.

ఆ. పంటలు పౌల మందు, పాడి సమృద్ధి గా,
గొట్టె యున్ని వెచ్చ గుడ్డ లొసగ,
వృక్ష ము తీడు నీడ వేసవి ఋతువున,
కట్టెల సెగలు చతీ కాల మండు.

2

Blest! who can unconcern'dly find
Hours, days, and years slide swift away,
In health of body, peace of mind,
Quiet by day,

ఆ. చీకు చింత లేక చిర రాత్తు తీ రీతి
తన్మయుడగు నతడు ధన్య జీవి,
తనువు, మనసు గూడ తమ శక్తి నెలకొల్పి,
శాంతి ప్రతి దిన మ్ము సంభవింతు.
3

Sound sleep by night; study and ease
Together mix'd; sweet recreation,
And innocence, which most does please,
With meditation.

ఆ. రాత్రి వేళ సిదుర రయమున నేగుచు,
కావ్యములను జదిపి, కలలు గనుచు,
సిర్మల మగు మనసు నెగడు, మోదము నొంది,
ప్రార్థనలను జలుప, ప్రభువు దలచి.
4

Thus let me live, unheard, unknown;
Thus unlamented let me dye;
Steal from the world, and not a stone
Tell where I lye.

ఆ. ఈ విధమున నాదు జీవితము గడపి,
వనరు వీడి, తనువు వదలు వేళ
ప్రభీవి నుండి కడకు వెడలెద, నొక్క రా
యికిని తెలపక తుది నేగు జోటు.
5

2.24 కొంత కాల మున కు

కాల ము గడచిన కొలది, వాంఛలు వాటంతటవే తగ్గనను సందేశ మొసగుచు
Catharine Davis రచించిన **After a Time** అను పద్యమును ఆటవెలదులతో
అనువదించు ప్రయత్నము.

After a Time

Catherine Davis [1924-2002]

After a time, all losses are the same.
One more thing lost is one thing less to lose;
And we go stripped at last the way we came.

ఆ. కొంత కాల మున కు, కోల్పోవున పి యెల్ల
సరి సమాన మనుచు స్పష్టమౌను,
తక్కువౌ సిరు తేక తటగు చింతయు లేక,
వచ్చినట్లై బోవ వలయు గాద!

1

Though we shall probe, time and again, our shame,
Who lack the wit to keep or to refuse,
After a time all losses are the same.

ఆ. గౌరవ మ్ము, సిగ్గు, ఘనతల నెంచుచున్
ముఱవ లేక మదిసి మరల మరల,
కొంత కాల మున కు, కోల్పోవున పి యెల్ల
సరి సమాన మనుచు స్పష్టమౌను.

2

No wit, no luck can beat a losing game;
Good fortune is a reassuring ruse;
And we go stripped at last the way we came.

ఆ. తెలివితేటలకును, తేర్కొన్న గతులకు
పిధిసి మార్చివేయ వీలు బడదు,
నుదుటిపై నశీబు నుడికారములు గూడ,
వచ్చినట్లై బోవ వలయు గాద!

3

Rage as we will for what we think to claim,
Nothing so much as this bare thought subdues:
After a time all losses are the same.

ఆ. ప్రాకులాడనైన, ప్రజ్ఞతో బలు మారు
నీస్పితార్థము గని, వృధి తపింప,
కొంత కాలమునకు కోల్పోవున పి యెల్ల,
సరిసమాన మనుచు స్పష్టమౌను.

4

The sense of treachery-the want, the blame-
Goes in the end, whether or not we choose,
And we go stripped at last the way we came.

ఆ. నిష్ఠురములు, మరి నీలాపసిందలు,
మోసకార్యములును, మొత్త మెల్ల
మదిసి నీలువకుండ, మాయమై చివరకు,
వచ్చినట్లై బోవ వలయు గాద!

5

So we, who would go raging, will go tame
When what we have we can no longer use:
After a time all losses are the same;
And we go stripped at last the way we came.

ఆ. కొంత కాల మునకు కోల్పోవున పి యెల్ల
సరి సమాన మనుచు స్పష్టమౌను;
ఉన్న సరుకు గూడ నుపయోగ బడకుండ,
వచ్చినట్లై బోవ వలయు గాద!

6

2.25 ఏడువకు నా సమాధి కడ నీలచి

జీవిత మంతమైనను, ఆత్మ కంత ము లేదను సందేశ ము నీచ్చు **Mary Elizabeth Frye (1904-2004)** వ్రాసిన **Do not Stand at my Grave and Weep** అను కవిత కు ఆటవెలది పద్యములతో అనువాద ము.

Do not Stand at My Grave and Weep

Mary Elizabeth Frye (1904-2004)

**Do not stand at my grave and weep,
I am not there, I do not sleep.
I am a thousand winds that blow,
I am the softly falling snow.**

ఆ. ఏడ్చి ఫలిత మేమి యీ సమాధి కడ, నే
సింధు లేను, సిదుర బొంద జాల,
వెడలిబోయి నేను వేయి వాయువులతో,
మల్లెల వలె రాలు మంచు నైతీ.

1

**I am the gentle showers of rain,
I am the fields of ripening grain.
I am in the morning hush,
I am in the graceful rush
Of beautiful birds in circling flight.
I am the starshine of the night.
I am in the flowers that bloom,
I am in a quiet room.**

ఆ. వాన చీనుకులోన పదిలమై యుంటిని,
ధాన్యమందు నీ మిడి ధరణి పైన,
నుదయ కాల ఘడియ నొప్పు నీ శృంగమై,
శాంతి నొంది యుంటి, సహన మెఱిగి.

2

ఆ. అంత రీక్షమందు నంద మౌ పిహగ ము
ల్జాడ, వాటి తోడ జుట్టు మసలి,
మీణుకు తార లోన మిళితమై యుండెద,
పిచ్చుబూవు లందు వేచి యుందు.

3

I am in the birds that sing,
I am in each lovely thing.
Do not stand at my grave and cry,
I am not there -- I do not die.

ఆ. రమ్యముగ నగుబడు ప్రతివస్తు వందుంటి,
కొమ్మపైన గూయు కోకిలందు,
ఏడ్చి ఫలీత మేమి యీ సమాధి కడ, నే
నీచట లేను, మరణ మెఱుగ జాల.

4

2.26 స్త్రీల హక్కులు

ఆంగ్ల దేశ కవయిత్రి Anna Laetitia Barbould రచించిన **The Rights of Women** అను పద్యమును ఆటవెలదులతో అనువదించు ప్రయత్నము. పద్యము మొదట, స్త్రీలు తమ హక్కుల కొరకు కృషి చేయవలయునని దెలపుచు, పిదప, ఆ కృషి సున్నితమగు ప్రేమ మార్గము ననుసరించునని ముగించును.

The Rights of Women

Anna Laetitia Barbould (1743-1825)

Yes, injured Woman! rise, assert thy right!
Woman! too long degraded, scorned, opprest;
O born to rule in partial Law's despite,
Resume thy native empire o'er the breast!

ఆ. సుదతులార, లేచి, జూపుడు మీ శక్తి,
చాలు, చేసి నట్టి చాకిరుతీక,
పుట్టినారు మీరు పూర్తి న్యాయార్థము,
భూమి నేలు హక్కు బొందుటకును.

1

Go forth arrayed in panoply divine;
That angel pureness which admits no stain;
Go, bid proud Man his boasted rule resign,
And kiss the golden sceptre of thy reign.

ఆ. తీగియునటుల జనుడు దివ్యాంబరము దాల్చి
కల్లలెఱుగని సురకాంతలవలె,
పురుషులకు దెలుపుడు, మఱయుచు గర్వము
మీదు చేతి క్రింద మెలగ మనుచు.

2

Go, gird thyself with grace; collect thy store
Of bright artillery glancing from afar;
Soft melting tones thy thundering cannon's roar,
Blushes and fears thy magazine of war.

ఆ. మీకు దగిన బలము మెఱయు నాజూకులె,
ఘనత నీయు నవియె కత్తి కంటె,
మృదు మధురములైన మెత్తని వాక్కులున్
చిరు నగవులె మేటి చేవ నొసగు.

3

Thy rights are empire: urge no meaner claim,--
Felt, not defined, and if debated, lost;
Like sacred mysteries, which withheld from fame,
Shunning discussion, are revered the most.

ఆ. మీకు గలదు హక్కు, మెహనతు భువి నొంద,
వాదన ముజేయ వలను గాని
పూజ్యమైన మాయ, భువిలోన దెలుపక,
తర్క మొనర లేని తత్వ మిదియె.

4

Try all that wit and art suggest to bend
Of thy imperial foe the stubborn knee;
Make treacherous Man thy subject, not thy friend;
Thou mayst command, but never canst be free.

ఆ. పన్నుగడను నైన, వాక్కులతో నైన,
శత్రువులను వంచ సాధ్యమగును,
మోసపుచ్చ గలగు పురుషు స్నేహము పిడు,
వీలు బడదు నీకు పిడుద తొంద

5.

Awe the licentious, and restrain the rude;
Soften the sullen, clear the cloudy brow:
Be, more than princes' gifts, thy favours sued;--
She hazards all, who will the least allow.

ఆ. మొఱటు వారి నెల్ల మొత్తము స్థంభించి,
కోపములను బాప, కొంత యైన,
కనక రాశి కన్న ఘనమైన మోదము,
నష్టబోవు కంటె నయము గాద!

6

But hope not, courted idol of mankind,
On this proud eminence secure to stay;
Subduing and subdued, thou soon shalt find
Thy coldness soften, and thy pride give way.

ఆ. ఆశ వలదు మిమ్ము నందరు వైకెత్తి,
యందెల మ్ముపైన పొందు నీలుప,
స్థిమిత బడిన మనసు శీఘ్రమే జూపించు,
గర్వ మెల్ల విడచి, కరగు విధము.

7

Then, then, abandon each ambitious thought,
Conquest or rule thy heart shall feebly move,
In Nature's school, by her soft maxims taught,
That separate rights are lost in mutual love.

ఆ. గురుత నొందు నట్టి కోర్కెలు విడనాడి,
జయము మాట మఱచి శాంతి పథము
ప్రకృతి నేర్పి నట్టి పాఠము మదినుంచ
వేరు హక్కుల పుడు ప్రీతి నణగు.

8

2.27 మక్కువ

మక్కువ

భాస్కర పీలసిత ము భ-న-జ-య-భ-న-న-స-గ (యతి: 1, 13)

మప్పిత మెఱుగని కాంక్షల తోడన్ మక్కువ బెరిగిన ప్రియములు జెంతన్
తప్పక నీలబడి నీ మదిలోనన్ తైజస మొదలగ వెడలక యుండున్ ,
తీప్పలు పడినను దూర ము బోవున్ తెట్టగిలబడు తదితర తలంపుల్ ,
చెప్పెద పీను మనురాగ ములే నీ సిద్ధికి సరిబడు దిశలను జూపున్ .

ఈ పద్యము కొంత వరకు Ezra Pound యొక్క క్రింది రచనపై ఆధారపడి
యున్నది :

What thou lovest well remains, the rest is dross
What thou lov'st well shall not be reft from thee
What thou lov'st well is thy true heritage
Whose world, or mine or theirs, or is it of none?
First came the seen, then thus the palpable
Elysium, though it were in the halls of hell,
What thou lovest well is thy true heritage
What thou lov'st well shall not be reft from thee.
(EZRA POUND, 1885-1972, PISAN CANTOS, LXXXI)

2.28 అడవిలో

Nightingale of India బీరుదంకితురాలగు సరోజినీ నాయుడు రచించిన **In the Forest** అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

In the Forest

Sarojini Naidu (1879-1949)

Here, O my heart, let us burn the dear dreams that are dead,
Here in this wood let us fashion a funeral pyre
Of fallen white petals and leaves that are mellow and red,
Here let us burn them in noon's flaming torches of fire.

చ. కలలు త్యజించి, యో మనస, కన్నుల ముందటె భస్మమౌటకున్ ,
కలియుచు పేర్చుకొంద మీట, కట్టెలు నిప్పు తగల్చు ముందుగా,
పలువిధ పత్రపుష్పములు వాలగ క్రిందకు రక్తవర్ణమున్ ,
బలువిడి వేడి గూర్చునెగ పాలు యొనర్చుచు మండుటెండలో.

1

We are weary, my heart, we are weary, so long we have borne
The heavy loved burden of dreams that are dead, let us rest,
Let us scatter their ashes away, for a while let us mourn,
We will rest, O my heart, till the shadows are gray in the west.

చ. అలీసెను ప్రాణ మౌప్రియ, మహత్తుయు క్రుంగె, మనంబు భారమై,
వలపు తలంపులే జెదరి, పాత ము నొందగ, విశ్రమించుచున్ ,
కలత మనంబునన్ దరపు కాంక్షలతో పిలపించి, సంధ్యలో
కలిగెడి నీడలన్ గనగ, కానన భూమి ప్రశాంతినీయుగా!

2

But soon we must rise, O my heart, we must wander again
Into the war of the world and the strife of the throng;
Let us rise, O my heart, let us gather the dreams that remain,
We will conquer the sorrow of life with the sorrow of song.

ఉ. వేగమెలేచి, యౌ మనస, వెంటనే బోవలె వేరు చోటకున్ ,
సాగుచు, నుర్వీలో గల యశాంతి పివాదము మధ్య జేరుచున్ ,
దాగిన కొద్ది స్వప్నములు దగ్గర జేకొని యంతరంగమున్
బాగు యొనర్చు భేదములు, బాడి పిషాదము సింపు గీతముల్ .

3

2.29 తొలగిన మక్కువ

ప్రేమాభి మాన ములు తాత్కాలిక మని సూచించు Elizabeth Siddall రచించిన
Dead Love అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము.

Dead Love

Elizabeth Siddall (1829-1862)

Oh never weep for love that's dead
Since love is seldom true
But changes his fashion from blue to red,
From brightest red to blue,
And love was born to an early death
And is so seldom true.

ఉ. ఏడిచి యేమి కార్య మగు, నెప్పటికైనను వీడు ప్రేమకై,
వేడుక తెన్ని జేసినను, వేగమె మారును ప్రీతి భావముల్ ,
వాడిన పూవు మాదిరి, నివర్తితమై జను, కంటి ముందటే,
జాడయు లేక మాయమగు, చంచల మౌ వల పంతరింపగన్ .

1

Then harbour no smile on your bonny face
To win the deepest sigh.
The fairest words on truest lips
Pass on and surely die,
And you will stand alone, my dear,
When wintry winds draw nigh.

చ. చీటున గవుల్ , ముఖంబున వసింపెడు శ్వాస లశాశ్వతంబులై,
పొరలెడు ప్రేమ వాక్కులును పొంగిన పిమ్మట జాతి పోవగా,
మునుసటి రోజు నొంటరిగ, మార్గ మెరుంగక శీతలంబునన్ ,
కరువతి వీచి నంత, చతి గాలులకున్ వణకంగ దప్పునే?

2

Sweet, never weep for what cannot be,
For this God has not given.
If the merest dream of love were true
Then, sweet, we should be in heaven,
And this is only earth, my dear,
Where true love is not given.

ఉ. దేవు డొసంగనట్టి గతి త్రిప్పగ లే మను మాట న మ్ముమా,
కేవల మీ నె ప మ్ము సి క భీన్న మనంబును జెంద నేటికిన్ ,
పావన మౌ ప్రియంబు తీల స్వర్గ ము మాదిరి మార్చకుండునే?
కావున మక్కువీ జగతి గాంచగ లే ము, నిజ మ్ము సెప్పితిన్ .

3

2.30 ఉచిత ము

కష్ట పరిస్థితులలో చీరున వున్న దాల్చి వారే ఘనులను సందేశ మొసగు
Ella Wheeler Wilcox రచించిన Worth While అను పద్యమును
తెనుగించు ప్రయత్నము.

Worth While

Ella Wheeler Wilcox (1850-1919)

It is easy enough to be pleasant,
When life flows by like a song,
But the man worth while is one who will smile,
When everything goes dead wrong.
For the test of the heart is trouble,
And it always comes with years,
And the smile that is worth the praises of earth
Is the smile that shines through the tears.

ఉ. గాన వివక్షితంబు లగు, కష్టము లేని పరిస్థితు ల్గిలన్ ,
గాసి, సువర్తనుండు నగు, కౌకుల నెల్ల నతీక్రమించుచున్ ,
మానముకై పరీక్ష నిడ, మల్లడి యేగెడు వానప్రస్థమున్ ,
దీనదనంపు నశ్రువుల దేతెడు నప్పుతె శ్లాఘ్యమౌ, దగన్ .

1

It is easy enough to be prudent,
When nothing tempts you to stray,
When without or within no voice of sin
Is luring your soul away;
But it's only a negative virtue
Until it is tried by fire,
And the life that is worth the honor on earth
Is the one that resists desire.

చ. సులు వగు, మంచి మార్గ మున సూటి గ బోవుట కడ్డు లేసిచో,
పలుపిధులన్ ప్రలోభ ములు భంగ మొనర్చసి వర్తన మ్ములన్,
కలుషము లేసి యోగ్యత కు గావతె నగ్ని పరీక్ష దప్పకన్,
ఫలిత ము గోర కన్ మెసలు ప్రాణమె మెచ్చగ నోపు, భూషివై.

2

By the cynic, the sad, the fallen,
Who had no strength for the strife,
The world's highway is cumbered today;
They make up the sum of life.
But the virtue that conquers passion,
And the sorrow that hides in a smile,
It is these that are worth the homage on earth
For we find them but once in a while.

ఉ. నీరస బుద్ధిచే, జగతి నిల్వగ లేక తపించు మానవుల్
జేరగ రాజ మార్గ ముల, జిందర వందర యయ్యె సంఘముల్,
వేరొక తీరు నెన్నుకొని, వేదన లున్నను నప్పు మోముతో,
వేరు జెలంగు వారరుదు, వేడుకతో స్తుతి నేయు నర్హతన్.

3

2.31 పిథిని జవదాట గలమా?

పిథిని జవదాట గలమా? అను ప్రశ్నకు సమాధాన మొసగు Emily Dickinson
వ్రాసిన పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము:

Superiority to Fate

by Emily Dickinson (1830-1886)

Superiority to Fate

Is difficult to gain

'Tis not conferred of Any

But possible to earn

A pittance at a time

Until to Her surprise

The Soul with strict economy

Subsist till Paradise.

ఆ. పిథి నతిక్రమించు పిథములు బరికింప,
సులభ మార్గము గనవీలు బడదు,
పిథిని దాటు బలము పిన్నము గాకున్న,
నార్జనము సేయ నయము గలదు.

1

ఆ. కొద్ది కొద్దిగ సరిదిద్ది నుదుటి గీత,
వెఱగు నొందు గనుల పిథియు జూడ,
నాత్మలోని పొదుపు నవసాయముగ నిల్పు,
దేవలోకమునకు బోవు వఱకు.

2

2.32 వృద్ధాప్యచింతన

వయసు మళ్ళీనపుడు కలుగు అనుభూతులు, చింతలు, తెలియజేయు **Matthew Arnold** రచించిన **Growing Old** అను పద్యమును ఆటవెలదులతో అనువదించు ప్రయత్నము.

Growing Old

Matthew Arnold (1822-88)

What is it to grow old?
Is it to lose the glory of the form,
The lustre of the eye?
Is it for beauty to forego her wreath?
Yes, but not for this alone.

ఆ.వయసు మళ్ళీనపుడు వచ్చు యోచన లేమి?
కంటిలోన వెలగు కాంతి తగ్గి,
దేహమును మునపటి ధృఢశక్తియును వీడు
నన్న కారణమై యనగ లేము.

1

Is it to feel our strength
Not our bloom only, but our strength decay?
Is it to feel each limb
Grow stiffer, every function less exact,
Each nerve more weakly strung?

ఆ. పువ్వు వాడు తెఱగు పుష్టియు తరుగదే
నంగ బలము కూడ భంగపడగ?
చలనమునకు మేను జాగ్రత్త బడవతెన్,
నరములు తమజీవనస్థబోవ.

2

Yes, this, and more! but not,
Ah, 'tis not what in youth we dreamed 'twould be!
'Tis not to have our life
Mellowed and softened as with sunset-glow,
A golden day's decline!

ఆ. ఇంతె గాక మఱి యొకింత జెప్పవలెను,
చిన్న నాటి కలలు జెదిరి బోవ,
కనక వర్ణ సంధ్య కరువతీ యిడు గాసి,
మంద గతినీ బ్రతుకు జెంద బోదు.

3

'Tis not to see the world
As from a height, with rapt prophetic eyes,
And heart profoundly stirred;
And weep, and feel the fulness of the past,
The years that are no more!

ఆ. ఎత్తునుండి భువినీ హితదృష్టి కనుగొని
యేష్యమున్ దెలపుచు, నెదను సింపి,
పూర్తిగా మనమున పూర్వానుభూతులున్
తీరిగి మరల బొంద తరమె యిపుడు?.

4

It is to spend long days
And not once feel that we were ever young.
It is to add, immured
In the hot prison of the present, month
To month with weary pain.

ఆ. దీన ములు వెలి పుచ్చి దీర్ఘమౌ మాస ముల్
చీన్ననాటి మోజు లన్నియు పిడి,
ప్రస్తుత ము చెర వడి బందిఖానాలోన
కాలయాపన మ్ము గడుపుటొగ.

5

It is to suffer this,
And feel but half, and feebly, what we feel:
Deep in our hidden heart
Festers the dull remembrance of a change,
But no emotion none.

ఆ. ఇవ్వీధ మ్ము నొందు నీ క్కట్టు మదిలోన
పొంచీయుండి దాగు పూర్వ స్మృతులు,
మార్పు వచ్చినట్లు మాన మెరి గినను,
కప్పుర మ్ము లేక, కలత బడదు.

6

It is last stage of all
When we are frozen up within, and quite
The phantom of ourselves,
To hear the world applaud the hollow ghost
Which blamed the living man.

ఆ. చిట్టచి వరి వేళ చిత్తమే గడ్డయౌ,
భూత రీతి, పాత పోలిక పిడి,
మనుజు లెల్ల నపుడు మర్యాద నిత్తురే
సీన్న జాతినట్టి సింద మరచి.

2.33 సీతా లక్ష్మణ సంవేద ము

చిన్నతన మందే ఆంగ్ల కవిత్వములో చాతుర్యము జూపించి, ఇరువదొక్క సంవత్సరముల వయస్సులోనే భువిని విడచిన వంగదేశ కవియిత్రి Toru Dutt (1856-1877) వ్రాసిన Lakshman అను కవితను సీస పద్యములతో అనువదించు ప్రయత్నము. సీత ముచ్చట బడిన బంగారు జింకను రాముడు పట్టి తెచ్చుటకు వెడలిన పిమ్మట, పర్ణశాలలో సీతా లక్ష్మణ సంవేద వివరణము.

"Hark! Lakshman! Hark, again that cry!

It is,--it is my husband's voice!

Oh hasten, to his succour fly,

No more hast thou, dear friend, a choice.

He calls on thee, perhaps his foes

Environ him on all sides round,

That wail, -- it means death's final throes!

Why standest thou, as magic-bound?"

సీ. "వినలేవ లక్ష్మణా, నా నాథు డరువ గా?

నెలుగెత్తి పలుమారు బీలచె నీన్ను,

శ్రీరాము రక్షింప శీఘ్రంబె జను మయ్య,

వేరే పి మార్గంబు వీలు బడదు,

శత్రువుల్ జుట్టిరో, సత్తువే దగ్గనో,

సాయంబు లేక రాక్షసుల మధ్య,

బలహీనుడై నీన్ను దలచెను గాబోలు

దీక్కు యేమియు లేక దిగులు పొచ్చు,

ఆ. మత్తు మందు నీదు మది నెక్కెనో యేమొ,

యార్త నాదము విని నంతి మదశ

నీ పిటుల కదలక నిశ్చేష్టుడైతివే?

వేగ బోవక యిటు వేచి యుండి."

"Is this a time for thought, -- oh gird
Thy bright sword on, and take thy bow!
He heeds not, hears not any word,
Evil hangs over us, I know!
Swift in decision, prompt in deed,
Brave unto rashness, can this be,
The man to whom all looked at need?
Is it my brother that I see!"

సీ. "ఇది సమయము గాదు మది నోచనల్ సేయ,
మీ యన్న వనములో మెత్త బడగ,
వినకుండ నా మాట వెనుకాడ ఫల మేమి?
నీ కత్తి, నీ పిల్లు, నెట్టు కొనక
కాలయాపన సేసి కష్ట కాలము నందు
కృత్యములను వీడ గీడు బెరుగు,
వీరుడనుచు జాల బేరు బోందితి వీవు
హత మార్చియుంటి పియసురుల మును,
ఆ. రాము తోడ నిలిచి రణమున పలుమారు
యోగి జనుల పాట్లు వేగ దీర్చు,
నట్టి సాహసంబు యడుగంటి బోయెనా?
నా మఱి యితడని నమ్మలేను."
2

"Oh no, and I must run alone,
For further here I cannot stay
Art thou transformed to blind dumb stone!
Wherefore this impious, strange delay!
That cry,--that cry,--it seems to ring
Still in my ears,--I cannot bear
Suspense; if help we fail to bring
His death at least we both can share."

సీ. "నేనుండ లే నీట నీవు బోకున్నావో
నేనె వెళ్ళెద నీక నీక్క మీదియె,
నొక్క నీ మిషమైన యూరకే నీలువక
బరుగెత్తీ బోతు నా పతీసి జేర,
రాయి వలెను నీవు లక్షణా, స్తంభించి
తామస గుణ ముతో తరల కున్న,
రఘురాము డున్నెడ రయమున బరువెత్తీ
సిర్బల నైనను నేనె జనెద,
తే. రాము డొనరించు నాదంబు లావు డస్సి
నాదు కర్ణముల నీపుడు నాటు కొనీయె,
తహతహ బడుచు నే నీట దాళ జాల,
నంత్య కాల మునందు నే నతసి జేర్తు."

3

"Oh calm thyself, Videhan Queen,
No cause is there for any fear,
Hast thou his prowess never seen?
Wipe off for shame that dastard tear!
What being of demonian birth
Could ever brave his mighty arm?
Is there a creature on earth
That dares to work our hero harm?"

సీ. సౌ మిత్రీ యప్పుడు జానకితో జెప్పె,
"వైదేహీ! శాంతింపు, భయము వీడి,
రఘురాముడు జయించు, రాక్షస వర్ణము
గుమీగూడినను యుద్ధ భూమిలోన,
నేను సెప్ప వలెనా? నీకె దెలియు దల్లీ,
మాయన్న శౌర్యంబు మరచినావ?
కంటినీరు దడుప కార్య మేమి, వసుధ?
నీ భర్త నెదురించి నీలువ గలరె?
ఆ. కోట్ల కొలది జనులు గొలిచెడు వేలుపు

నెవరు గెలువ గలరు నెంచి జూడ?
రామ భూపిభుడు పిరాజిల్లు మహిలోన,
నందరి కిసి నతడె నభయ మొసగు."

4

"The lion and the grisly bear
Cower when they see his royal look,
Sun-staring eagles of the air
His glance of anger cannot brook,
Pythons and cobras at his tread
To their most secret coverts glide,
Bowed to the dust each serpent head
Erect before in hooded pride."

సీ. "మృగ రాజు యైనను మిగుల భయ పడును
భల్లూక ములు గూడ బరుగుతీడును,
గర్వంబుతో రవి గాంచు గరుడ ములు
రామ జెంత కడు నమ్రతను జూపు,
పాతాళ మున దాగు ఫణి సార్వభౌముండు
సాకేత రాముని శరణు గోరు,
కొండచిలువలు, నాగువులును శ్రీరాము
వీక్షణకు బెదరి భీతి నొందు,
తీ. పడగ నెత్తగ లేదు సర్పమును జూడ,
భుపి నతసికి భయపడును భూత ములును,
శ్రీరఘువరుని గూర్చి యాజింత యేల?
జంక దగునె నీ విప్విధి జానకమ్మ?"

5

"Rakshasas, Danavs, demons, ghosts,
 Acknowledge in their hearts his might,
 And slink to their remotest coasts,
 In terror at his very sight.
 Evil to him! Oh fear it not,
 Whatever foes against him rise!
 Banish for aye the foolish thought,
 And be thyself, -- bold, great, and wise."

సీ. "అసుర, పిశాచ, దయ్యములును, భూతముల్
 మది నెరిగి నతని మహిత బలము
 తోక ముడిచి బోవు దూర ప్రాంతములకు
 శ్రీరామవిభుజూచి శక్తుముగను,
 వెతనీకు తగదమ్మ, వీరుడు నీభర్త,
 సాటి లేనట్టి యా శక్తివంతు
 నీ శత్రువుకు నైన హేళణ సేయంగ
 వీతానె భువి లోన వెదకి జూడ?
 ఆ. నీ మది గల భీతి నిర్మూలనము జేసి
 ధైర్యమును విడువక, ధరణిపుత్రి!
 శ్రీరామవరు గూర్చి చింతను విడనాడి
 సౌమ్య రీతి మదిని శాంతి నొందు."

6

"He call for help! Canst thou believe
 He like a child would shriek for aid
 Or pray for respite or relieve--
 Not of such metal is he made!
 Delusive was that piercing cry,--
 Some trick of magic by the foe;
 He has a work,--he cannot die,
 Beseech me not from hence to go."

- సీ. "రాము డర్థించునా, రణమున నెప్పుడైన
సాయము గోరుచు భయము తోడ?
కుఱ్ఱవాసి వలెను గొంతెత్తి యేడ్చునా?
యెన్నీ కష్టములైన నీతడు దాటు,
రాము జీవను మీంచు లా వెవరికి నుండు,
రక్కసులైనను రాజులైన?
మౌస కారులెవరొ మూడెడి యరుపును
పిసి నీవు భయపడ పింత గాద?
- ఆ. నెవరి పన్నుగడయె నెరుగము వనములో
నీకు భయము నొసగ నిర్ణయింప,
నన్ను బంప కమ్మ నాయన్న వద్దకు,
నాది విష్ణు రూపు డంత మవడు."

7

"For here beside thee, as a guard
'Twas he commanded me to stay,
And dangers with my life to ward
If they should come across thy way.
Send me not hence, for in this wood
Bands scattered of the giants lurk,
Who on their wrongs and vengeance brood,
And wait the hour their will to work."

- సీ. "నీకు కావతి గాను నీలబెట్టె నన్నిట
మా యన్న మాటను మార్చలేను,
నా ప్రాణ మీత్తును నాయకు నాజ్ఞపై,
హాసి కలుగకుండ, నమ్మ! నీకు,
వెళ్ళమనకు నన్ను వేడుకొంటును దల్లి,
సీన్నొంటరిగ వీడ నెవ్వ గాద!
కానన మున యిటు క్రౌర్య రూపముగల
రక్కసులు దీరుగ రాత్రి బవలు,
సంచరించు నసుర సంఘము తీచోట్లు
పాప కర్మసేయ వనమునందు,

తల్లీ, నీన్ను వదలి తరళ లేను రఘువ
రుండు వచ్చు వరకు, రూఢి యిదియె."

8

"Oh shame! and canst thou make my weal
A plea for lingering! Now I know
What thou art, Lakshman! And I feel
Far better were an open foe.
Art thou a coward? I have seen
Thy bearing in the battle-fray
Where flew the death-fraught arrows keen,
Else had I judged thee so today."

సీ. సీత గీనిసి జెప్పె శ్రీరాము దమ్ముతో,
"సిగ్గుపాటు వదలి, జింత వీడి,
నెపము లిచ్చి యిచట నీలుచుండి యాపద
వేళ రాము దరికి వెళ్ళ కుండ,
లక్షణా! యిత్తరి లజ్జ పడిచి నీవు
మోసమ్ము సేతువా ముందు బోక?
కుట్రలు సేసెడి గూఢుని కంటెను
శత్రువే మెరగే మొ జర్చ జేయ,
ఆ. లేక, పిరికి వాడివా? కపటమ్ముతో
భయపడి రణ భూమి పరిసరమున
మునుపటి బల మెల్ల బోయెనా నీను వీడి?
తెలియ లేదు నాకు దెల్లముగను."

9

"But then thy leader stood beside!
Dazzles the cloud when shines the sun,
Reft of his radiance, see it glide
A shapeless mass of vapours dun;
So of thy courage, -- or if not,
The matter is far darker dyed,

What makes thee loth to leave this spot?
Is there a motive thou wouldst hide?"

సీ. "అన్న జేరువనె నీ కున్న వేళను, రాము
ధైర్య ప్రభావము సూర్యుని వలె
భాసిల్లె, నీకును భయము లేక రణము
సేసినా వతడిక జేంత లేమి,
నీదు శౌర్యంబును నిన్ను భూమికి నేగి
మంచు గరిగినట్లు మాయ మయ్యె,
వీరుడవను మాట వినజాల నీకముందు
హీన గుణుడవని మాన మెరిగె,
ఆ. అంతె గాక నీ యహంభావము బెరిగి,
వేరు మార్గ మేదో వెదకి మదిని,
మౌనపుచ్చదలచి మూర్ఖత్వము ప్రబల,
పన్నుగడల నేవొ బన్నినావ?"

10

"He perishes -- well, let him die!
His wife henceforth shall be mine own!
Can that thought deep imbedded lie
Within thy heart's most secret zone!
Search well and see! one brother takes
His kingdom,--one would take his wife!
A fair partition!--But it makes
Me shudder, and abhor my life."

సీ. "తలచుచున్నావేమొ తప్పని యెంచక,
తుచ్చపు భావముల్ ద్రొల్ల మదిని,
యంతి మదశను నాయన్నకు రాసిమ్ము,
రాముడు గీటడగ ముదముగను
వాని భార్యను నేను వశపరచుగొనెద,
క్షుద్రయాచన మది కుటిల వృత్తి
చెలరేగె నేమొ నీ జిత్తమున యిపుడు

కాలయాపన నేయ క పట ముగ ను,

ఆ. భ రతు డన్న బదులు బాలింప రాజ్యము,
సర సముగ ను నీవు సతినీ బొంది,
సిద్ధ రన్నద మ్మతీ పిధి మోసము
జేయ బూను కొసిర స్తేయిల వలె?"

11

"Art thou in secret league with those
Who from his hope the kingdom rent?
A spy from his ignoble foes
To track him in his banishment?
And wouldst thou at his death rejoice?
I know thou wouldst, or sure ere now
When first thou heardst that well known voice
Thou shouldst have run to aid, I trow."

సీ. "కుట్ర పన్నితీ వేమొ కుత్సిత ముల నెంచి,
రామ రాజ్యము మీకు లభ్యమౌట?
శత్రువులను జేరి, శాంత స్వభావుని
వన ములో వెనుకాడి వదల కుండ,
నీదు వాంఛలు దీర నిర్ణయించితి వేమొ
పగ వారితో గూడి పన్నుగడలు,
దుష్కార్యములు బూని దుర్దశకై వేచి
రాముని పదపిసి లాగుకొనగ!

తీ. తేనిచో నీవు తప్పక తేచి వెళ్ళి,
యన్నకు సవారు మొనరింప నందుబడికి,
వేగమే జనుదెంచి నీ వీర గుణము
సూపి యుండెడి వాడవు స్తుక్క బడక."

12

"Learn this,--whatever comes may come,
But I shall not survive my Love,
Of all my thoughts here is the sum!
Witness it gods in heaven above.
If fire can burn, or water drown,
I follow him:--choose what thou wilt
Truth with its everlasting crown,
Or falsehood, treachery, and guilt."

సీ. "నా మాట పిను, లక్ష్మణా! రాము డొక్కడె
వృదయమున నీలుచు నెల్ల వేళ
రాము ప్రేమయె దప్ప నా మనము నెపుడు
వేరు తలపు లేదు వెదకి జూడ,
దేవ గణములార ! దెలుసు మీకెల్లను
వదలియుండగ లేను వరుసి బాసి,
పతియై దైవ మనుచు ప్రతిన జేసితి నేను,
కాష్ట దశను నాకు కాంతి యతడె,
ఆ. నగ్ని చుట్టు కొన్న, నతనినే దలచెద,
నీటి లోన మునగ సింగి కెత్తు
సత్య మార్గమె గని సతతంబు నీలీచెద,
నీతి పిరహితులకు సింద గలుగు."

13

"Remain here with a vain pretence
Of shielding me from wrong and shame,
Or go and die in his defence
And leave behind a noble name.
Choose what thou wilt,--I urge no more,
My pathway lies before me clear,
I did not know thy mind before,
I know thee now,--and have no fear."

సీ. "తుది పలుకు వినుము: తోడు నా కిచ్చోట
నుండెద వను మీష నూర కిచట
వేచియుండెద వేసి వీరుడను బిరుదు
నీవు బొందగ లేవు నిశ్చయ మిది,
వెంటనే రామ భూపిభుసికి సాయము
సేసిన కీర్తి సంసిద్ధ మగును,
నీకు తగిన ద్రోవ నీవె యెంచుకొనుము,
నే నింత కంటెను నేర్పజాల,
ఆ. స్పష్టముగను నాదు బాట జూతు నీకపై,
మునుపు తెలియ లేదు పూర్తి గుట్టు,
నీదు చిత్త మందు నీతి లేదని నాకు
దెలిసె మనము లోన ధృడము గాను."

14

She said and proudly from him turned,—
Was this the gentle Sita? No.
Flames from her eyes shot forth and burned,
The tears therein had ceased to flow.
"Hear me, O Queen, ere I depart,
No longer can I bear thy words,
They lacerate my inmost heart
And torture me, like poisoned swords."

సీ. చతువు తెరువెక్కి జానకి కోపము
జూపింపగనె రాము నోదరుండు
నా యన్న భార్యయే నన్నిట్లు దూషింప
నమ్మ జాలననుచు నంజువాటి,
జనక రాజ తనయ జాలింప నిందలన్
విన్నయా సౌమిత్రి ఫిన్ను డగుచు,
జేతులు జోడించి జెప్పెనా వసుధకు,
వినలేను తల్లి యివ్విధము నన్ను
తే. తూల నాడగ సరియేన త్రోసి పుచ్చి?
బాణముల వలె గుచ్చెనీ పలుకు లీపుడు,
నా మనసు బడు బాధ నీ నాడు నీకు

"Have I deserved this at thine hand?
Of lifelong loyalty and truth
Is this the meed? I understand
Thy feelings, Sita, and in sooth
I blame thee not,--but thou mightst be
Less rash in judgement, Look! I go,
Little I care what comes to me
Wert thou but safe,--God keep thee so!"

సీ. "ఇంతింత మాటల నీచ్చ వచ్చినటుల
నింద మోపుచు నన్ను తొందరబడి,
నీకు, నీ పతికిని, నిద్ర గూడను మాసి
జేసిన సేవల జింత మరచి,
గాయపరచినావు కనికరంబును వీడి,
తగునె నీ కిటువంటి తలపు, దల్లి ?
నిండె కలతలతో నీ మన మిప్పట్టు
గావున నీ వతి కర్కశ ముగ

తే. పతికి నావని యెరిగితి పతినీ దలచి,
వెళ్ళెదను రాము గనుగొని పెనయుటకును,
నేను భయము వీడి, జనెద నీవు సెప్పు
నటుల శ్రీరాము వెదకుచు నడపి యందు."

"In going hence I disregard
The plainest orders of my chief,
A deed for me,--a soldier,--hard
And deeply painful, but thy grief
And language, wild and wrong, allow
No other course. Mine be the crime,
And mine alone.--but oh, do thou
Think better of me from this time."

- సీ. "అన్నయొసగినట్టి యాజ్ఞల జవదాటి
 వెళ్ళవలెను వేరు వీలు లేక,
 ఉత్త్రయండైనను శాస్త్ర పిరుద్దమౌ
 ద్రోవను దిగులుతో ద్రొక్కవలయు,
 నీ దుఃఖ మువలన నీష్టురముల్ బల్క
 నా గుండె జీదికెను, నమ్ము మమ్మ!
 నీ వాక్కులను పిసి, నే వగచితి మది,
 తప్పక బోయెద తరలి యిపుడు,
- ఆ. సింక నైన నమ్ము, బొంకు వాడను గాదు
 మీ కొరకు రయమున మృథము సేసి
 నీవు నెప్పనిపుడు నీశ్చయమౌ రీతి
 రాముని గనబోతు, రమణ యిదియె."
- 17

"Here with an arrow, lo, I trace
 A magic circle ere I leave,
 No evil thing within this space
 May come to harm thee or to grieve.
 Step not, for aught, across the line,
 Whatever thou mayst see or hear,
 So shalt thou balk the bad design
 Of every enemy I fear."

- సీ. "బాణంబుతో నిట భద్రముగా నొక్క
 వృత్తము గీచెద వినుము, దల్లి!
 యా చక్ర పరిధిలో నెల్ల వేళల నీవు
 నీలిచియుండవలెను నిర్భయముగ,
 నే జెప్పినటులనే నీశ్చయంబుగ నీవు
 బయట నడుగు వేయవలదు, వసుధ!
 నా మాట విన్నచో నడికిరేయిసి గూడ
 కీడు గల్గదు నీకు, క్షితిజ! నమ్ము,

ఆ. మెవ్వ రొచ్చినైన నే మి నీన్నడిగిన,
 బయట బోవరాదు పరిధి దాటి,
 శత్రువులును దుష్ట జనులైన నే మీయు
 జేయలేరు హాసి జెంత జేరి."

18

"And now farewell! What thou hast said,
 Though it has broken quite my heart,
 So that I wish I were dead--
 I would before, O Queen, we part,
 Freely forgive, for well I know
 That grief and fear have made thee wild,
 We part as friends, -- is it not so?"
 And speaking thus he sadly smiled."

సీ. "సలపిమ్ము నా కి క, సీతమ్మ తల్లి నీ
 కఠిన వాక్కులు నన్ను గష్ట బెట్టె,
 దుఃఖమ్మ తోడా నే దుర్గ మంబైన యీ
 వనమును దిరిగి, నీ పతీని గనెద,
 నీ మది బొంగెడి నివ్వెట వలన నీ
 వన్న మాట తీక నా కర్ణ మయ్యె,
 నెప్పటి వలె నీన్ను తప్పక నా మది
 బూజింతు భక్తితో, భూమిపుత్రీ !

ఆ. స్నేహ భావ మెంచి, సేపింతు నీ పాద
 పంకజముల మదిసి బగలు రేయి,"
 ననుచు లక్ష్మణుండు హంకారమును వీడి,
 చిరు నగవొసగె తుది, జింత తోడ.

19

"And oh ye sylvan gods that dwell
Among these dim and sombre shades,
Whose voices in the breezes swell
And blend with noises of cascades,
Watch over Sita, whom alone
I leave, and keep her safe from harm,
Till we return unto our own,
I and my brother, arm in arm."

సీ. కాననంబు దీరుగు గంధర్వ సురయక్ష
గణముల జానకి కాపుగడకు
సౌమిత్రి యిట్లనె, సాయంబు గోరుచున్
మదినున్న జీంతలు మరచు కొరకు,
"వృక్ష దేవతలార! వేడెద పిమ్ముల,
వసుధను బాసినే వనము లోన
పిడిచి నొక్కతైగా వేరు మార్గము లేక,
యన్నను గనుగొన నరుగుచుంటి
ఆ. జగతిపుత్రి మీరు జాగరూకత జూపి
వేయి కన్నులుంచి బ్రీతి తోడ
హాని లేని విధము నందరు జూడుడీ,
నేను వచ్చుదాక నిశ్చయముగ."
20

"For though ill omens round us rise
And frighten her dear heart, I feel
That he is safe. Beneath the skies
His equal is not, -- and his heel
Shall tread all adversaries down,
Whoever they may chance to be.
Farewell, O Sita! Blessings crown
And peace for ever rest with thee!"

సీ. "దుర్నిమిత్తములు చుట్టుకొనిన నీ వేళ
 సీత మనసులోన జింత బెరిగె,
 నాకు మాత్రము నీల్చిన మృకంబిప్పట్టు
 శ్రీరామునకు నేమిసెడు గలుగదు,
 సాటి యెవరు లేరు సాకేత విభునికి
 శత్రుసైన్యముల నాశనము సేయు,
 భూమిలోన యెవరు ముట్టుకొనగ లేరు
 దానవాంతకుడగు దాశరథిని,
 ఆ. వసుధ! నీదు బుణ్యబాదములకు వ్రొక్కి,
 సెలవు దీసి కొనుచు జేర్తు నతని,
 తల్లీ! నన్ను జూచి తప్పులెంచకు మింక,
 దేవుడు మది గలత దీర్చు గాక!"

21

He said, and straight his weapons took
 His bow and arrows pointed keen,
 Kind,--nay, indulgent,--was his look,
 No trace of anger, there was seen,
 Only a sorrow dark, that seemed
 To deepen his resolve to dare
 All dangers. Hoarse the vulture screamed,
 As out he strode with dauntless air.

సీ. అనుచు నా సౌమిత్రియముల గైకొని
 బాణము జేబూని భయము వీడి,
 యాగ్రహ మించుక నాతడు జూపక
 భూమిపుత్రిని వీడి ముందు కరుగ
 మనసొప్పకున్నను మార్గమేమియు లేక,
 మది నున్న కలతలు మసలు చుండ,
 ధైర్యంబు తోడను ధనువును సంధించి
 గుండె రాయిగ జేసి కుంది, జనగ,

ఆ. పక్షు లెల్ల యరచె భయపడి సీతకై,
వన మృగ ములు బొందె వ్యాకులతను,
లక్ష్మణుండు బోవ రాబందు గూతలు
దుశ్శకున ము దెల్పె ద్రోవ లోన.

22

2.34 త్రోవలు

మాతీ సి న-న-మ-య-య (యతి: 1, 9)

మనుజుల క గుపించున్ మార్గ ముల్ వేరువేరై,
కనును సుకృతి సన్మార్గంబు నొచిత్య రీతిన్ ,
దనుజుల కిల దోచున్ తప్పిదంబౌ పథంబుల్ ,
జనెదరు పలు దిక్కుల్ చంచలాత్మన్ తదన్యుల్ .

ఈ రచన లోసి భావ మున కు John Oxenham యొక్క క్రింది పద్యము హేతువు:

The Ways

John Oxenham (1861 1941)

To every man there openeth
A Way, and Ways and a Way.
And the High Soul climbs the High Way
And the Low Soul gropes the Low,
And in between, on the misty flats,
The rest drift to and fro.
But to every man there openeth
A High Way, and a Low,
And every man decideth,
The Way his soul shall go.

2.35 ఎదురు జూడు మీ దిన మునకు

పూర్వ, భవిష్యత్తుల గురించి చింత బడక, నేటి దిన మున సంప్రాప్తమౌ
యనుభవములలోనే తీనమౌట మేలను సందేశ మీయు **Look to This Day** అను
పద్యమును ఆంధ్రీకరించు ప్రయత్నము. తొలుత సంస్కృత ములో వ్రాయబడిన ఈ
పద్యమునకు ఆంగ్లానువాదము క్రింద చూడ గలరు. సంస్కృతాంగ్ల రచయిత
లెవరో తెలియదు.

Look to This Day

From the Sanskrit (Author Unknown)

Look to this day!

For it is life, the very life of life.

In its brief course lie all the varieties and realities of your existence:

The bliss of growth;

The glory of action;

The splendor of beauty;

For yesterday is already a dream, and tomorrow is only a vision;

But today, well lived, makes every yesterday

A dream of happiness, and every tomorrow a vision of hope.

Look well, therefore, to this day!

Such is the salutation of the dawn!

**Source: The Pocket Book of Popular Verse, edited by Ted Malone,
Pocket Books, Inc., New York, 1945.**

సీ. ఎదురు జూడు ము నేటి యుదయము దెఱపెడు
దిన ము నీ ముందట దివ్యముగను,
జీవితమున కెల్ల చేవ యీ క్షణములో

ప్రస్తుత మ్రొయె సగు ప్ర ముఖ రీతి,
వేయి తెఱంగుల వివిధానుభూతులున్ ,
వృద్ధి నొందుటలోన వెరవు ముదము,
కార్య సిద్ధి వలన గలుగు వికాసము,
సౌందర్య భూషిత సంపదలును,
ఆ. సిన్నటి జరుగుబడి నీ కొక స్వప్నమౌ,
రేపటి దశ గాంచు రీతి గలదె?
నేటి దినమె యిపుడు నీ చేతి లోనుండు,
సౌద్దు బొడచు ముందు బుడమిపైన.

2.36 పరిస్థితి బట్టి

మ. ధన ధాన్యంబులు క్షీణమై తనువు సేదం బోర్చలేనట్టి పే
ళను వేడ్కొందును జాలునీ బ్రతుకు, వెళ్ళన్ గోర్తు స్వర్గంబుకున్ ,
ఘన సంపత్తులు యున్నవేళ నటు గాకన్ , స్నేహితుల్ జేరగా,
మన మం దాతరి గోర్కె గల్గు గడుపన్ మాధుర్య జీవం బీలన్ .

ఈ పద్యమునకు **J. S. Martinez** యొక్క క్రింది రచన ఆధారము.

Circumstances Alter Cases

W'en dere's heap o' trouble 'round you,
An' de worl' seem glum an' drear,
An' yo's mighty push fo' money,
An' can't get none anyw'ere
Den yo' feel like life's a burden;
An' yo' say a word o' prayer --
"Oh! mi Lawd tek dis here body
From dis misery an' care!"

But w'en yo' pocket's full wid money,
Quite anuff an' change to spare,
An' dere's plenty friends aroun' yo'
For to suck yo' dry an' bare,
Den yo' feel like life's wort' livin',
An' yo' kin' o' want to say --
"Lawd! do mek me live for ever!
In dis worl' please let me stay!"

J. S. Martinez, early 20th century, British Honduras

2.37 గన్నేరు పూవులు

గన్నేరు పూవులు

ప్రఖ్యాతాంగ్ల కవి William Wordsworth (1770-1850) వ్రాసిన I Wandered
Lonely as a Cloud అను ప్రసిద్ధి నొందిన పద్యమున కనువాదము:

I wandered lonely as a cloud
That floats on high o'er vales and hills,
When all at once I saw a crowd,
A host, of golden daffodils;
Beside the lake, beneath the trees,
Fluttering and dancing in the breeze.

- సీ. ఏకాంతమున దిరిగెత్తైన గొండలున్
లోతుగా దిగువున్న లోయ దాటి,
వీచు వాయువు తోడ పిహరించు మేఘము
కైవడి మెసలెడు కాలముందు,
కనుగొంటి నా పట్టు కళ్ళుజెదరునట్లు
గన్నేరు పూవుల గణము నెదుట,
సరసు యొడ్డున, వృక్ష శాఖల క్రిందను,
చక్కగా తల లూపి జలము గాంచి
- ఆ. నాట్యమాడ దొడగె నా ముందు ముదముతో
గాలి వీచు నపుడు కలవరించి,
నీటి యొడ్డున జనిసి శ్చేష్టితు డయితి
నద్భుతమగు బూలయందము గని.

1

Continuous as the stars that shine
And twinkle on the milky way,
They stretched in never-ending line
Along the margin of a bay:
Ten thousand saw I at a glance,
Tossing their heads in sprightly dance.

సీ. రాత్రి జీకటి లోన రాణించి సింగిపై
కలకాలము వెలిగి కాంతి నీడుచు,
క్షీరమార్గమునందు గ్రీక్కితీసి వరుస
నున్నట్టి తారల యున్నత గతి
మీణుకు మీణుకులకు మిన్నయౌ రీతి నే
జూచెతి బూవులన్ జుక్కల వలె,
నంత మగుబడసి యా సరసు తటినీ
బేర్చినట్లుగ బూలు వేల కొలది
ఆ. మంద మారుతమున యంద మ్ము వెలిబుచ్చి
తలల నొక్క మారు తటలు గొనుచు
నాట్య మాడు నపుడు నా మది ముదముతో
బూల వైఖరి గని బొంగ దొడగె.
2

The waves beside them danced; but they
Out-did the sparkling waves in glee:
A poet could not but be gay,
In such a jocund company:
I gazed--and gazed--but little thought
What wealth the show to me had brought:

- సీ. నీటి కె రట ములు నటన మాడు నటుల
 పరవశ మ్మున జనీ పవన మందు
 గంగ ప్రక్కనె యున్న గన్నేరు పూవులు
 నీటి కన్నను పొచ్చు నృత్య మాడ,
 సిట్టి దృశ్యము జూచి యే కపి యైనను
 నీవ్వెర నొందక నీలువ గలడె?
 సంతసమును గూర్చు జక్కని బూవులు
 మదికి శాంతి నొసగ, మఱచి యిహము,
- ఆ. మైకము గలుగు విధి మానంబు లోలోన
 జూచి నంత కొలది జోగము వలె
 బలీకి జెప్పలేని భాగ్యము నొందితీ,
 బూల గాంచి దనువు పులకరింప.

3

For oft, when on my couch I lie
 In vacant or in pensive mood,
 They flash upon that inward eye
 Which is the bliss of solitude;
 And then my heart with pleasure fills,
 And dances with the daffodils.

- సీ. నడుము వాల్చు నపుడు నా మదిలో నేమి
 వేరు ధ్యాసలు లేని వేళలందు
 మనసంత భాళీయై మధ్యాహ్న సమయాన
 పిశ్రాంతి గోరి నేవేచి యుండ
 సంతరాత్మను గాంతు నందమౌ పుష్పముల్
 క్రొత్త కలల వోలె గోటి పిథుల,
 వృదయఫలక మందు పిజ్జలముల రూపు
 మెఱపు తీగలవలె నరుగు దెంచు,
- ఆ. నొంటరిదనమందు గంటలకొలది యా
 బూల యందము మది బొంగు చుండ
 సంతసము నొంది, సంతృప్తితో యెద
 బుప్పగుచ్చు నటన వోలీ యాడు.

4

గమనిక : పిజ్జలము అనగా ఎఱ్ఱ గన్నేరు అని అర్థము.

2.38 ఫల ము లేని పనులు

- సీ. కర్మ బంధన మన కార్యమల్ జరుపుచు
తేనెటీగలు పువ్వు తీపి గోరు,
పక్షు లెల్ల యెగురు, పారిజాత ము విచ్చు,
ప్రకృతి సౌందర్యము ప్రతిభ నొందు,
నేను మాత్ర మెప్పుడు పనులే మీ సేయక,
తామస గుణ ముచే తరళ కుండ,
తేనె కూర్చగ లేక, తెలివితేటలు వీడి,
యుపయోగ పడకుండ నూర కుండు,
- ఆ. పూవులార, మీదు బూతలు నాకే మీ?
గంగ పారు తీరు గాంచ నే మీ?
యాశ లేని పనుల కపజయము ఫలము,
సిద్ధి లేని యాశ జీవ ముడుగు.

ఈ పద్యమునకు ఆంగ్ల మూలము :

Work without Hope

Samuel Taylor Coleridge (1772-1834)

All Nature seems at work. Slugs leave their lair --
The bees are stirring -- birds are on the wing --
And Winter slumbering in the open air,
Wears on his smiling face a dream of Spring!
And I the while, the sole unbusy thing,
Nor honey make, nor pair, nor build, nor sing.

Yet well I ken the banks where amaranths blow,
Have traced the fount whence streams of nectar flow.
Bloom, O ye amaranths! bloom for whom ye may,
For me ye bloom not! Glide, rich streams, away!

With lips unbrightened, wreathless brow, I stroll:
And would you learn the spells that drowse my soul?
Work without Hope draws nectar in a sieve,
And Hope without an object cannot live.

2.39 పని ముట్లు

- సీ.   పింత గా దోచదే వీక్షించి బరికింప
             రాజులైనను గాని రాజనుతులు,
             సర్కసులో గెంతి సరదాగ నవ్వించు
             పరిహాసకులు గూడ బలు పిథముల,
             నీ బోటి, నా బోటి, నిర్వాణులైనను
             నిర్మితులే గద సిత్యముగను,
             సర్వ జనులకును సంచులన్ బని ముట్లు
             దేవు డొసగినాడు దివము నుండి,
ఆ.   సూత్ర పుస్తక మ్మూ సూచింప మార్గ మ్మూ,
             బుద్ధి బలము తోడ మొదలు బెట్టి,
             తోచిన విధి జూసి దొట్టుబాటు బడక,
             మట్టినుండి మెట్లు గట్ట వలయు.

ఈ పద్యమునకు ఆంగ్ల మూలము :

A Bag of Tools

R. L. Sharpe

Isn't it strange
That princes and kings,
And clowns that caper
In sawdust rings,
And common people
Like you and me
Are builders for eternity?

Each is given a bag of tools,
A shapeless mass,
A book of rules;

And each must make?
Ere life is flown?
A stumbling block
Or a steppingstone.

2.40 పాత పాట

సీ. చిన్నదన మ్మున జీపిత మ్ముగుబడు
బచ్చసి జీగురుల వనము వోలె,
బాతులు గనుపట్టు పల్లెలో జెరువందు
రాజహంసల వలె రమ్యముగను,
వసితలు జూపు నవసి లోన బరికింప
రాజకాంతల వోలు లక్షణములు,
నుడుకు రక్తము వల్ల నురవడి దేరుపై
బలుమారు దిరిగెడి వాంఛ బెరగు,
ఆ. యువకులకు గలిగెడి నుత్సాహమును దీర్చ
దగిన సమయ మదియె దలచి జూడ,
జీవయాత్ర లోన సిద్ధించి బ్రాహ్మణ్య
బలము నెల్లరకును బాల్యమందు.
1

సీ. వయసు మీరి నపుడు వాటి పోయిన బూల
రంగుల గైవడి లావు దఱగు,
నాట లింక మదికి నానంద మీయక
పాత పాటల వోలె బగటు వీడు,
త్రోవ దప్పిన బండి తొట్టుబడు నటుల
చక్రముల్ దిగువకు జరగి బోవు,
సిల్లు జేరుట కంటె నే మార్గమును లేక
కాంక్ష లెల్ల దఱగి కళలు ద్రెళ్ళు,
ఆ. తోటి వారి తోడ దుర్వార మైనట్టి
క్షీణ దశను గాంచి జింత నొంద,
జివరి కొక్క గొర్కె శ్రీరాము నడుగుమా!
చిన్న నాటి సఖుల జెంత జేర్చు.

2

ఈ పద్యమునకు ఆంగ్ల మూలము

The Old, Old Song

Charles Kingsley (1819-1875)

When all the world is young, lad,
    And all the trees are green;
And every goose a swan, lad,
    And every lass a queen,--
Then hey for boot and horse, lad,
    And round the world away;
Young blood must have its course, lad,
    And every dog his day.

When all the world is old, lad,
    And all the trees are brown;
And all the sport is stale, lad,
    And all the wheels run down,--
Creep home, and take your place there,
    The spent and maimed among:
God grant you find one face there
    You loved when all was young.

2.41 వీధి దరి చిన్నయిల్లు

పరహితార్థుల స్వభావ ము వర్ణించు Sam Walter Foss (1858-1911) వ్రాసిన
The House by the Side of the Road అను పద్యమునకు అనువాద ము:

There are hermit souls that live withdrawn
In the place of their self-content;
There are souls like stars, that dwell apart,
In a fellowless firmament;
There are pioneer souls that blaze the paths
Where highways never ran-
But let me live by the side of the road
And be a friend to man.

సీ. మునివల్లభుల వలె ముందుకు రాక, నె
వరి గూడు లోపల వారు దాగి,
కొందరు సంతృప్తి నొందగలరు భుషి
తమలోన తామె స్థిర ముగ నిలచి,
మెరయు తారల వోల వేర్వేరుగ గగన
సీమ నుండ గలరు జింత వీడి,
వీరులు కొందరు వెళ్ళగలరు దూర
భూముల వెదకుచు ముదము తోడ,

ఆ. నాకు మాత్ర మిచట నాల్గు బాటలు జేరి
జనము నడచు నట్టి జాగ వద్ద
చిన్న గృహము జాలు, స్నేహంబు జూపింప
వచ్చి బోవు వారి వసతి కొరకు.

Let me live in a house by the side of the road
 Where the race of men go by-
 The men who are good and the men who are bad,
 As good and as bad as I.
 I would not sit in the scorner's seat
 Nor hurl the cynic's ban-
 Let me live in a house by the side of the road
 And be a friend to man.

సీ. వసియింప దలతు నా వాకిలీ యెల్లర
 కందుబాటుగ నెల్ల కాల మీచట,
 సన్మాన మొనరింతు సర్వజనుల గని
 పెద్ద చిన్నయనెడు భేదము పిడి,
 మంచి వారికి నైన మందభాగ్యుల కైన,
 నష్టపోయినవారి కష్ట మెఱిగి,
 యతీధుల బిలీచెద, నభ్యాగతుల గూడ
 రండి రండని జెప్పి రాత్రి బవలు,
 ఆ. చిన్నబుచ్చ కుండ జీరునప్పు సూపించి
 బాధ పడెడి వారి వ్యధలు దీర్చ
 జిన్న గృహము లోన జీద్వీలాసంబుగా
 వీధి దరిసి నేను వేచి యుండు.

2

I see from my house by the side of the road
 By the side of the highway of life,
 The men who press with the ardor of hope,
 The men who are faint with the strife,
 But I turn not away from their smiles and tears,
 Both parts of an infinite plan-
 Let me live in a house by the side of the road
 And be a friend to man.

సీ. రోడ్డు దరి గృహము లోపల నిలబడి
 జూడగలను నేను జుట్టు నున్న
 బలవంతులై యుండి ఫలకాంక్ష నర్థించు
 సామర్థ్యములు జనెడి శక్తి పథము,
 నీరసంబున మది సిస్సుహ నొందెడి
 బలహీన మనుజుల బాధ గూడ,
 సమభావమును జూపి సర్వ జనంబుల
 స్నేహితుడై యుందు నిత్య మిచట,
 ఆ. నవ్వు వారి తోడ నవ్వెద తప్పక,
 దుఃఖ బడెడి వారి తోడ నితీచి,
 చిన్నయిల్లె యైన జింత బాయు కొరకు
 స్నేహ బుద్ధి తోడ శ్రీతుడనగుచు.

3

I know there are brook-gladdened meadows ahead,
 And mountains of wearisome height;
 That the road passes on through the long afternoon
 And stretches away to the night.
 And still I rejoice when the travelers rejoice
 And weep with the strangers that moan,
 Nor live in my house by the side of the road
 Like a man who dwells alone.

సీ. సెలయేరు ప్రవహించు సీమనే నెరుగుదు
 బసరువన్నె వెలగు బంట భూమి,
 హెచ్చు యెత్తున నిల్చి జొచ్చ గష్టంబగు
 పర్వత శ్రేణుల పరిమితులును,
 దూర దేశము కేగుదుర్గమ బాటల

రాత్రి వేళ జనెడి యాత్రి కులును
వేసారు సమయాన వేడుకతో నేను
వారి కష్టములను బార ద్రోల

ఆ. పలుకరించి జనుల బాధల గనుగొని
కష్ట సుఖము లెంచు గబురులు పిని,
వీధి ప్రక్క నున్న పిన్నయింట నిలచి
స్నేహ బుద్ధి తోడ జింత దీర్తు.

4

Let me live in my house by the side of the road,
Where the race of men go by-
They are good, they are bad, they are weak, they are strong,
Wise, foolish - so am I.
Then why should I sit in the scorner's seat,
Or hurl the cynic's ban?
Let me live in my house by the side of the road
And be a friend to man.

స్ నివసింప దలతు నే నీ వీధి దరినున్న
చిన్నయింట బ్రతికి జెలి మీ జూప
శక్తివంతులకును శక్తిహీనులకును
మంచి వారికి, దుష్ట మనుజులకును
బుద్ధివంతులకును బుద్ధిహీనులకును
నా బోటి సామాన్య నరుల కెల్ల,
భేద భావము వీడి వేడుక తొనరించి
మరియాద జూపించి మసలు కొనెద,

ఆ. తప్పులెంచ గలనె ధన్యుడ నే నంచు ?
నాదు లోపములును నాకె దెలుసు
గాన, చిన్నయింటి గడపపై నిలుచుండి
జనుల కెల్ల నేను సఖుడ నౌతు.

5

2.42 స్మృతి

అరవింద మహర్షి రచించిన **Reminiscence** అను పద్యము ననువదించు ప్రయత్నము. ఆంగ్ల పద్యములో 12 పంక్తు లుండుటచే తర్జుమాకు సీస పద్యము నెంచితీసి.

Reminiscence

By Aurobindo (1872-1950)

My soul arose at dawn and, listening, heard
One voice abroad, a solitary bird,
A song not master of its note, a cry
That persevered into eternity.
My soul leaned out into the dawn to hear
In the world's solitude its winged compeer
And, hearkening what the Angel had to say,
Saw lustre in midnight and a secret day
Was opened to it. It beheld the stars
Born from a thought and knew how being prepares.
Then I remembered how I woke from sleep
And made the skies, built earth, formed ocean deep.

సీ. ప్రొద్దు బొడవ మున్ను పొద నుండి వెలువడు
పిట్ట కూత యొకతీ పినుట జరగె,
స్వరకల్పన ము దాను సాధింపకున్నను,
ప్రసరించె రాగ మ్ము బహుళ జగతీ,
ఆత్మలో ముదమొంది నాలకింప పిహగ
మేకాంత మున గూర్చు వృద్ధ్య గీతీ,
గంధర్వ మాధుర్య గాన మ్ము నా యెద
గదతీంచి, యా రాత్రీ కాంతి జల్లె,

ఆ. తార లగుపడి మది, దఱిమె లోజీ కటి,
భావజ ము మెదలుచు బ్రహ్మ పగిది,
జ్ఞప్తి జేసె నాకు, జాడ్యము పిడనాడి
సిద్ధ బఱచు దెఱగు సృష్టి నెల్ల.

2.44 అతిథి

తరళ ము న-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతి: 1, 12)

బ్రతుకు నా కొసగెన్ ప్రియం బనురాగ భావ ము లెంతయున్ ,
అతిథిగా సిట వచ్చితిన్ , కడు యాదరంబులు బొందితిన్ ,
మతికి తీరెను స్వప్నముల్ , తగు మాటలాడగ ప్రీతితో,
హిత ము దెల్పుచు బోయెదన్ , గల యిచ్చలున్ గొనసాగ గా.

ఈ రచనకు James Whitcomb Riley యొక్క క్రింది పద్యము ఆధారము:

A Parting Guest

James Whitcomb Riley (1849-1916)

What delightful hosts are they-
Life and Love!
Lingeringly I turn away,
This late hour, yet glad enough
They have not withheld from me
Their high hospitality.
So, with face lit with delight
And all gratitude, I stay
Yet to press their hands and say,
"Thanks.-So fine a time! Good night."

2.44 అప్పుడు, ఇప్పుడు

Wordsworth మహాకవి రచించిన My heart leaps up అను పద్యము
ననువదించు ప్రయత్నము

My Heart Leaps Up

By William Wordsworth (1770-1850)

My heart leaps up when I behold

A rainbow in the sky:

So was it when my life began;

So is it now I am a man;

So be it when I shall grow old,

Or let me die!

The Child is father of the Man;

And I could wish my days to be

Bound each to each by natural piety.

ఉ. సంతసమీయు నా మదికి చక్కని యంద్రధనస్సు సింగిలో,
చింతలు వీడి జూచితినీ చిన్నతనంబున సాజదృశ్యముల్,
పింతలు గాంచే యిప్పుడును విస్మయమొందెద, వృద్ధుడైన నా
కంతి మ కాల మున్ దఱు మ నప్పటి బాలుడె దండ్రయో, దగన్ . 1

ఆ. ఇవ్విధమున రోజులెన్నియొ గడువగా,
దినము దినము నాకు దిక్కు సూపి
మనమునందు ప్రకృతి మాధుర్యమును నెల్ప
గోరుకొనెద నే మురారి దలచి.

2

2.46 ఆత్మగీతి

పిపేకానంద స్వామి వ్రాసిన To My Own Soul అను పద్యమునకు
ఆంధ్రీక రణము.

To My Own Soul

By Swami Vivekananda
(written in 1899 in New York)

Hold yet a while, Strong Heart,
Not part a life-long yoke
Though blighted looks the present, future gloom.
An age it seems since you and I began our
March up hill or down. Sailing smooth o'er
Seas that are so rare-
Thou nearer unto me, than oft-times I myself-
Proclaiming mental moves before they were!
Reflector true-Thy pulse so timed to mine,
Thou perfect note of thoughts, however fine-
Shall we now part, Recorder, say?
In thee is friendship, faith,
For thou didst warn when evil thoughts were brewing-
And though, alas, thy warning thrown away,
Went on the same as ever-good and true.

సీ.   వృదయమా! యొక్కింత నీంకను నాతోడ
                  నీలుచుండి యుండుము నీశ్చితముగ,
                  నీన్నాళ్ళ బంధము నీకముందు పడవకు,
                  ప్రస్తుతం బెంతైన భ్రమర మీయ,

యుగ కాల మయ్యెనే యుక్తరీతినీ మన
మీద్ర మును దాట నీ జగతినీ
మీట్టలు లోయలున్ , మేటి సంద్రములును
తెరచాప బడవల దేల లేద?

తీ. నా తనువుకన్న నీవే మనంబునందు
దగ్గిరైతీపి యూహల దాపరించి,
నీకె దెలియు నా జీంతలు నిర్ణయముగ,
నాదు బుద్ధిని యొచన నడవ ముండె.

1

సీ. ప్రతిబింబముల జూపి ప్రత్యాశలకు నెల్ల
సమయానుకూలమౌ స్వరము తోడ,
పిడువ వీలెటులగు విధి యేమిజెప్పినన్
దుంచలేము మన బంధుత్వ మిపుడు,
నీలోన స్థిరమగు స్నేహంబు నిరతము,
దృఢ నమ్మకంబును దీట్ట మయ్యె,
ననుచిత తలపుల నణచి, నా మదిలోన
నొసగినావు సరియై యెప్పు పథము,

ఆ. నీదు మాట వినక నిర్లక్ష్య మిడినను,
మునుపటి వలె నాదు మొగము గనుచు,
నాగ్రహములేక, నందుబాటున నీల్చి,
కరము బట్టి, నన్ను గాచి నావు.

2

2.46 పెద్దపులి

అడవిలో పిహరించు పెద్దపులి గాంభీర్యతను వర్ణింపుచు William Blake
రచించిన The Tyger అను ప్రఖ్యాత పద్యము నాటవెలదులతో
ననువదించు ప్రయత్నము.

William Blake (1757-1827)

The Tyger

Tyger! Tyger! burning bright
In the forests of the night,
What immortal hand or eye
Could frame thy fearful symmetry?

ఆ. వనమున నడిరాత్రి వైతరణిని బోలు
వ్యాఘ్రరాజమ! నీను వ్యవసితముగ
సృష్టిజేసినట్టి చేతి మహిమయేమి?
కాంతినిచ్చినట్టి కన్నెవరిది?

1

In what distant deeps or skies
Burnt the fire of thine eyes?
On what wings dare he aspire?
What the hand dare seize the fire?

ఆ. అంబరములు, లోతుల గ్గలముగ నీదు
కనుల లోన యెటుల కళలు దెచ్చె?
రెక్కతెప్పిధి పిహరించె భావములపై?
అగ్నినెటుల బట్టె హస్తమందు?

2

And what shoulder, and what art,
Could twist the sinews of thy heart,
And when thy heart began to beat,
What dread hand? and what dread feet?

ఆ. భుజము నెట్టి చేవ పొందుగా నీ వృది
కండ పుష్టి జేర్చె ఘనత జూపి?
గుండె నీదు యెటుల గొట్టె గంభీరతన్ ,
ఎవరి కాలు, చేయి యిచ్చె బలము?

3

What the hammer? what the chain?
In what furnace was thy brain?
What the anvil? what dread grasp
Dare its deadly terrors clasp?

ఆ. అగ్నిగుండమందు యత్నించి కమ్మరి
నీదు మెదడు నెటుల నీలువరించె?
సుత్తి, సాన పైన మొత్తి నీ రూపంబు
నుద్భవించ నెటుల నుతి మె భీతి?

4

When the stars threw down their spears,
And water'd heaven with their tears,
Did he smile his work to see?
Did he who made the Lamb make thee?

ఆ. తారలు నీను గనుచు శరముల వీడనాడి
యశ్రవులను దాల్చినాక సమున,
సృష్టికర్త గనుచు చీరున వ్వు నప్పెనా?
ఆవు దూడను, నీను నతడె జేసి.

5

Tyger! Tyger! burning bright
In the forests of the night,
What immortal hand or eye,
Dare frame thy fearful symmetry?

ఆ. కారడవుల నేలు ఘనీక శార్దూలమా!
మెచ్చ గలనె నీదు మేను వెలగు?
చెక్క సాధ్యమౌనె చేతికి నీ మేటి
సౌష్ఠవంపు భీతి స్తవమొనర్చి?

6

2.47 మేఘసందేశము

Shelley మహాకవి రచించిన **The Cloud** అను పద్యమును అనువదించు ప్రయత్నము.

The Cloud

By

Percy Bysshe Shelley (1792-1822)

I bring fresh showers for the thirsting flowers
From the seas and the streams;
I bear light shade for the leaves when laid
In their noonday dreams.

ఉ. తీవెలు మండుటెండతిడు తీవ్రపు వేడికి సొమ్మసిల్లగా,
జీవన దెచ్చియిచ్చెదను నీమలు దాటుచు నజ్జీనుండి, నే
పూవులు తప్తమౌట గని బోసెద వర్షము సేదదీర్చుచున్,
చేవనొసంగు ఛాయలను జేర్చెద నాకుల స్వప్నశయ్యపై.

1

From my wings are shaken the dews that waken
The sweet buds every one,
When rocked to rest on their Mother's breast,
As she dances about the sun.

ఉ. రెక్కలనూపి రాల్చెద శరీరము నంటిన చెమ్మరేణువుల్,
చక్కని పూచిగుర్లు సరసములతో తమ తల్లికౌగిటన్
దిక్కులనెల్ల గప్పు రవిదీప్తుల జుట్టును నాట్యమాడగా,
మిక్కిలి యందమై, జగతి మీఱును జూడగ, నాకలోకమున్.

2

I wield the flail of the lashing hail,
And whiten the green plains under;
And then again I dissolve it in rain,
And laugh as I pass in thunder.

ఉ. శీతలకాలమేగ, నీలజీమ్మెద చల్లని మంచుగడ్డలన్ ,
భూతలమందు బీడులకు బూర్తిగ తెల్లని వర్ణమిచ్చెదన్ ,
స్వేతజగత్తు నే మరల వేగమె మార్చెద వాన బంపుచున్ ,
భీతిగలుంగుజొప్పుతీ పి, పిమ్మట నవ్వుచు సాగి పోయెదన్ .

3

I sift the snow on the mountains below,
And their great pines groan aghast;
And all the night 'tis my pillow white,
While I sleep in the arms of the Blast.

ఉ. కొండలపైన మంచు సుడిగుండము మాదిరి ద్రీప్తివేసెదన్ ,
బండల దాకు జెట్లు తల వంచి, విషాదరవంబొనర్చగా,
దీండుల బోలినట్లమరి దెల్లగ ప్రోగిన మంచుకుప్పపై
సిండుగ గాలి కౌగిటను సిద్దయొనర్చెద జింతబాయుచున్ .

4

Sublime on the towers of my skiey bowers
Lightning my pilot sits;
In a cavern under is fettered the Thunder,
It struggles and howls at fits.

ఉ. ఆక సమంటు కొండశిఖరాగ్రపు మీదై నీవాసమౌ తఱిన్ ,
 జీకటి ద్రెంచుచున్ మెఱయు శీర్ణపు రేఖలు ద్రోవజూపగా,
 భీకర శబ్దముల్ బీడుగు పిస్వర రీతీసి సేయు వేళ ను
 ద్రేక ము బాయగన్ , గుహకు దించెద సంకెల బంధన మ్ముతో. 5

Over earth and ocean with gentle motion
 This pilot is guiding me,
 Lured by the love of the Genii that move
 In the depths of the purple sea;
 Over the rills and the crags and the hills,
 Over the lakes and the plains,
 Wherever he dreams under mountain or stream
 The Spirit he loves remains;
 And I all the while bask in heaven's blue smile,
 Whilst he is dissolving in rains.

ఉ. భూజలధుల్ , నదుల్ గనుచు ముందుకు బోయెడు సౌమ్యబాటలన్
 వాజపు లోతులన్ జనుచు, పర్వతపంక్తులు, పంటభూములున్ ,
 రోజులు స్వప్నమున్ గడుపు రూపమె మార్గము దెల్పప్రేమతో,
 సాజ పథంబు నే నమర సౌఖ్యము నొందెడు వేళ, మాయమౌ. 6

The sanguine Sunrise with his meteor eyes,
 And his burning plumes outspread,
 Leaps on the back of my sailing rack,
 When the morning star shines dead:
 As on the jag of a mountain crag
 Which an earthquake rocks and swings
 An eagle alit one moment may sit
 In the light of its golden wings.

తరళ ము న-భ-ర-స-జ-జ-గ (యతీ: 1, 12)

త. ఉదయకాంతుల కోరచూపులు వొన్నవర్ణము నీయుచున్ ,
ముదముతో పడవెక్కి, శుక్రుడు మౌము దాయగ, సింగిలో
కదలు డేగలు భూమికంపన గాంచి పిశ్రమమొందుకై
చదునురాయిసి కొండపై గని, చాల యెత్తున వ్రాలెడిన్ .

7

And, when Sunset may breathe, from the lit sea beneath,
Its ardours of rest and of love,
And the crimson pall of eve may fall
From the depth of heaven above,
With wings folded I rest on mine airy nest,
As still as a brooding dove.

త. తుదకు సూర్యుడు పశ్చిమంబున దూక సంద్రపు లోతులన్ ,
ముదము సిచ్చెడి ప్రేమవాక్కులు మానమందున యూహలౌ
పదను, రెక్కలు వ్రాల్చి గూడున పాలగువ్వల కైవడిన్ ,
మదిసి జింతలు వీడి, యచ్చట మంచి సిద్రను బొందెదన్ .

8

That orb'd maiden with white fire laden
Whom mortals call the Moon
Glides glimmering o'er my fleece-like floor
By the midnight breezes strewn;
And whenever the beat of her unseen feet,
Which only the angels hear,
May have broken the woof of my tent's thin roof,
The stars peep behind her and peer.

ఉ. చక్కసి కోక గట్టిన శశాంకపు కన్నీయ శ్వేతరాపమే
 చుక్కల రాణియంచు తన శోభను మెచ్చ జనంబులెల్లరున్ ,
 పెక్కణ మాడు, జూపు కగుపించని పాదము దూదినేలపై;
 మక్కువ తోడ తారలు సుమాళము నత్తటి దొంగిజూతురే.

9

And I laugh to see them whirl and flee
 Like a swarm of golden bees,
 When I widen the rent in my wind-built tent, --
 Till the calm rivers, lakes, and seas,
 Like strips of the sky fallen through me on high,
 Are each paved with the moon and these.

ఉ. చింతలు వీడి తుమ్మెదల జేరువ గింగురులాడు కైవడిన్
 సంతస మొంద, గాంచెదను చంచలమై జను తారరాశులన్ ,
 శాంత పథంబునన్ నదులు, సాగరముల్ నను జొచ్చినట్లుగా
 మంతన సేయ, నాకసము మవ్వము నొప్పును చందమామతో.

10

I bind the Sun's throne with a burning zone,
 And the Moon's with a girdle of pearl;
 The Volcanoes are dim, and the Stars reel and swim,
 When the Whirlwinds my banner unfurl.
 From cape to cape, with a bridge-like shape
 Over a torrent sea,
 Sunbeam-proof, I hang like a roof;
 The mountains its columns be.

పద్యనాభ ము 7త-గ-గ (యతి: 1, 13)

ప. భానుండు గూర్చుండు సింహాసనం బేను బంధింతు వహ్నిస్వరూపంబు జూపన్ ,
గానంగ చంద్రంబు ముత్యాల వడ్డాణ గద్దెన్ సునాయాసమో రీతి గట్టన్ ,
హీనంబుగా నీపు కొండల్ బ్రకాశింప, హేమంత కాలంబు తారల్ జలింపన్ ,
యానంబు గాపింతు తీరంబులన్ వీడి, హ్రదిన్నీవారించు వైక పు నేనే. 11

The triumphal arch through which I march,
With hurricane, fire, and snow,
When the powers of the air are chained to my chair,
Is the millioned-coloured bow;
The Sphere-fire above its soft colours wove,
While the moist Earth was laughing below.

ప. నే వచ్చు ద్వారంబు లాహ్వన మీయంగ నిస్పంద మో రీతి నాతో తుఫానుల్ ,
నీవృత్తులన్ గప్పు వర్షంబు నానుండి, నీహార మున్ గూడ నే నీచ్చువేళన్ ,
సంవర్తమో వాయుజాలంబు బంధించి సంసత్తు నున్నట్టి కుర్చీకి గట్టన్ ,
లావణ్య సుత్రామ బాణాసణంబై పిరాజిల్లు, సంతోషమున్ గూర్చి భూమిన్ .12

I am the daughter of Earth and Water,
And the nursling of the Sky:
I pass through the pores of the ocean and shores;
I change, but I cannot die.
For after the rain, when with never a stain
The pavilion of heaven is bare,
And the winds and sunbeams with their convex gleams
Build up the blue dome of air,
I silently laugh at my own cenotaph, --
And out of the caverns of rain,
Like a child from the womb, like a ghost from the tomb,
I arise, and unbuild it again.

చ. జగతీకి, నీటికిన్ సురత జన్మము నొందితి, నాకసమ్మనా
కు గళములోన దుగ్ధమీడె; కుంభిని, సాగరముల్ స్పృశించి, నే
నగణిత కాలముల్ వెలసి, యంతము జూడక, మార్పులొందుచున్ ,
గగనము ఖాళీయైనపుడు గాంచెద మబ్బుల వీడుకోల్పులన్ . 13

మత్తకోకిల ర-స-జ-జ-భ-ర (యతి: 1, 11)

మత్త. వాయువుల్ , రపి రశ్మియున్ దమ వాలుకాంతుల సింగిలో
సేయు గోళము నీతిరంగున సిద్ధమయ్యెడి వేళనే
మాయమై నిజరూపు వీడి, సమాధి జేరగ నప్పుచున్ ,
స్వీయముక్తిని లేచి వచ్చెద, స్పృహమౌ జలమీయగన్ . 14